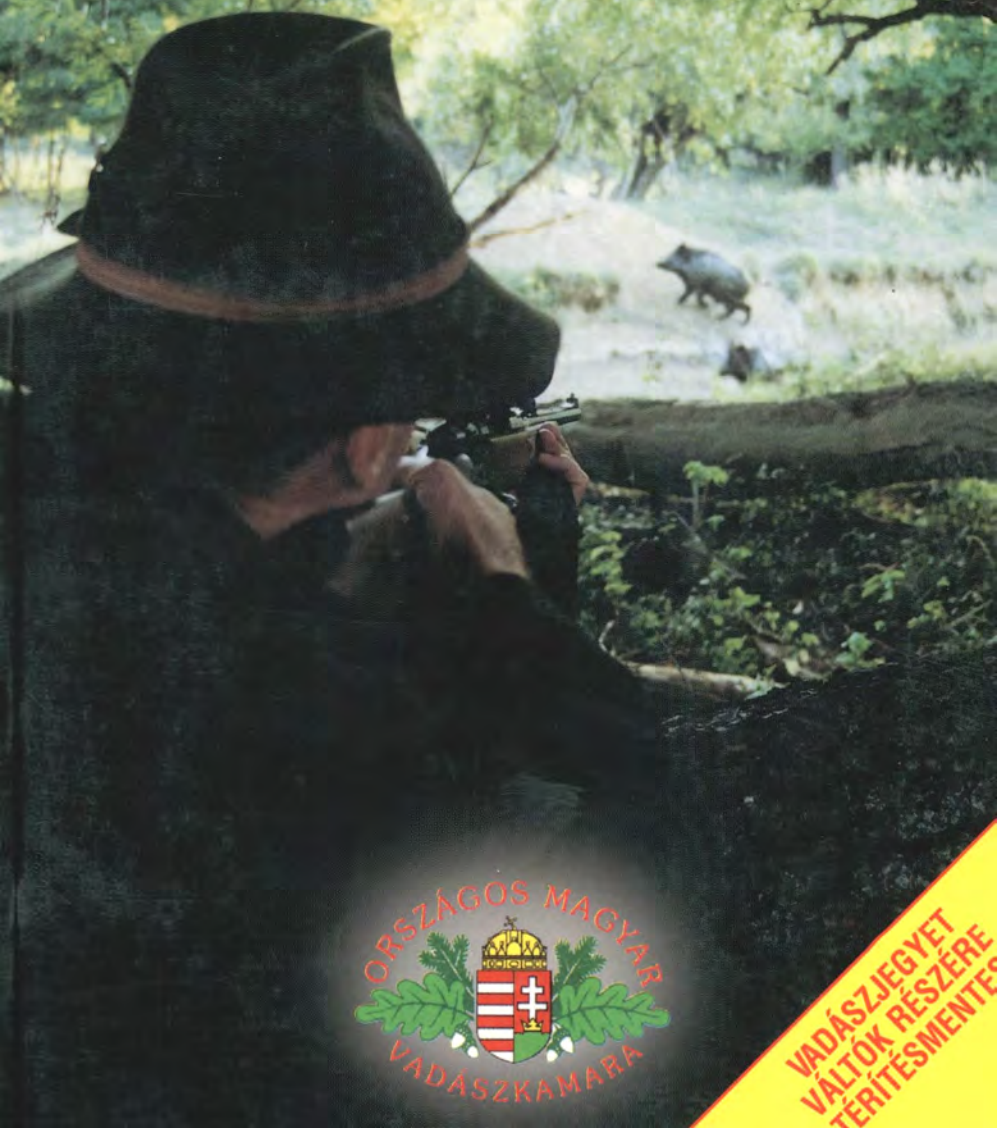

MILLENNIUMI

VADÁSZÉVKÖNYV

2001

VADÁSZJEGYET
VÁLTÓK RÉSZÉRE
TÉRÍTÉSMENTES

VADÁSZOK, ERDÉSZEK ÉS TERMÉSZETVÉDŐK MILLENNIUMI BÁLJA

A bál helyszíne:

Budapest, Hotel Gellért****

Időpontja:

2001 február 24, szombat

A bál kiváló alkalom arra, hogy együtt ünnepeljenek a természethez spontán kötődő vadászok, erdészek és természetvédők.

A bál fővédnöke:

Dr. Torgyán József

földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

A bált az EURO-CITY Kft. szervezi.

Érdeklődés, jelentkezés:

1056 Budapest, Molnár u. 20.

Tel.: 266-8166

MILLENNIUMI
VADÁSZÉVKÖNYV

MILLENNIUMI
VADÁSZÉVKÖNYV
2001

DÉNES NATUR MŰHELY KIADÓ

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZKAMARA
VADÁSZÉVKÖNYV 2001

Felelős szerkesztő:
PECHTOL JÁNOS

A szerkesztőség tagjai:
BÍRÓ GABRIELLA, DÉNES ISTVÁN, MÁROK TAMÁS,
DR. SZÉKELY ISTVÁN, RÁCZ GÁBOR

A borító és a naptár rész fotóit, valamint az évkönyvben lévő vadfotókat
BLAUMANN ÖDÖN
készítette

Az év vadászati tennivalóit írta:
NAGY ISTVÁN

Szerkesztőség címe:
1027 Budapest, Medve utca 34-40.
Telefon: 355-6180 / Fax: 375-8378

ISBN 963 86095 1 6
ISSN 1419-4732

KIADJA A DÉNES NATUR MŰHELY KIADÓ
FELELŐS KIADÓ DÉNES ISTVÁN
REPRODUKCIÓ: GMN REPRÓ NYOMDAIPARI KFT.
NYOMTA ÉS KÖTÖTTTE A SZEKSZÁRDI NYOMDA KFT.
FELELŐS VEZETŐ VADÁSZ JÓZSEF IGAZGATÓ
MEGJELENT: 51 000 PÉLDÁNYBAN

2001. ÉVI NAPTÁR

VADÁSZATI IDÉNYEK

Vadászható fajok	Vadászati idő
Gímszarvasbika, golyóra érett: - bika, hibás trófeájú - tehén, ünő - borjú	szeptember 1.-október 31. szeptember 1.-január 31. szeptember 1.-január 31. szeptember 1.-február 28.
Dámbika, golyóra érett: - bika, hibás trófeájú - tehén, ünő - borjú	október 1.-december 31. október 1.-január 31. október 1.-január 31. október 1.-február 28.
Őzbak - suta, gida	április 15.-szeptember 30. október 1.-január 31.
Muflonkos, -juh, -jerke, -bárány	szeptember 1.-február 28.
Vaddisznó, -kan, -süldő, -malac koca*	egész évben július 1.-január 31.
Szika szarvasbika, -tehén, -ünő, -borjú	szeptember 1.-december 31.
Mezei nyúl	október 1.-december 31.
Üregi nyúl, róka, pézsmapocok, nyestkutya, mosómedve	egész évben
Házi görény, nyest	szeptember 1.-február 15.
Aranysakál	június 15.-február 28.
Fácánkakas (-tyúk, külön engedéllyel)	október 1.-január 31.
Fogoly	október 1.-november 30.
Vetési lúd	október 1.-január 31.
Nagylilik	október 1.-január 31.
Tökés-, böjti-, csörgő-, barát-, kerceréce, szárcsa	augusztus 15.-január 31.
Erdei szalonka	március 1.-április 10.
Balkáni gerle	augusztus 1.-február 15.
Örvös galamb	augusztus 1.-december 31.
Seregély	augusztus 1.-november 30.
Dolmányos varjú, szarka, szajkó	egész évben
Vetési varjú	október 1.-február 28.

* A rendeletben előírt szabályok szerint

JANUÁR

E hónapban van a legnagyobb valószínűsége annak, hogy hótakaró borítja a vadászterületeket. Az erdőkben folyik a véghasználati fakitermelés, a törzskiválasztó gyérités, a nevelőágás. Gyakran láthatunk a favágók közelében a műszak végét váró nagyvadcsapatokat, hogy hozzájuthassanak a gallyak friss rügeihez. Ha valamikor, most különösen fontos a vadállomány jó minőségű takarmánnyal való ellátása.

Nagyvadjaink jórészt a magasabb, melegebb déli oldalakon, csapatba verődve tartózkodnak. A gímszarvasokat ivaronként elkülönülve a téli beállóhelyeken látjuk. A tarvad rudlik az energiában gazdagabb táplálékot biztosító helyeket keresik. A bikarudlik beállóhelye a viszonylag gyengébb táplálékellátottságú erdőrészekben van. A dámok, őzek, muflonok is úgy választják meg nappali pihenőhelyeiket, hogy onnan az etetőket a lehető legkevesebb energiafelhasználással elérhessék.

Ellenőrizzük a szózatok, szükség esetén töltsük fel marhasóval a tavaszi hasmenés mérséklése miatt.

Nagyobb havazások esetén hókézteni kell az etetőkhöz vezető utakat. Különösen fontos ez, ha a hó teteje kérgesre fagyott. A magas vagy fagyott hó különösen a muflonállományban tehet jelentős kárt.

A sík vidéki vadászterületeken az őz és a mezei nyúl számára a faszorok, csendesek alkalmas fáira, bokraira szórjunk jó minőségű lucernaszenát úgy, hogy a nyúl is hozzáférjen. Néhány darab sárgarépat is tegyünk a bokrok alá. A fácánokat főként a csendesek, vadföldek, nádasok környékén találhatjuk. Ahol kevesebb a fácán, elég az etetők rendszeres feltöltése, ahol nagyobb az állományűrség, szóróutakat is használjunk.

A fogolycsapatokat a havas mezőn mint kis toll-labdákat láthatjuk. A fogolynak szinte a csőrébe kell vinni az eleséget, az aprómagvakat, mert sokkal jobban ragaszkodik az otthon területéhez, mint a fácán. Néhány, az uralkodó szélirányra merőlegesen kitett szalmabála vagy nádálló védelmében szívesen kapirgálnak.

Januárban még jó néhány vadászterületen folyik a nyúlbefogás. A néhány centis hóban a nyúl könnyebben, jobban hajtható. A még fehér, friss hóban úgy állítsuk fel a hálót, hogy az messziről ne tűnjön fel a nyúlnak. A nyulat a szántás barázdáira nem lehet hajtani még akkor sem, ha azt hó borítja. Ha a hó alatt fagyott a talaj, a karós hálók felállítása gondot okozhat. Tartalék karóról és bunkóról gondoskodjunk!

A nagyüzemi gyümölcsösökben, szőlőkben már megkezdődik a metszés. Jó szolgálatot teszünk vadjainknak, ha a levágott gallyakat kivisszük a határba, ahol az őz és nyúl tartózkodik. Így csökkenteni tudjuk károkozásukat a gyümölcsösökben is, kevésbé húzódnak be ezek területére.

Megkezdődik a gyepek, évelő pillangósok, őszi kalászosok fejrágázása. Ahol elhanyagolták a szózatok, nagyobb elhullásra számíthatnak az őzek között.

JANUÁR

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Hétfő	7 32	16 04	11 16	22 43	☾	17. Szerda	7 26	16 23	0 41	11 43
2. Kedd	7 32	16 05	11 38	23 49		18. Csütörtök	7 25	16 24	1 49	12 09
3. Szerda	7 32	16 06	12 00	-- --		19. Péntek	7 24	16 26	2 56	12 38
4. Csütörtök	7 32	16 07	12 23	0 56		20. Szombat	7 23	16 27	4 00	13 12
5. Péntek	7 32	16 08	12 50	2 07		21. Vasárnap	7 23	16 29	5 00	13 51
6. Szombat	7 31	16 09	13 21	3 20		22. Hétfő	7 22	16 30	5 56	14 36
7. Vasárnap	7 31	16 10	14 00	4 36		23. Kedd	7 21	16 32	6 44	15 28
8. Hétfő	7 31	16 11	14 50	5 51		24. Szerda	7 20	16 33	7 26	16 25
9. Kedd	7 30	16 12	15 51	7 01	☽	25. Csütörtök	7 19	16 35	8 02	17 25
10. Szerda	7 30	16 14	17 03	8 02		26. Péntek	7 18	16 36	8 32	18 27
11. Csütörtök	7 30	16 15	18 22	8 51		27. Szombat	7 17	16 38	8 58	19 31
12. Péntek	7 29	16 16	19 43	9 30		28. Vasárnap	7 15	16 39	9 21	20 34
13. Szombat	7 28	16 17	21 02	10 03		29. Hétfő	7 14	16 41	9 43	21 38
14. Vasárnap	7 28	16 19	22 17	10 30		30. Kedd	7 13	16 42	10 04	22 44
15. Hétfő	7 27	16 20	23 30	10 55		31. Szerda	7 12	16 44	10 26	23 51
16. Kedd	7 27	16 22	-- --	11 19	☾					

FEBRUÁR

Februárban végezzük a vadlétszám-bebecslést. A nagyvadfajoknál leginkább a mintaterület becslést célszerű végezni. A módszernél arra kell figyelni, hogy a kiválasztott területek az egész vadászterület átlagát képviseljék. Biztosabb képet kapunk állományunkról, ha a becslést ugyanazon a területen két-háromszor elvégezzük. Azokból átlagot számolva közelebb jutunk a valósághoz.

A mezei nyúl és a fogoly esetében a sávos állománybecslés a legmegbízhatóbb. Még pontosabb az éjszakai reflektoros becslés, amely sík vidéken az őz és a mezei nyúl állományáról ad jó megközelítésű képet.

Erdeinkben egyre több tar fejű gím bikával találkozhatunk. Ugyanilyen jól tudják ezt az erdő közeli településeken lakók. Egyre több agancsgyűjtővel akadhatunk össze a vadászterületen, ami a vadállomány zavarását csak fokozza. Igaz, hogy a hullott agancs a vadászatra jogosult tulajdona, de az illetéktelenek agancsgyűjtését igazán nem tudjuk megakadályozni. Jobban tesszük, ha a környék lakóit mi szervezzük be a gyűjtésre. Így a hozzánk került agancsok alapján jó képet kaphatunk a bikaállományunkról.

Az etetők és szók rendszeres feltöltését továbbra is végezzük. A korai kitavaszkodás miatt kérődzőink könnyen hozzáférhetnek a friss vetésekhez. Ez különösen az őzek között okozhat jelentős hasmenést, elhullást.

Ahol fácán törzsállományt tartanak, most kell elkezdni a törzsanyag átválogatását, a törzsesítést. Itt az ideje a fácán- és fogolycsibék megrendelésének. A megrendelésnél két szempontot vegyünk figyelembe. A nevelt madarakra mikor akarunk vadászni, csak a saját célunkra nevelünk, vagy növendék madár értékesítésével is akarunk-e foglalkozni. Ha értékesíteni is akarunk, a vevővel már most szerződünk le, nehogy a szezonban kellemetlen meglepetésben legyen részünk, a madár a nyakunkon maradjon.

Télutón a tavasz közeledtére megélnék a határ is. Folytatódik a metszés, a vad számára veszélyes műtrágyázás és a mezei pocok elleni védekezés. A nem szakszerűen, tehát nagy csomókban és nem a pocokjáratokhoz elhelyezett mérgezett csalétek a mezeinyúl-állomány jelentős elhullását okozhatja.

Február a szőrmés ragadozók állományapasztásának az ideje. Különösen az elmúlt két évtizedben már az elviselhetőség határáig felszaporodott rókaállomány apasztása fontos. A róka koslatását kihasználva jól hangolt nyúlsípval vagy egércincogóval helyünkhöz csalogathatjuk. Ilyenkor rókahajtást is végezhetünk. A hajtás csak akkor lehet eredményes, ha derűs, napsütéses az idő, a vadászvezető jól ismeri a váltókat és a kotorekakat, a hajtók és a puskások felállítása egyaránt hang nélkül történik.

Egyetlen apróvadás területen sem hiányozhat a kutya fogó és a ládacsapda. A védett ragadozót engedjük szabadon. Az apróvadás vadgazda csak akkor számíthat jó őszi állományra, ha az apróvadás ivadékaiknak legnagyobb ellenségeit sikerül megfelelő létszám alá leszorítani.

FEBRUÁR

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Csütörtök	7 10	16 45	10 50	-- --	☽	15. Csütörtök	6 50	17 07	0 46	10 40	☾
2. Péntek	7 09	16 47	11 18	1 01		16. Péntek	6 48	17 09	1 52	11 12	
3. Szombat	7 08	16 49	11 52	2 13		17. Szombat	6 46	17 11	2 54	11 49	
4. Vasárnap	7 06	16 50	12 34	3 26		18. Vasárnap	6 45	17 12	3 51	12 33	
5. Hétfő	7 05	16 52	13 28	4 37		19. Hétfő	6 43	17 14	4 42	13 23	
6. Kedd	7 04	16 53	14 33	5 41		20. Kedd	6 41	17 15	5 26	14 18	
7. Szerda	7 02	16 55	15 49	6 36		21. Szerda	6 39	17 17	6 03	15 17	
8. Csütörtök	7 01	16 56	17 11	7 21	○	22. Csütörtök	6 38	17 18	6 35	16 19	
9. Péntek	6 59	16 58	18 33	7 58		23. Péntek	6 36	17 20	7 02	17 23	●
10. Szombat	6 58	17 00	19 53	8 28		24. Szombat	6 34	17 21	7 26	18 27	
11. Vasárnap	6 56	17 01	21 11	8 55		25. Vasárnap	6 32	17 23	7 48	19 31	
12. Hétfő	6 55	17 03	22 25	9 20		26. Hétfő	6 30	17 24	8 09	20 36	
13. Kedd	6 53	17 04	23 37	9 45		27. Kedd	6 28	17 26	8 31	21 43	
14. Szerda	6 51	17 06	-- --	10 11		28. Szerda	6 27	17 27	8 54	22 51	

MÁRCIUS

Rókaínknál már tart az ivadéknevelés. Az eltérő ellési idő miatt találhatunk olyan kitorékokat, amelyben csak néhány napos kölykök cseperednek, de van, ahol már a bejárat közelében játszadoznak. A vadászatra két lehetőségünk van. A már kijáró kölyköket hajnalban vagy késő délután kis kaliberű golyós fegyverrel ejtjük el, vagy kutyával kitorékozunk. A jól képzett, és veszetség ellen mindenképpen beoltott kitorékos kutya igen eredményes lehet. A kitorékozást mindig két-három vadász végezze. A rókahez csak gumikesztyűs kézzel nyúlunk.

A kora tavasz mozgalmas időszak az őzeknél, megkezdődik a territóriumfoglalás. Az öreg bakok korábbi megszokott területeiket veszik birtokba, egyes egyedek elkezdik az agancstisztítást. A suták a jobb tápláléklehetőséget biztosító élőhelyekre húzódnak.

A gím bikacsapatokban napról napra változik a szociális rangsor. Az öregek már tar fejfel járnak, így a fiatalabb, még agancsot viselők foglalják el az első helyeket. A dámos területeken is találhatunk már lapátot az etetők közelében és a váltókon.

Az erdőkben mind több, csíkos malacait vezető vaddisznó kocával találkozunk. Az erdőjáró a lehető legnagyobb ívben kerülje el az ilyenkor rendkívül agresszív kockákat, kondákat.

Mérjük fel azokat a területsztruktúrákat, ahol elősegíthetjük a fácánok és foglyok fészkelését. A nyugodtabbnak ígérkező területeken 20–30 méterenként képezzünk mesterséges fészkeket, sátorszerűen összehúzott gallyakból!

Kezdjük el a fácános vadföldek előkészítését, amelyek a kibocsátóhelyek közvetlen közelében legyenek. Itt nem a magas terméshozam a cél, hanem az, hogy a madár minél jobb búvóhelyet találjon. E vadföldekre mindig vegyes növénykultúrát vessünk (például cirok, kender, köles, napraforgó, kukorica, pillangós).

A hónap eleje óta tart a szalonka vadászata. A délről északra vonuló hosszúcsőrűeket hajnali vagy esti húzáson ejtethetjük el.

Javában tart még a pészma vadászata. Elejtésük nem csak értékes prémjük, hanem a gátak furkálásával okozott károkozásuk miatt is szükséges. Fegyveres vadászatuk óvatosságot, jó reflexeket és pontos lövést igényel.

A megelégnélkül talaj-előkészítési munkák mind több kárt okoznak a nyúlfiakban, ami ellen sajnos igazán hatékonyan védekezni nem tudunk. További veszélyt jelent vadállományunk számára a szőlő, gyümölcs és szántóföldi kultúrákban a tavaszi permetezés. A védekezésre egyetlen lehetőségünk van, a munkálatok megkezdése előtt próbáljuk meg lehajtani onnan vadjainkat.

Erdeinkben megkezdődtek az erdőtelepítési munkák, vetéssel és csemeteültetéssel egyaránt. A csemetéik védelmében mind nagyobb területek körbekerítését végzik stabil kerítéssel vagy villanypásztorral.

MÁRCIUS

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Csütörtök	6 25	17 29	9 19	-- --		17. Szombat	5 53	17 52	1 45	10 27
2. Péntek	6 23	17 30	9 50	0 01		18. Vasárnap	5 51	17 54	2 38	11 15
3. Szombat	6 21	17 32	10 27	1 12	☾	19. Hétfő	5 49	17 55	3 25	12 09
4. Vasárnap	6 19	17 33	11 14	2 22		20. Kedd	5 47	17 57	4 04	13 08
5. Hétfő	6 17	17 35	12 12	3 26		21. Szerda	5 45	17 58	4 37	14 09
6. Kedd	6 15	17 36	13 22	4 24		22. Csütörtök	5 43	17 59	5 06	15 12
7. Szerda	6 13	17 38	14 39	5 11		23. Péntek	5 41	18 01	5 30	16 17
8. Csütörtök	6 11	17 39	16 00	5 51		24. Szombat	5 39	18 02	5 53	17 22
9. Péntek	6 09	17 41	17 22	6 24	☉	25. Vasárnap	5 37	18 04	6 14	18 28
10. Szombat	6 07	17 42	18 42	6 52		26. Hétfő	5 35	18 05	6 36	19 35
11. Vasárnap	6 05	17 44	20 00	7 18		27. Kedd	5 33	18 07	6 58	20 43
12. Hétfő	6 03	17 45	21 15	7 44		28. Szerda	5 31	18 08	7 23	21 54
13. Kedd	6 01	17 47	22 28	8 10		29. Csütörtök	5 29	18 09	7 52	23 04
14. Szerda	5 59	17 48	23 38	8 38		30. Péntek	5 27	18 11	8 26	-- --
15. Csütörtök	5 57	17 49	-- --	9 09		31. Szombat	5 25	18 12	9 09	0 14
16. Péntek	5 55	17 51	0 44	9 45	☾					

ÁPRILIS

E hónap legfontosabb feladata a felkészülés az őzbakvadásztatásra. Természetesen mindenképp az első az állomány megismerése. Kísérjük figyelemmel a bakok agancstisztítását, a territóriumfoglalásukat. Azok a bakok, melyek ekkorra már letisztították agancsukat, „benne vannak a korban”. A vedlés is jó támpontot ad a kor megállapítására. Az öregek előbb, a fiatalabbak később vedlenek. Az őzbakok egyedi megfigyelése nélkül nincs igazán eredményes vadászat. A felkészülés másik fontos feladata a vadászat feltételeinek megteremtése. A terület nyugalmának biztosítása, a cserkészutak tisztítása, a magaslesek karbantartása, a barkácsoló kocsik megfelelő műszaki állapotba hozása. Nem utolsó feladat, hogy szükség esetén megfelelően képzett és nagy gyakorlati ismeretekkel rendelkező kísérőről tudjunk gondoskodni.

A többi vadfaj csendes mindennapjait éli. A kocák jórészt túl vannak a malacozáson, már csak néhány késő ivarzó kocasüldő építi a malacozó vackot. A szőrök üzemeltetése most is fontos feladat. A szőrőkre járó koca biztosabban tudja felnevelni malacait, kisebb kárt okoznak a mezőgazdaságban és a szőrőknél elhelyezett magaslesekéről jól fel tudjuk mérni állományunkat.

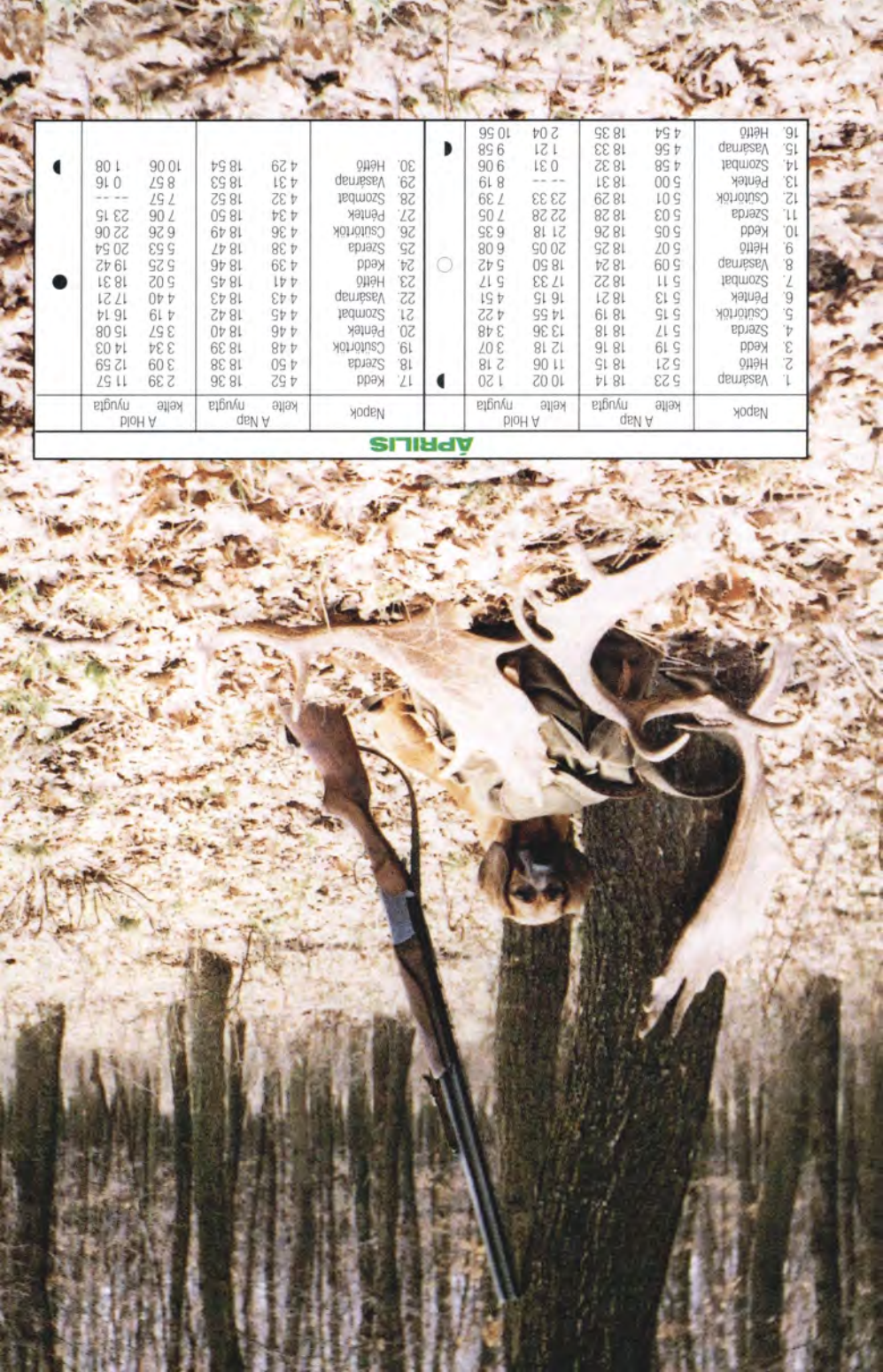
A muflonbárányok is ez idő tájt jönnek világra. A csapatot ilyenkor elsősorban kóbor kutyáktól kell védenünk.

Április a fácán és fogoly dürgésének, fészkelésének ideje. Ilyenkor elsősorban az őszi gabonatóblák és lucernák szélein, valamint az árokpartokon találkozhatunk velük. Szerencsésebb, ha nagyobb számban a gabonatóblákat választják, hiszen az aratásra a csibék már repülősek lesznek. A lucernában kikelő csibékben a kaszálás viszont óriási károkat okoz. Sajnos az árokpartokon, nádasok szélén fészkelő madarak sincsenek biztonságban, hiszen minden erőfeszítésünk ellenére minden évben újra és újra felgyújtják, számottevő kárt okozva a vadállományban, de a természetvédelem alatt álló növény- és állatvilágban is.

Tovább tart a mezőgazdaságban a gyomok, a rovarkártevők és a gombák elleni növényvédelem. Különösen a repülőgépes permetezés esetén nincs esélye a vadnak menekülésre. Tovább csökken a szaporulat.

Az enyhe esős időszakokat követően tömegesen látni a határban éti csigát gyűjtő embereket. Sajnos ilyenkor nemcsak a csiga, hanem sok vadmadár tojása is a kosarakba kerül.

		APRILIS			
Napok		A Nap		A Hold	
1.	Vasárnap	18 14	5 23	18 15	2 39
2.	Hétfő	18 16	5 19	18 16	3 09
3.	Kedd	18 16	5 17	18 16	12 59
4.	Szerda	18 18	5 19	18 16	14 03
5.	Csütörtök	18 19	5 15	18 19	15 08
6.	Péntek	18 21	5 13	18 21	16 14
7.	Szombat	18 22	5 11	18 22	17 21
8.	Vasárnap	18 24	5 09	18 24	18 31
9.	Hétfő	18 25	5 07	18 25	19 42
10.	Kedd	18 26	5 05	18 26	20 54
11.	Szerda	18 28	5 03	18 28	22 06
12.	Csütörtök	18 29	5 01	18 29	23 15
13.	Péntek	18 31	5 00	18 31	24 24
14.	Szombat	18 32	4 58	18 32	25 33
15.	Vasárnap	18 33	4 56	18 33	26 42
16.	Hétfő	18 35	4 54	18 35	27 51
17.	Kedd	10 02	1 20	10 02	29 00
18.	Szerda	2 18	2 18	2 18	30 09
19.	Csütörtök	3 07	3 07	3 07	31 18
20.	Péntek	3 48	3 48	3 48	32 27
21.	Szombat	4 22	4 22	4 22	33 36
22.	Vasárnap	4 51	4 51	4 51	34 45
23.	Hétfő	5 17	5 17	5 17	35 54
24.	Kedd	5 42	5 42	5 42	37 03
25.	Szerda	6 08	6 08	6 08	38 12
26.	Csütörtök	6 35	6 35	6 35	39 21
27.	Péntek	7 05	7 05	7 05	40 30
28.	Szombat	7 39	7 39	7 39	41 39
29.	Vasárnap	8 19	8 19	8 19	42 48
30.	Hétfő	9 06	9 06	9 06	43 57
		10 56	10 56	10 56	45 06
		12 04	12 04	12 04	46 15
		1 21	1 21	1 21	47 24
		0 31	0 31	0 31	48 33
		---	---	---	49 42
		8 19	8 19	8 19	50 51
		9 06	9 06	9 06	52 00
		10 56	10 56	10 56	53 09
		12 04	12 04	12 04	54 18
		1 21	1 21	1 21	55 27
		0 31	0 31	0 31	56 36
		---	---	---	57 45
		8 19	8 19	8 19	58 54
		9 06	9 06	9 06	59 03
		10 56	10 56	10 56	60 12
		12 04	12 04	12 04	61 21
		1 21	1 21	1 21	62 30
		0 31	0 31	0 31	63 39
		---	---	---	64 48
		8 19	8 19	8 19	65 57
		9 06	9 06	9 06	66 06
		10 56	10 56	10 56	67 15
		12 04	12 04	12 04	68 24
		1 21	1 21	1 21	69 33
		0 31	0 31	0 31	70 42
		---	---	---	71 51
		8 19	8 19	8 19	72 60
		9 06	9 06	9 06	73 69
		10 56	10 56	10 56	74 78
		12 04	12 04	12 04	75 87
		1 21	1 21	1 21	76 96
		0 31	0 31	0 31	77 05
		---	---	---	78 14
		8 19	8 19	8 19	79 23
		9 06	9 06	9 06	80 32
		10 56	10 56	10 56	81 41
		12 04	12 04	12 04	82 50
		1 21	1 21	1 21	83 59
		0 31	0 31	0 31	84 68
		---	---	---	85 77
		8 19	8 19	8 19	86 86
		9 06	9 06	9 06	87 95
		10 56	10 56	10 56	88 04
		12 04	12 04	12 04	89 13
		1 21	1 21	1 21	90 22
		0 31	0 31	0 31	91 31
		---	---	---	92 40
		8 19	8 19	8 19	93 49
		9 06	9 06	9 06	94 58
		10 56	10 56	10 56	95 67
		12 04	12 04	12 04	96 76
		1 21	1 21	1 21	97 85
		0 31	0 31	0 31	98 94
		---	---	---	99 03
		8 19	8 19	8 19	100 12

MÁJUS

Javában tart az őzbakvadászat. Sík vidéki területen a legeredményesebb és legbiztonságosabb vadászati mód a barkácsolás. Ha rendszeresen ugyanazt a kocsi használjuk, a vad hamar megtanulja, hogy a kocsi „durran”, így jó eredményre nem számíthatunk. A kocsis értsen a vadászathoz, tudja, hogy a vadat hogyan kell megközelíteni, mikor és hogyan kell megállni. Amennyiben egy már jó előre kifigyelt bakot kívánunk terítékre hozni, eredményesebb lehet a lesvadászat vagy a cserkelés. Bármilyen vadászati módot választunk, a bak és a háttér alapos vizsgálata előzze meg a lövést. Az agancsot szemből és oldalról egyaránt alaposan el kell bírálni.

Május elején még eredményes lehet az üreginyúl cserkelő vadászata. A hajnali cserkelések általában eredményesebbek, mint este, mivel ilyenkor elég későn indul a mozgás.

Megkezdődött az apróvadás vadásztársaságok legnagyobb munkája, a fécánnevelés. Az első feladat a nevelőházak gondos előkészítése, valamint a jó minőségű táp beszerzése. Ha mindezt elvégeztük, nyugodtan mehetünk a csibékért. Napocsibét soha ne vegyünk át anélkül, hogy a minőségről meg ne győződünk volna. Jobb a keltetőben tisztázni aggályainkat, az utólagos szavatossági kifogás érvényesítése nehezebb feladat.

Hús grammosnál kisebb vagy a lábán nem biztosan álló csibét soha ne vegyünk át. A nyitott köldökű csibét hívják kelésgyengének, ez nevelésre alkalmatlan. A nevelés első tíz napja alatt biztosan elpusztul. Győződjünk meg arról, hogy a csibeszállító kartonok rendszeren be vannak-e almozva. A csibeszállító kocsi huzatos ne, de jól szellőztethető legyen. Csomagtartóban csibét ne szállítsunk! A betelepítés előtt győződjünk meg arról, hogy az épületben a hőmérséklet megfelelő-e, az alom rendben van-e, nem penészes-e az épület, nincs-e huzat. Az etetők, itatók fel vannak-e töltve. Ha telepítés után jól érzik magukat a csibéink, nyugodt, halk csipogó hangokat hallunk, a nevelőtérben egyenletesen helyezkednek el, mozgásuk nyugodt.

A nevelés első két-három hetében is kialakulhat a csipkedés. Ez mindig tartás-technológiai hibát jelez. Okozhatja a túlzott telepítési sűrűség, elfelejtettünk gallyazókat helyezni a nevelőtérbe, nem megfelelő a mikroklíma, kevés etetőt helyeztünk el, nem megfelelő minőségű a takarmány. Az előnevelés első hetei alatt se feledkezzünk meg a kifutóról. Jó tollú madarat csak dús repetációjú kifutókon tudunk nevelni. Szerezzük be a megfelelő takarmánykiegészítőket is!

MÁJUS

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Kedd	4 27	18 56	11 21	1 50		17. Csütörtök	4 05	19 17	2 01	12 53	
2. Szerda	4 26	18 57	12 39	2 25		18. Péntek	4 04	19 18	2 23	13 58	
3. Csütörtök	4 24	18 58	13 56	2 54		19. Szombat	4 02	19 19	2 44	15 04	
4. Péntek	4 23	19 00	15 12	3 20		20. Vasárnap	4 01	19 20	3 05	16 12	
5. Szombat	4 21	19 01	16 28	3 44		21. Hétfő	4 00	19 22	3 27	17 23	
6. Vasárnap	4 20	19 03	17 43	4 09		22. Kedd	3 59	19 23	3 53	18 37	●
7. Hétfő	4 18	19 04	18 57	4 34	○	23. Szerda	3 58	19 24	4 24	19 51	
8. Kedd	4 17	19 05	20 09	5 02		24. Csütörtök	3 57	19 25	5 02	21 03	
9. Szerda	4 15	19 07	21 17	5 34		25. Péntek	3 56	19 26	5 49	22 09	
10. Csütörtök	4 14	19 08	22 19	6 11		26. Szombat	3 55	19 27	6 48	23 06	
11. Péntek	4 12	19 09	23 14	6 56		27. Vasárnap	3 55	19 28	7 56	23 52	
12. Szombat	4 11	19 10	--- --	7 46		28. Hétfő	3 54	19 29	9 10	--- --	
13. Vasárnap	4 10	19 12	0 01	8 42		29. Kedd	3 53	19 30	10 28	0 29	●
14. Hétfő	4 08	19 13	0 39	9 43		30. Szerda	3 52	19 31	11 45	1 00	
15. Kedd	4 07	19 14	1 11	10 45	●	31. Csütörtök	3 52	19 32	13 00	1 26	
16. Szerda	4 06	19 16	1 38	11 49							

JÚNIUS

Az apróvadas vadásztársaságok a szárnyasvad-nevelés dandárjában vannak. A legtöbb fácánnevelő hangos a növendék madarak csipogásától. A vadkacsanevelő tavakon libasorban úsznak a „félvad” családok, nyüzsgönek a keltetőből kikerült kiskacsák. Néhány vadgazda a hosszú évekig elhanyagolt fogolycsibe-neveléssel foglalkozik.

Az erdőszült területek vadgazdái elsősorban a vadkárelhárítás megszervezésével foglalkoznak. A vaddisznó és a szarvas által okozott kár a legfőbb konfliktusok forrása a vadászok és a mezőgazdasági termelők között. A probléma megoldásának nem a vadkárterítés és a pereskedés, hanem a mindkét féltől elvárható védekezés a megoldása. Ez időszakban elsősorban a már viaszérésben lévő toklász nélküli gabonát veszélyezteti a nagyvad. Azoknak a vadgazdáknak kevesebb problémával kell szembenéznük, akik jól választották ki a vadföldek helyét, és az erdőszélek közelében folyamatosan üzemeltetik a szórókat. A mezőgazdasági termelő és a vadgazda által közösen telepített villanypásztorok igen jó eredményt hozhatnak. Olcsóbb, mint a stabil kerítés, és ha már nincs rá szükség, könnyen lebontható, nem csúfítja vadászterületeinket. Egyre több hordozható magasles veszi körül a mezőgazdasági területeket. Az elhelyezésükre ügyeljünk! A kárt okozó állományt csak akkor tudjuk eredményesen apasztani, ha ezek a vadváltók közelében lettek elhelyezve. A szárba szökken gabonában már csak az igen nagy testű disznót látjuk meg, és ezekből van a legkevesebb.

Használhatjuk a kereskedelmi forgalomban kapható vadriasztó szereket is, de ezek csupán néhány hétig adnak jó védelmet. A korábban ismeretlen szagokat a vad hamar megszokja.

Már most gondoskodni kell a téli takarmányszükséglet beszerzéséről. A beszerzési forrásokat fel kell deríteni. A lucerna első kaszálásából a szénaigényünket fedezhetjük. Csak jó termőhelyről származó, jó minőségű takarmányt vásároljunk. A vad legalább olyan minőségű táplálékot kíván, mint háziállataink!

Fontos teendő a vadgazdálkodási berendezések felújítása, telepítése. Az új magaslesek mindig oda telepítsük, ahol termelést vagy felújítást fognak végezni. A magaslesekhez cserkészutakat is kell készítenünk. A nagyvadetetőket úgy építsük, hogy azokban több hétre való takarmányt tudjunk elhelyezni. A nyári forróságban a szarvasnak és a vaddisznónak fontos a jó dagonya. A régieket tisztítsuk ki, töltsük fel vízzel, ha szükséges, létesítsünk újakat is.

Az esős napokkal tarkított nyári meleg hatására egyre több értékes gombát találhatunk az erdőben. A vadász vigyázzon, hogy a gombáért hajlongó embert az esti sűrűületben nehogy vadnak nézze, s tragédiát okozzon!

JÚNIUS

Napok	A Nap		A Hold		Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta		kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Péntek	3 51	19 33	14 15	1 50	17. Vasárnap	3 46	19 44	1 29	15 02
2. Szombat	3 50	19 34	15 28	2 13	18. Hétfő	3 46	19 44	1 53	16 14
3. Vasárnap	3 50	19 35	16 41	2 37	19. Kedd	3 46	19 44	2 21	17 28
4. Hétfő	3 49	19 36	17 53	3 03	20. Szerda	3 47	19 45	2 55	18 42
5. Kedd	3 49	19 37	19 02	3 32	21. Csütörtök	3 47	19 45	3 38	19 53
6. Szerda	3 48	19 38	20 07	4 07	22. Péntek	3 47	19 45	4 33	20 56
7. Csütörtök	3 48	19 38	21 05	4 48	23. Szombat	3 47	19 45	5 39	21 48
8. Péntek	3 48	19 39	21 55	5 36	24. Vasárnap	3 48	19 45	6 54	22 29
9. Szombat	3 47	19 40	22 37	6 31	25. Hétfő	3 48	19 45	8 13	23 03
10. Vasárnap	3 47	19 40	23 12	7 30	26. Kedd	3 48	19 45	9 32	23 31
11. Hétfő	3 47	19 41	23 40	8 32	27. Szerda	3 49	19 45	10 50	23 56
12. Kedd	3 47	19 42	--- --	9 35	28. Csütörtök	3 49	19 45	12 05	--- --
13. Szerda	3 46	19 42	0 05	10 38	29. Péntek	3 50	19 45	13 18	0 19
14. Csütörtök	3 46	19 43	0 27	11 42	30. Szombat	3 50	19 45	14 31	0 42
15. Péntek	3 46	19 43	0 48	12 47					
16. Szombat	3 46	19 43	1 08	13 53					

JÚLIUS

A nyár dereka, az aratás ideje. Amilyen nagy könnyebbség a mezőgazdának, ha a termés már magtárba került, legalább akkora gond a vadgazdának. A nagy teljesítményű kombájnok motollája nem egy őzgida halálát okozza. Az aratást sajnos legtöbb esetben a tarlóégetés követi, ami az ott élő apróvadat, főleg ivadékaikat a szörnyű tűzhalállal sújtja. Rendszerint a kombájnok után néhány nappal megjelennek a traktor vontatta ekék. A korábbi terített asztal helyett megmaradt vadjaink kultúrsivatagot találnak. Már most etetni kell! Ha ezt nem tesszük, sok mezei nyúl, fácán, fogoly ínséget szenved, elpusztul. A vadgazdálkodás eredményét jelentősen javítaná, ha a tarlóégetés kimaradna a technológiai láncból, és a tarlók széle mintegy 10 m-es sávban vadföldként megmaradhatna.

Apróvad- és őzállományát az a vadgazda tudja igazán jól megvédeni, aki a gabonatablák közelében megfelelő vadföldről gondoskodik.

El kell kezdenünk a magtisztításból származó melléktermékek vásárlását, hiszen ez a legolcsóbb takarmány. De vigyázzunk, a tört szemeken könnyen telepszene meg különféle kórokozók, toxintermelő gombák! A romlott takarmány a vad számára veszélyesebb, mint az éhezés! A magtári hulladék szakszerű tárolására komoly gondot fordítsunk!

A fácánkibocsátást végző vadgazdáknak már be kell rendezniük a kibocsátóhelyeket. Gondoskodni kell a megfelelő számú etetőről, itatóról. Az etetőkbe kisebb részben tápot, nagyobb részben szemes takarmányt adjunk. Az ivóvíz mindig emberi fogyasztásra alkalmas legyen!

E hónap végén megkezdődik az őzek párzása. Az erdőt, mezőt járó vadász hamar felismeri a kergetőző őzek nyomát, a „boszorkánygyűrűt”. A sutát kereső bak a megszokottnál óvatlanabb, gyakran mutatkozik nyílt területen, rejtkehelyén kívül. Eljött az őzhívás ideje. A sípval suta vagy gida hangját utánzó vadász könnyen magához csalogathatja a környék bakjait. A legbiztosabb őzselejtezés időszaka, hiszen ilyenkor gyakran 10–20 m-ről van módunk elbírálni az agancsot.

Júliusban előfordulhat a vadkár miatt szükségszerű szarvasvadászat. Ekkor csak a tavalyi borjakat, az ünöket lehetjük, hiszen a bikák még barkás fejdíszüket hordják, a tehenek borjaikat hozzák a világra vagy a már megszületetteket nevelgetik. A kevésbé gyakorlott vadász jól nézze meg az elé kiálló tarvadat, nehogy tévedésből borját elfektető tehenet ejtsen el.

A hegyvidéki vadászterületeken még sok helyütt lábon áll a búza. Javában tartanak a vadkárrelhárító éjszakai vaddisznóvadászatok. Az eredményes és balesetmentes vadászat feltétele a nagy fényerejű távcső, a jó fegyverlámpa (engedély esetén) és a higgadt vadász. Lövést csak akkor adjunk le, ha minden kétséget kizáróan felismertük a vaddisznót. A les elhagyásakor ne sajnáljuk az elemlámpa használatát, az éjszakai erdőben mindig ezzel közlekedjünk.

JÚLIUS

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Vasárnap	3 51	19 45	15 42	1 07		17. Kedd	4 04	19 36	0 49	16 18
2. Hétfő	3 51	19 45	16 51	1 35		18. Szerda	4 05	19 35	1 27	17 30
3. Kedd	3 52	19 44	17 57	2 07		19. Csütörtök	4 06	19 34	2 16	18 38
4. Szerda	3 53	19 44	18 57	2 45		20. Péntek	4 07	19 33	3 17	19 36
5. Csütörtök	3 53	19 44	19 50	3 30	○	21. Szombat	4 09	19 32	4 29	20 23
6. Péntek	3 54	19 43	20 35	4 22		22. Vasárnap	4 10	19 31	5 49	21 01
7. Szombat	3 55	19 43	21 12	5 19		23. Hétfő	4 11	19 30	7 12	21 32
8. Vasárnap	3 56	19 42	21 43	6 21		24. Kedd	4 12	19 28	8 33	21 59
9. Hétfő	3 57	19 42	22 09	7 23		25. Szerda	4 13	19 27	9 51	22 23
10. Kedd	3 57	19 41	22 31	8 27		26. Csütörtök	4 14	19 26	11 07	22 47
11. Szerda	3 58	19 40	22 52	9 30		27. Péntek	4 16	19 25	12 21	23 12
12. Csütörtök	3 59	19 40	23 12	10 34		28. Szombat	4 17	19 24	13 33	23 38
13. Péntek	4 00	19 39	23 32	11 38	●	29. Vasárnap	4 18	19 22	14 43	---
14. Szombat	4 01	19 38	23 54	12 44		30. Hétfő	4 19	19 21	15 49	0 09
15. Vasárnap	4 02	19 37	---	13 53		31. Kedd	4 20	19 20	16 51	0 45
16. Hétfő	4 03	19 36	0 19	15 04						

AUGUSZTUS

Az apróvadas vadgazdák a már jórészt kibocsátóhelyen növekvő fácáncsibék mellett megkezdik a fogoly kihelyezését is. A fogolykibocsátásnak több módszerét alkalmazhatjuk, de soha ne többszázaz vagy ezres tömegben. A legjobban bevált az 50–60 méter széles váltakozó vegyes kultúrájú vadföldeken a hívó volieres kibocsátás. A volierekbe mintegy 30 darab 12–13 hetes csibét helyezhetünk. A kibocsátás 4–5 nap múlva kezdődhet úgy, hogy fokozatosan 5–6-osával engedjük ki madarainkat, de a vadászatig 2–3 hívó madár a volierben maradjon.

Az augusztusi rekkenő hőség a szárnyasvadászok nevelő vadgazda egyik legnagyobb ellensége. A fogoly- és fácánállományban a meleg hatására a talajban felszaporodó, botulizmust okozó baktériumok óriási elhullást okozhatnak. Ha a sűrű növényzetben nem tudjuk összeszedni az elhullott madarakat, a tetemen kikelő, toxint tartalmazó légyálcákat csipegető madaraink is mind el fognak pusztulni. A vadkacsanevelésben a felmelegedő vízben szintén felszaporodó baktériumok okoznak tragikus elhullást. Az egyetlen védekezési lehetőség a friss ivóvíz biztosítása és a hullák gondos összeszedése.

A vadgazda fontos feladata az apróvad-etetőik állapotának átvizsgálása, a régiék rendbetétele és újak építése. A fácán-etetőik építésénél a szakkönyvek által ismertett méretezéstől ne térjünk el! Ne feledjük, hogy a fogoly nem tartózkodik azokon a területrészeken, ahol fácánt bőven találunk. Számukra a csapatok tartózkodási körzetében létesítsünk etetőket, ami nem hasonlít a fácán-etetőre. A fogoly nem szívesen megy be az alá. Jobban megteszi, ha szárkúpból, kis méretű szalmabálából készítjük.

A napraforgó érésétől függően már megkezdődhet a balkáni gerle vadászata. A vadászatra biztosan apportírozó vizslát mindig vigyünk magunkkal, hiszen a könnyen hulló tollú gerlét nem mindegyik kutya veszi a szájába.

Augusztus közepén megkezdődött a várva várt vadkacsavadászat. Ebben a hónapban a réce csak húzáson lőhető, hiszen a növendék kacsák még nehezen repülnek, az öregek lohosodása sem ért még véget. Vadásszuk tarlón vagy vízen, az első csapatokat hagyjuk leszállni. Ha az elsőket lövéseinkkel elzavarjuk, több kacsára nem vagy nagyon magasan számíthatunk.

A nagyvadas területek legfőbb feladata: felkészülés a szarvasbögésre. Hozzuk rendbe cserkészútjainkat, vizsgáljuk át magasleseinket. A szarvas járta területeket lássuk el jól lédús takarmánnyal.

AUGUSZTUS

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szerda	4 22	19 18	17 46	1 27		17. Péntek	4 43	18 53	2 02	18 12	
2. Csütörtök	4 23	19 17	18 33	2 16		18. Szombat	4 44	18 51	3 19	18 54	
3. Péntek	4 24	19 15	19 12	3 12		19. Vasárnap	4 45	18 49	4 42	19 29	●
4. Szombat	4 26	19 14	19 45	4 12	○	20. Hétfő	4 47	18 47	6 05	19 58	
5. Vasárnap	4 27	19 12	20 12	5 14		21. Kedd	4 48	18 46	7 28	20 24	
6. Hétfő	4 28	19 11	20 36	6 18		22. Szerda	4 49	18 44	8 48	20 49	
7. Kedd	4 29	19 09	20 57	7 21		23. Csütörtök	4 51	18 42	10 05	21 13	
8. Szerda	4 31	19 08	21 17	8 24		24. Péntek	4 52	18 40	11 20	21 40	
9. Csütörtök	4 32	19 06	21 36	9 28		25. Szombat	4 53	18 38	12 33	22 10	◐
10. Péntek	4 33	19 05	21 57	10 32		26. Vasárnap	4 55	18 36	13 42	22 44	
11. Szombat	4 35	19 03	22 20	11 39		27. Hétfő	4 56	18 34	14 46	23 25	
12. Vasárnap	4 36	19 01	22 47	12 47	◑	28. Kedd	4 57	18 32	15 43	---	
13. Hétfő	4 37	19 00	23 20	13 58		29. Szerda	4 59	18 30	16 32	0 12	
14. Kedd	4 39	18 58	---	15 09		30. Csütörtök	5 00	18 29	17 14	1 06	
15. Szerda	4 40	18 56	0 02	16 18		31. Péntek	5 01	18 27	17 48	2 05	
16. Csütörtök	4 41	18 54	0 56	17 19							

SZEPTEMBER

Bőgnek a bikák! Az ország erdőszült területeinek nagyobb részén már a java bőgésben vagyunk. Még korábban csak néhány dálnok próbálgatta hangját, ma már szól az erdő kórusa.

A bőgőhelyeken más vadra, így tarvadra és vaddisznóra ne vadászunk! A beálláshoz készülő vagy már beállt bikát megzavarva távoli területekre ugraszthatjuk át, és ha ott teheneket talál, már nem jön vissza hozzánk. A jól művelt, és most megnyitott vadföldek, valamint a lédús takarmánnyal végzett szoktató etetés most hozza meg gyümölcsét. A bőgőhelyeken a hárembika körül szép rudli tehenet láthatunk. A hárembika bőgése nyugodt és nem túl gyakori. A borítások közti szünetben legfőbb gondja az ólálkodó mellékbikák elzavarása. Az igazi nagy koncertet a középkorú mellékbikák adják. A hűvös, ködös, borult időben jó bőgésre számíthatunk. A rossz ivararány viszont ilyenkor bosszulja meg magát. Ahol túl sok a tarvad, a fiatalabb bikák is tehénnel járnak, alig-alig halljuk hangjukat.

Bőgéskor a lesvadászat csak akkor lehet igazán eredményes, ha a bőgőhelyekre beállt bikákat jól ismerjük. Célszerűbb inkább a cserkészetet választani. A bika becserkeselésénél jó szolgálatot tehet a bőgőkürt használata.

Az apróvadas területeken javában tart a fácánkibocsátó helyek őrzése. Fácánjainkat már zömében szemes takarmánnyal etetjük. Az ettől sugárirányban kialakított szóróutakat folyamatosan el kell látni takarmánnyal, valamint az ezek mellett kialakított etetőket és itatókat folyamatosan töltjük fel!

Meg kell kezdeni a szoktató etetéseket a nagyvadas és az apróvadas vadászterületeken egyaránt, hogy a vad, mire a téli őséges idő beköszönt, már az ismerős etetőkre járjon rá. Az átállásuk így lényegesen zökkenőmentesebben történhet. Apró- és nagyvadjainkat csak az időben elkezdett, rendszeres etetéssel tudjuk területünkön tartani.

Szeptembertől már taposóvadászattal is vadászhatunk vadkacsára. Egyedül vagy 2-3 vadász részvételével lehet eredményes. E vadászati módot viszont jól kajtató vizsla vagy kajtatóeb nélkül ne válasszuk. A náddal sűrűn benőtt tavon vagy holtágon a vízben jól dolgozó, a nádban otthonosan mozgó kutya könnyen puszkánk elé mozdítja a vadat és a nádba lőtt kacsát biztonsággal apportírozza.

A határban ismét találkozhatunk a pocok- és hörcsögirtást végző, mérget kiszóró emberekkel, gépekkel. Ellenőrizzük, hogy a mérgezést szakszerűen végezték-e, nem kell-e jelentősebb mezeinyúl-elhullással számolni.

El kell kezdenünk azon vadföldek előkészítését, vetését, ahol a terményt már levettük, vagy a vad felvette. A mezőgazdasági vadkár hatékony megelőzése a jól művelt vadföldek nélkül csaknem lehetetlen.

SZEPTEMBER

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szombat	5 03	13 25	13 16	3 06		17. Hétfő	5 24	17 52	4 57	18 22	●
2. Vasárnap	5 04	13 23	18 41	4 10	○	18. Kedd	5 25	17 50	6 19	18 47	
3. Hétfő	5 05	18 21	19 02	5 13		19. Szerda	5 27	17 48	7 40	19 12	
4. Kedd	5 07	13 19	19 22	6 17		20. Csütörtök	5 28	17 46	8 59	19 39	
5. Szerda	5 08	13 17	19 42	7 21		21. Péntek	5 29	17 44	10 15	20 08	
6. Csütörtök	5 09	13 15	20 02	8 25		22. Szombat	5 31	17 42	11 28	20 41	
7. Péntek	5 11	18 13	20 23	9 30		23. Vasárnap	5 32	17 40	12 37	21 20	
8. Szombat	5 12	18 11	20 48	10 37		24. Hétfő	5 33	17 38	13 38	22 06	●
9. Vasárnap	5 13	18 09	21 18	11 46	●	25. Kedd	5 35	17 36	14 30	22 58	
10. Hétfő	5 15	18 07	21 55	12 56		26. Szerda	5 36	17 34	15 14	23 56	
11. Kedd	5 16	18 05	22 42	14 03		27. Csütörtök	5 37	17 32	15 51	---	
12. Szerda	5 17	18 03	23 41	15 06		28. Péntek	5 39	17 30	16 21	0 57	
13. Csütörtök	5 19	18 00	---	16 01		29. Szombat	5 40	17 28	16 46	2 00	
14. Péntek	5 20	17 58	0 51	16 46		30. Vasárnap	5 42	17 26	17 08	3 04	
15. Szombat	5 21	17 56	2 10	17 24							
16. Vasárnap	5 23	17 54	3 33	17 55							

OKTÓBER

Az októberi erdőben mind ritkábban hallunk bőgő gimbikát. A szarvasok lassan elindulnak téli beállóhelyeik felé. Egyre gyakrabban keresik fel az etetőket.

Ligeterdőkkel tarkított vadászterületeikben, ahol a dám jó élőhelyet talál, megkezdődik a barcogás. A „barcogó teknőt” erdei tisztásokon már elfoglalt bikák hangjakkal próbálják felhívni magukra a tehének figyelmét. A tehének által kiválasztott bikák megkezdik a párzást. Barcogáskor – mint minden vad esetében a párzáskor – a dám kevésbé figyelmes, jobban megközelíthető. Ekkor a legeredményesebb vadászati mód a cserkelés lehet. Amennyiben a barcogóhelyek mellett jól elhelyezett magaslesek vannak és hozzájuk jól kiépített cserkelőutak vezetnek, úgy érdemes magaslesről vadászni a korábban megfigyelt bikára. Barcogáskor a barkácsolást cserkészettel célszerű összekötni. E vadászati módnál a vadász óvatosan szálljon le a lassan haladó lovas kocsiról, és a vadász jó takarásban cserkelje be a barcogó bikákat.

E hónapban kezdődik az őzsuta és -gida selejtezése. A téli sutasелеjtezés különös figyelmet követel a vadásztól. Október végén a legtöbb bak már elhullajtotta agancsát. Az agancstő nagyobb távolságból nem mindig látható. A bak pamacsja és a suta köténye jobb megkülönböztetési lehetőséget ad. Ilyenkor erre érdemes még nagyobb figyelmet fordítani.

Az apróvadász területeken jórészt a végéhez közeledik a szárnyasvadász-nevelés, sok helyen a kibocsátóhelyeket már megvadászták. Rendszeres feladatot jelent az apróvadász és az őz etetése. Különös gondot fordítsunk arra, hogy a takarmányt ne érhesse csapadék. Folyamatosan takarmányozzuk a mezeinyúl-állományunkat. A kukoricabetakarítás lassan befejeződik, a terített asztalt kínáló tarlok viszont komoly veszélyforrást jelentenek az őznek. A nagyobb mennyiségben elfogyasztott szálas és lédús takarmány biztosítása a megbetegedés és az elhullás megelőzése miatt is fontos.

OKTÓBER

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Hétfő	5 43	17 24	17 28	4 08		17. Szerda	6 05	16 53	6 31	17 36	
2. Kedd	5 44	17 22	17 48	5 12	○	18. Csütörtök	6 07	16 51	7 50	18 04	
3. Szerda	5 46	17 20	18 07	6 17		19. Péntek	6 08	16 49	9 07	18 35	
4. Csütörtök	5 47	17 18	18 28	7 23		20. Szombat	6 10	16 47	10 20	19 12	
5. Péntek	5 48	17 16	18 52	8 30		21. Vasárnap	6 11	16 45	11 26	19 56	
6. Szombat	5 50	17 14	19 20	9 39		22. Hétfő	6 13	16 44	12 24	20 47	
7. Vasárnap	5 51	17 12	19 54	10 48		23. Kedd	6 14	16 42	13 12	21 44	
8. Hétfő	5 53	17 10	20 36	11 56		24. Szerda	6 16	16 40	13 52	22 45	●
9. Kedd	5 54	17 08	21 30	12 59		25. Csütörtök	6 17	16 38	14 24	23 49	
10. Szerda	5 55	17 06	22 34	13 55	◐	26. Péntek	6 19	16 37	14 51	-- --	
11. Csütörtök	5 57	17 04	23 47	14 43		27. Szombat	6 20	16 35	15 13	0 52	
12. Péntek	5 58	17 02	-- --	15 21		28. Vasárnap	6 22	16 33	15 34	1 56	
13. Szombat	6 00	17 00	1 06	15 53		29. Hétfő	6 23	16 32	15 53	3 01	
14. Vasárnap	6 01	16 58	2 28	16 21		30. Kedd	6 25	16 30	16 13	4 05	
15. Hétfő	6 03	16 56	3 49	16 46		31. Szerda	6 26	16 29	16 33	5 11	
16. Kedd	6 04	16 55	5 10	17 11	●						

NOVEMBER

November elsejével már csak selejt gimbika lőhető. A selejtezést már az elsőagancsos korban kezdjük el. A gyenge csapos bikák elejtését ne korlátozzuk!

A muflon vadászata már szeptembertől tart, de a kos puskavégre kerítésére legnagyobb esélyünk az üzekedéskor kínálkozik. A szálerdők és a tisztások felől gyakran halljuk az üzekedési harc, az összecsattanó csigák hangját.

E hónap már a vaddisznóhajtások időszeke. A kondák nappal sűrűkben tartózkodnak. Az eredményes hajtás érdekében e területrészeket jól és folyamatosan etessük be. A hajtásokon kívül eső szőrök üzemeltetését időlegesen függesszük fel.

Megkezdődtek a fácán hajtóvadászatok. A vadászat előtti hetekben etessük be a fácános erdőket, a kívül eső területeken némileg csökkentjük a takarmányozást. Végezzünk próbahajtásokat! A vadászat megtervezésekor már tisztában kell lennünk a hajtott madár röplései irányával.

Novemberben már bőségesen el kell látnunk az etetőket. Alapelvünk legyen, hogy az etetők elhelyezése ne az azt feltöltő ember kényelmét szolgálja, hanem mindig ott etessünk, ahol a vad tartózkodik. Az erdős területeken különös gondot kell fordítani arra, hogy a takarmányozással vonjuk el a vadat a vadkárveszélyes erdőrészekről. Az etetők kialakításánál fontos szempont annak figyelembevétele is, hogy azt több vadfa is látogathatja. Biztosítsuk mindegyik számára a takarmányfelvétel lehetőségeit. A jó vadgazda pontosan tudja, hogy egy-egy etetőjét milyen létszámú rudlik látogatják.

Ne feledkezzünk meg a szociális rangsorról sem! Az etetőt mindig úgy méretezzük, hogy a rangsorban hátul álló egyed is hozzájuthasson a megfelelő táplálékhoz.

Etetőinket jó minőségű lucernaszenával, szemestakarmánnyal, és szükség esetén táppal töltjük fel. A lédús takarmányra a vadnak mindenkor szüksége van, de különösen fontos, ha tápot is etetünk. A kerődzők normális gyomor- és bélműködéséhez elengedhetetlen. Alapelveként fogalmazhatjuk meg, hogy egy-egy etetőnél minél nagyobb kínálatot biztosítsunk a vadnak. A rendszeres, átgondolt takarmányozás alapja a jó trófeás vadnak is, hiszen a későbbi erős trófea alapja az állat vehemensen eltöltött ideje. Csak jó kondíciójú anyató varhatunk erős borjakat, gidákat.

NOVEMBER

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold	
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta
1. Csütörtök	6 28	16 27	16 55	0 19	○	17. Szombat	6 52	16 06	9 08	17 46
2. Péntek	6 29	16 25	17 22	7 28		18. Vasárnap	6 53	16 05	10 11	18 34
3. Szombat	6 31	16 24	17 54	3 39		19. Hétfő	6 55	16 04	11 05	19 30
4. Vasárnap	6 32	16 22	18 34	9 49		20. Kedd	6 56	16 03	11 49	20 30
5. Hétfő	6 34	16 21	19 24	10 55		21. Szerda	6 57	16 02	12 25	21 34
6. Kedd	6 35	16 20	20 25	11 54		22. Csütörtök	6 59	16 01	12 54	22 38
7. Szerda	6 37	16 18	21 35	12 43		23. Péntek	7 00	16 00	13 18	23 42
8. Csütörtök	6 38	16 17	22 50	13 23	◐	24. Szombat	7 02	16 00	13 39	---
9. Péntek	6 40	16 15	---	13 56	◑	25. Vasárnap	7 03	15 59	13 58	0 46
10. Szombat	6 41	16 14	0 09	14 24		26. Hétfő	7 04	15 58	14 17	1 50
11. Vasárnap	6 43	16 13	1 28	14 49		27. Kedd	7 06	15 57	14 37	2 55
12. Hétfő	6 44	16 12	2 46	15 12		28. Szerda	7 07	15 57	14 58	4 02
13. Kedd	6 46	16 10	4 05	15 36		29. Csütörtök	7 08	15 56	15 23	5 12
14. Szerda	6 47	16 09	5 23	16 01		30. Péntek	7 10	15 56	15 53	6 23
15. Csütörtök	6 49	16 08	6 41	16 30	●					
16. Péntek	6 50	16 07	7 57	17 05						

DECEMBER

A vad takarmányozását és ezáltal a vadkárveszélyes területekről való távoltartását továbbra is nagy gonddal végezzük.

Ha már leesett a hó, a táplálékhiányos területekről szívesen behúzódnak a mezei nyulak a gyümölcsösökbe. Fokozott a veszély, ha az őszi metszés óta ott maradt gallyak ott maradnak és magas a hóborítás. A vastagabb hóréteg lehetővé teszi, hogy a fák magasabb kérgéit is megrágják. Jól tesszük, ha a gallyakat kivisszük a nyúl lakóhelyére, így jórészt távol tudjuk tartani a gyümölcsösöktől.

Elérkezett a szőrmés kártevők apasztásának ideje is. A csapdákat azon területeken használhatjuk eredményesen, ahol kényszerváltók kialakítására van módunk. Célszerű lehet magaslesek közelében a dögterek kialakítása is.

A decemberi havas napon tartott körvadászat és az „U” hajtás élvezetes vadászati mód mezei nyúlra. Igaz, hogy a nagyszámú puskás és hajtó miatt komoly feladata van a vadászat vezetőjének. E két vadászati módnál különösen fontos, hogy jó irányvezetők álljanak segítségére.

Decemberben fácánkakast és -tyúkot (külön engedéllyel) egyaránt vadászhatunk. A fácánkibocsátó helyen a zárttéri nevelésből származó felesleges kakast és tyúkot egyaránt lőjük le. A fácánvadászatok szervezésénél gondoljunk arra, hogy madaraink már sok puskaport szagoltak, ilyenkor már csak a ráhajtásos vadászat lehet eredményes.

Az őzsuta és -gida vadászata még tart. A téli sutasejtezés különös figyelmet követel. A még fejlődő, barkás agancs nagyobb távolságból nem mindig látható. A bak pamacsja vagy a suta köténye jobb megkülönböztetési lehetőség. A nem kellő odafigyelés miatt gyakran esnek áldozatul bakok a suta helyett, így előfordulhat, hogy a több éve dédelgetett jó képességű bakunkat a májusi határban már hiába keressük.

DECEMBER

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Szombat	7 11	15 55	16 30	7 35		17. Hétfő	7 27	15 54	9 43	18 15	
2. Vasárnap	7 12	15 55	17 17	8 45		18. Kedd	7 27	15 54	10 23	19 18	
3. Hétfő	7 13	15 54	18 16	9 48		19. Szerda	7 28	15 55	10 55	20 23	
4. Kedd	7 14	15 54	19 24	10 42		20. Csütörtök	7 28	15 55	11 21	21 27	
5. Szerda	7 15	15 54	20 40	11 25		21. Péntek	7 29	15 55	11 43	22 31	
6. Csütörtök	7 17	15 53	21 57	12 00		22. Szombat	7 29	15 56	12 03	23 35	●
7. Péntek	7 18	15 53	23 15	12 29	◐	23. Vasárnap	7 30	15 56	12 22	---	
8. Szombat	7 19	15 53	-- --	12 54		24. Hétfő	7 30	15 57	12 40	0 39	
9. Vasárnap	7 20	15 53	0 33	13 17		25. Kedd	7 31	15 58	13 00	1 44	
10. Hétfő	7 21	15 53	1 49	13 40		26. Szerda	7 31	15 58	13 23	2 51	
11. Kedd	7 22	15 53	3 05	14 04		27. Csütörtök	7 31	15 59	13 50	4 01	
12. Szerda	7 23	15 53	4 21	14 30		28. Péntek	7 32	16 00	14 23	5 13	
13. Csütörtök	7 23	15 53	5 36	15 01		29. Szombat	7 32	16 01	15 06	6 25	
14. Péntek	7 24	15 53	6 49	15 38	●	30. Vasárnap	7 32	16 02	16 01	7 33	○
15. Szombat	7 25	15 53	7 56	16 23		31. Hétfő	7 32	16 02	17 07	8 33	
16. Vasárnap	7 26	15 54	8 54	17 16							

VADÁSZFESTŐK, ÁLLATFESTŐK, VADÁSZATFESTŐK

Különös, hogy a hivatalos magyar művészet-történet, mennyire nem fogadja be a vadászfestőket. Legalábbis a XX. század vége felé.

Persze ezt talán nem is olyan nehéz megérteni. Régen nem volt ilyen elzárkózás, hisz a – mondjuk így – „általános” festők gyakrabban nyúltak vadászati témához, s ezeknek a képeknek senki nem vonta kétségbe a művészi értékét. Persze száz évvel ezelőtt a vadászat, mint tevékenység, sokkal természetesebben ágyazódott bele az emberek mindennapi életébe. A nemesek évszázadokon át szinte kivétel nélkül vadásztak, s a polgári átalakulás után kialakuló módos réteg is fölzárkózott melléjük. A vadászat nem maroknyi ember hóbortja volt csupán, mint ma ezt némi túlzással mondhatjuk.

Így aztán a vele foglalkozó műalkotások is mindennapinak számítottak.

Szinyei Merse Pálról ma mindenkinek a Majális jut eszébe. Pár éve magam is meglepődtem, amikor a Nimródban megláttam két vadászati témájú alkotását. A magyar impresszionizmus jeles képviselőjét abban a korban viszont legalább annyian tartották számon az Oculi szerzőjeként. *Zichy Mihályról* ma elsőként az Arany-balladák illusztrációi ugranak be. Pedig a cári vadászatokról készített grafikái vagy a skóciai vadászatok ábrázoló vízfestményei és színezett rajzai legalább olyan fontosak. (Nem is szólva arról, hogy Szibinyáni Jank fiatalon farkast üzött, csak érett férfiként tért át a törökre. Igaz, akkor már Hunyadi Jánosként emlegették...)

Szinyei Merse Pál – Hóolvadás

Zichy Mihály – A szarvast hazaszállítják

Megváltozott festői környezet

A múlt század vadászfestői merőben más környezetben dolgoztak, mint a maiak: más társadalmi és művészi környezetben. Társadalmilag a vadászat a felső réteg szórakozása volt, azt viszont erősen áthatotta, sokkal inkább, mint ma. Nem volt film, tévé, rádió, disco, s a vadászat nemcsak népszerű szórakozás volt, de a folkészülés is a férfiak legfontosabb foglalatosságára, a háborúra. A királytól a kismemesig szinte mindenki puskaforgató volt. Ugyanakkor ezek voltak a legmódosabb rétegek, ezek tudtak leginkább áldozni afféle hívságokra, mint művészet. A vadászatnak lényeges társadalmi funkciója is volt: kapcsolattartás, kapcsolatépítés. Sajnálatos módon csak sokkal később találták föl a videót, vagy a fényképezést, ezért az események megképesítésének egyetlen eszköze a képzőművészet volt. Leginkább festészet, kis részben a szobrászat. Ebből adódóan a vadászfestmények legtöbbször jelenetek voltak. Fontos volt, hogy a résztvevők felismerhetőek legyenek, gyakran a képek egy-egy konkrét eseményt dolgoztak föl.

Egy másik válfaj volt a távoli vidékek vadászjeleneteinek ábrázolása. Sokszor jelentek meg a képeken romantikus hőstettek, amint a ret-

Csörgéy Titusz – Széncinege

Sovánka Károly - Őzházaspár

Vezényi Elemér - A nyúl és a róka

tenthetetlen férfi megküzd a felbőszült grizzlyvel, avagy közvetlen közlől lövi fejbe a támadó elefántbikát, a megzavart tigris rátámad a vadászt hordozó elefántra, effélék. Ezeknek a képeknek a funkciója a nevezetes kaland megörökítése, illusztrálása volt - lehetőleg némi borzongatás árán. De fontos volt az is, hogy a közönség ezekről ismerhette meg messzi vidékek állatait, növényvilágát, a terep jellegzetességeit, az erdő hangulatát. És hát ugye mindehhez el kellett utazni a helyszínre, mert máshogy nem lehetett mindezt meglátni. El kellett utazni hajóval, lóháton, szánnal vagy egyéb más időigényes közlekedési eszközzel. A rajzok gyakran egy-egy könyv illusztrációiként jelentek meg, elterjedt műfaj volt az expedíciós beszámoló, útirajz.

Egy másik ág volt az állatfestészet. Ha az ember végiglapozza a nagy Brehmet, valamely magyar madártani munkát vagy a Dízel-Mika sorozatot, azok tele vannak magyarázórajzokkal és színes nyomatokkal. A képi megjelenítést nem egy ilyen kötet a címlapján is büszkén hirdeti. Ezeknek a rajzoknak, festményeknek a funkciója az adott állat minél pontosabb ábrázolása, azaz lerajzolása, lefestése. A tollak, a szőrszálak, a fogak, a karmok természetű bemutatása. Jelentős illusztrátor volt *Madarász Gyula* és *Csörgey Titusz*, mindketten ornitológusok, akik legtöbbször saját könyveiket illusztrálták.

Kevésbé ismert alkotó volt a múlt század második felében *Lamberg Ferenc*. Csákszerű urát Merán Fülöp könyveiből ismerjük. Lamberg színvonalos volt, ezért kizárólag fekete-fehérben dolgozott. Képei dokumentarista jellegűek, a csákszerű területen elejtett szarvasbikák élő portréit festette meg az ottani konkrét helyszíneken. Alkotásait egyáltalán nem adta el, legtöbbjük a csákszerű kastély ebédlőjét díszítette, csak legjobb barátainak ajándékozott oda néhányat. A reprodukciók tanúsága szerint Lamberg jó szarvasokat tudott rajzolni, és tájai is hangulatosak.

A század első felében megváltozott a művészi helyzet: megjelent a fotótechnika. A dokumentálásnak immár alkalmasabb eszköze akadt, ezért a festők, grafikusok krónikási jelentősége csökkent. Persze azért nem tűnt el teljesen. A kezdeti fotómasinák nehezek, nehézkesebbek voltak, s a nyomtatás minősége sem tudta jól visszaadni egy-egy kép részleteit, ezért ekkor együtt élt a fotó és a rajz. Megszűntek viszont az úgynevezett „társasági festmények”; és lassan kiveszett a vadászjelenet is. Aztán megjelenik a film is, és például a Tarzan-filmekben komplett afrikai vadászjelenetek láthatók, színesben, mozgóképen. Ezek után már nevetséges lett volna mindezt lefesteni. Ekkor kezd kialakulni a magyar vadászfestészetben az a nézőpont, amely ma leggyakoribb: a vadász nézőpontja.

Ebben a stílusban a kép: tájkép – vaddal. Vagy megfordítva: állatábrázolás – némi környezettel. A képekről eltűnik az ember, eltűnik

a vadász, azaz a kép elé kerül, ő az, aki a képet szemléli. Hogy szemléletes képzavarral éljek: a festő a vadász szemével fest.

Nagy magyar vadászfestők

A két háború közti magyar vadászfestészet két legjelentősebb alakja *Sovánka Károly* és *Vezényi Elemér*. A felvidéki Sovánka kitűnő állatábrázoló és képein nagy erővel jelenik meg a táj is, leginkább a kárpáti táj. Színei is erőteljesekek. A Svédországban élő Kovács László magyar vadász 2000-ben ellátogatott Tótmegyerre, az egykori Károlyi-kastélyba. Az épület nem múzeum, nem látogatható, de Kovács szerint raktáraitban számos kitűnő Sovánka-kép lapul. Többek között ő festette meg a legendás háziúr, Károlyi Lajos portréját is. Vezényi képeit néha áthatja a romantika. Ennek legjellegzetesebb példája az antilopra támadó oroszán, mely a Nimród Könyvek Idegen tájakon című válogatásának címlapján látható. 1999-ben a Mezőgazdasági Múzeum Vezényi-emlékkiállítását rendezett, de alig tudott összeszedni egy teremre való képet, és ezek között is több volt kevésbé sikerült. A

művésznek sok képe lappang magánygyűjteményekben, s kevés látható múzeumban. Vezényi állandó munkatársa volt a Nimródnak is.

Ebből az időszakból ki kell még emelnünk *Pálffy Józsefet*, aki a Hortobágy festője volt. Két legismertebb képe a Fészkelő tőkésréccék és a Lilikek. Mindkét alkotás hatásosan közvetíti e különös táj lebegő hangulatát.

Egészen más úton járt *Lidel Károly*: Ő első sorban rajzoló, és főképp jeleneteket ábrázol. Érdekes egyébként, hogy a művészek úgy érzik: a grafika, a rajz alkalmasabb az illusztrálásra. Mintha e színek nélküli, ezért az absztrakció magasabb fokát képviselő alkotások jobban tűrnék, hogy konkrétumokról beszéljenek. Lidel az első világháború után amerikai hadifogságba került, s az Egyesült Államokban telepedett le Charles Liedl néven. Az ottani vadászéletről számtalan szemléletes rajzban számolt be.

Schell József – Foglyok a kukoricásban

Kitűnő tehetség volt *báró Schell József* is. Neve leginkább mint Széchenyi Zsigmond két, magyar vadászatokról szóló könyvének illusztrátora vált ismertté. Schell pompás miniatűröket alkot. Gyakran csak néhány vonallal ábrázolja a szereplőket, embert, vadat, növényt. Egy-egy alak, motívum néha egészen apró. Ám a kompozíció mindig remek, a jelenet élő, hiteles. Szinte süt róluk, hogy alkotójuk vérbeli vadász-

ember, aki könnyen képzeletbe magát a vadász helyzetébe, és megvan a tehetsége, hogy nézőjét is oda varázsolja. Önálló grafikái kicsit más képet mutatnak róla. Ezekon jelen van az összes előbb említett erénye, de éppenséggel nem az egyszerűsítés, hanem a részletgazdagság ragad meg. Schell egyébként nem csak grafikus, van néhány szép színes festménye is.

A háború után...

A második világháború után a magyar vadászfestészet is nagy válságot él át. Vezényi még dolgozik, de hamarosan nem lesz lap, megszüntetik Kittenberger Kálmán Nimródját. A később újrainduló vadászati sajtó sokáig kevésbé tart igényt a művészetre. Márpedig a XX. századtól a vadászati művészetben alapvető szerepe van a szaksajtónak. Egyfelől a művészek folyamatos megrendelője, másfelől állandó propagátora.

A csöndet *Csergezán Pál* színre lépése töri meg a 60-as években. Neve vagy húsz évig egyet jelentett a magyar vadászfestészetrel. Szeren-

csére azonban nem csak azért, mert ő volt az egyetlen, hanem azért is, mert tényleg óriása volt szakmájának. Csergezán egyaránt készített ceruza- és tusrajzokat, pasztelleket, akvarelleket és olajfestményeket. Dolgozott önállóan, de ha kellett, novellát vagy regényt illusztrált, szakmunkához készített magyarázó ábrát vagy a vadászújságnak címlapot. Amikor ma megpillantok néhány százalmas szerkesztői-festői kísérletet, hogy egy aktuális vadászati témát festményben dolgozzanak föl a címlapon, minduntalan Csergezán két kis lapulós nyula ötlük

Csergezán Pál - Elhidegülés

Muray Róbert - Róka a hóban

Balogh Péter - Kapitális bika

Kiss Richárd - Harc a javából

eszembe úgy 69 tájáról, s a mögöttük tornyosuló Dutra négy irdatlan kereke. Pár éve egy jeles mai utódjával régi újságokat lapozgattunk. Volt abban az időben egy rovata a Nimród-ban: 4-5 tusrajzban dolgozta föl az adott hónap vadászatát. A harmadik összeállítás után félszezen kiböktem: ezek nem valami jók... Nem,

mosolyodott el az ifjú festő, aki láthatóan nem ismerte ezeket a zsenyéket, de mindegyikben van valami, ami nagyszerű.

Csergezán művészetét nehéz elemezve dicsérni, mert mindent tudott. Alaposan ismerte a vadat, és jól el tudta helyezni a környezetben. Kiváló érzéke volt ahhoz, hogy a tájjal is

Csiszár József - Téli hajnal

Valaczkai Erzsébet – Libák a lápon

meséljen. Az öreg bika mellé tett göcsörtös mocsári tölgy nem csak (sőt talán nem is elsősorban) a gemenci tájat ábrázolja hitelesen, hanem a bika sorsát, a bögés vad hangulatát is. Eljutott távoli tájakra, festett képeket többek között a Góbi sivatag állatairól és az afrikai gepárdokról. Két értéket kell föltétlenül kiemelni.

Az egyik, hogy kivételes érzéke volt a drámai témák iránt. Vérmérséklete, nagyvonalúsága erre predesztinálta. Csergezán tudta festeni a világon a legjobban a bögő bikát. Ha az ember melleszi a legnagyobb amerikai festők wapitiit, jávorjait, bizony, állja az összehasonlítást. A másik érték: Csergezán állatai mindig élnek. Termé-

Szarvas Pongrácz – A bika magánya

szetesen mozdulnak, állnak, fülelnek a képen. Az ember szinte várja, hogy a figyelő bak hamarosan leteszi a fejét és továbblépeget, hallja, ahogy a disznók ropogtatják a kukoricát, és nem is tudja, honnan került elő az a kis nyest, szájában a harkállyal.

Csergezán után *Muray Róbert* következett a sorban. Ő azon kevés vadászfestők egyike, akik Képzőművészeti Főiskolát végeztek. Ez azért ritkaság, mert a festészetnek ehhez az ágához elengedhetetlen, hogy a művész jól ismerje a természetet és a vadat. Nem árt, ha gyakorta fordul meg vadász körökben, szakkönyveket olvas, ismeri a vadgazdálkodás alapjait, a vad viselkedését, szokásait. A terület kevés diplomás festőt vonz, s valljuk meg: a piac sem tudna eltartani túl sokat. Muray pályája elején rengeteg illusztrációt készített. A Nimródban számtalan, madarakról festett akvarellje jelent meg, ahol minden tollpíhét akkurátusan a helyére tett. Olajképein is a részletek gondos ábrázolása a jellemző. Legjobbak a hajnalt vagy az alkonyatot ábrázoló képei, a szalonkázás vagy a kacsahúzás hangulatát festi leghitelesebben. Csergezánhoz hasonlóan többször állított ki külföldön. Muray festőstúdiót is működtet. Saját képeit tanítványok másolják, s azok kisebb-nagyobb formátumban sok vadászboltban kaphatók. A már 70 felé járó idős mester fővállalta a fiatalabb nemzedék nevelését is, több ifjú tehetséget segít tanácsaival, festőtáborokat vezet, ahol a főiskolát nem végzettek fejleszthetik szaktudásukat.

A 70-es években lépett a színre, pontosabban a Nimród lapjaira *Balogh Péter*. Grafikusként indult, aki pompás illusztrációkat készített hónapról hónapra. Minden állatot kitűnően rajzolt, vadat és szelidet egyaránt, no és nem kevésbé az embert. Gyakran vetemedett arra, hogy egy jelenetet a vad, mondjuk a szalonka vagy a nyúl szemszögéből rajzoljon meg. (Persze ez talán nem az ő egyedi ötlete, más grafikusoknak is eszébe jut, csak nemigen tudják megrajzolni...) Eljutott Afrikába, Nagy Endréhez is, ahol ugyancsak kitűnő rajzokat készített az ottani vadfajokról, vadászatokról. Festett néhány jó színes képet is, de a grafika volt igazi

Koncz Sándor - A suta

terep. (Vagy ki tudja? Talán csak erre volt megrendelés.) Pompás humorérzéke volt, de ez nem csak markáns karikatúráin jelent meg. Balogh Péter szenvedélyes vadász volt. Fájdalmas, hogy élete delén maga ellen fordította fegyverét. Nemrég megjelent emlékalbumát lapozgatva az emberben mégse a töredékesség hiányérzete uralkodik el, hanem az, hogy minden képe maga a teljesség, minden vonala egy zseni keze nyomát viseli.

Balogh Péter a Nimród állandó munkatársa volt, halála a lap számára is érzékeny veszteség volt, részben Csergezánnal, részben fiatalabb alkotókkal próbálták pótolni. Az utána következők közül kiemelkedik *Miklosovits László*, aki merőben más egyéniség. Leginkább novellákat illusztrál, rajzain a sejtlemesség, a finom vonások uralkodnak, nem a dinamizmus. Gyakran alkalmazza a montázs technikát, amely bizonyos írások hangulatához jól illeszkedik.

A mai festőgeneráció tagjai közül *Meszlényi Attila* kedvence az akvarell. A jó akvarell két oldalról van megvilágítva, hisz hátulról a papír fehérje teszi lebegővé, plasztikussá, vallja. Meszlényi főképp állatfestő, a vadat ritkán helyezi tágabb környezetébe. Kitűnően ismeri minden faj anatómiáját, s ahogy mondja,

mániákusan keresi azt a pózt és mozdulatot, ahonnan egy-egy állatot a legjobban fel lehet mutatni. A vadászfestő a téma jellegéből adódóan konzervatív: képe figurális, stílusa kissé romantikus. Meszlényi ma az egyetlen, aki olajképein viszonyul az impresszionista hagyományhoz. Sajátos utat jár, illusztrálást már nem vállal, képei kiállításokon – sajnos – ritkán láthatók. Nemcsak ecsetje, tolla is kitűnő, a Nimródban időről időre megjelennek elményei és szakmai elmélkedései.

Csergezán örököséként emlegetik *Kiss Richárdot*. Ő restaurátorként végzett a Képzőművészeti Főiskolán, és kezdetben Csergezán képeit másolta magának. Ezt egyébként több másik festő is csinálja – gyakorlatként. Korai képein teljesen az állatra koncentrált, szinte kizárólag premier planban ábrázolt. Az idők folyamán fokozatosan táugult nézőpontja. Ma is készít állatportrékat, de a táj is művészetének fontos alkotóelemévé vált. Nemcsak a mester Telkiben lévő műtermét örökölte meg, de szellemiségét is továbbviszi: elsősorban stílusban, színkezelésben és kompozícióban. A legjobb természetfestők számára a közelmúltban alapított Csergezán-díjat elsőként neki ítelték. Ugyanakkor új utakat is keres, bátran kísérletez. Megpróbálkozik szokatlan beállításokkal, másféle ecsetkezeléssel, egyedi témaválasztással. Illusztrációkat nem készít, de 1999-es naptárjában érdekes színrajzokkal is jelentkezett. Főként olajjal dolgozik, de gyakran nyúl a pasztellkrétáért is. Ma ő a legismertebb magyar vadászfestő külföldön.

Ugyancsak nemzetközi hírnevet szerzett magának olajképeivel *Csiszár József*. A Herendi Porcelángyár festőjeként dolgozott, később került kapcsolatba a vadászattal. Képeit a színgazdagság jellemzi, és egészen különös fényhatások ábrázolására is képes. „Gyakran festek megrendelésre, és néha arra kér egy-egy vadász, hogy fesse meg élete bakját, bikáját. Elmeséli az elejtés körülményeit, elküldi a trófea fényképét. Vállalkozom ilyen feladatra is, de mindig azt kérem a megrendelőtől, ne számítson arra, hogy az én képeimen minden fűszál pontosan úgy fog állni, ahogy a valóságban” – mesélte egy interjújában.

Valaczkai Erzsébet nagy utat járt be. Békés megyében, a pusztaföldvári tanyavilágban nőtt föl, Orosházán járt gimnáziumba, Szegeden szerzett tanári diplomát biológia–rajz szakon, jelenleg pedig Eger mellett, egy hevesi faluban él. Nem csoda, ha a legkülönbözőbb tájakat és vadfajokat ábrázolja élményszerűen. Valaczkai a pasztell mestere. Apróra tördelt krétájával kivételesen finom rókákat, fácánokat, őzeket varázsol a papírra. Képein gyakran használ kompozíciós elemként különféle fákat. Grafikában is kitűnő, gyakran illusztrál könyveket. Az utóbbi időben olajképekkel is próbálkozik.

Az illusztrátorok közül legserényebb a Baján élő *Szarvas Pongrác*, aki mind könyvekbe, mint a Nimródba sokat rajzol. Olaj- és pasztellképei népszerűek a vadászok körében. Gemencen dolgozik, az ottani táj festője szeretne lenni.

A Nimród fedezte föl az ifjú *Pócz Dánielt*, aki rajzaiban nagy tehetséget árult el.

A vadászfestők viszonylag gyakran találkoznak. A Gemenc Rt. immár három éve szervez nyáron festőtáborokat, és visszatérő rendezvény a Csergezán-díj éves tárlata Szántódpusztán. A díjat egyébként eddig Kiss Richárd, Meszlényi Attila és a csontfaragó Németh János kapta meg. Ezeket a seregszemléken is szembeütni, milyen sokan foglalkoznak ma úgy mond vadászfestészettel. Visszatérő vendég és kiállító a budapesti *Boross Zoltán*, aki képeslapjaival lett ismert, a csömöri *Prihoda Judit*, a kaposvári *Bene János*, a tiszalöki *Koncz Sándor*, az Erdélyből áttelepült *Kovrig Miklós*, a szegedi *Mráz János* vagy a zalai *Rékasi Csaba*. Nem vettek részt a táborokban az *Udvarnoki* testvérek, *Péter* és *András* vagy *Török András Mátyás*.

Némi szellemi pezsgést hozott a vadászfestészetbe a Nimród vadászújság két akciója. A 2000. évi vadásznaptárban összegyűjtötték 2000 év vadászatát: 12 kép 12 korból, 12 részén a világnak, 12 alkotótól. S mindegyik kép vadászcímet, emberekkel, kutyákkal, madarakkal, korabeli fegyverekkel. Idén pedig ezer év magyar vadászatát mutatja be a lap egy-egy novellával, s mindenik íráshoz egy nagy, színes festmény az illusztráció. Olyan, mintha a rég-

múltba mennék vissza. Ehhez a programhoz sajnos nem sikerült megnyerni a legjobb alkotókat, új tehetség pedig nem tűnt föl. Fontos fórumot jelentenek a vadászkönyvek is. A

Dénes Natur Műhely és a Nimród Alapítvány számos kiadványának címlapján kellett magát kitűnő vadászfestmény.

Ki mit néz?

Nehéz szakma a vadászfestőé. Legalább három területet kell alaposan ismernie. Egyfelől természetesen a festészet fogásait. Másodsorban az anatómiát, hisz hiteles állatot csak akkor tud ábrázolni, ha belsőleg ismeri a testet. Többek szerint ehhez a vadászterületen való szemlélődés nem elég, állatkerti közelségbe kell menni, aztán pedig boncolni, megtapintani, saját kézzel hajlítgatni, lehetséges és lehetetlen mozgásokat kipróbálni. Ám legalább ilyen fontos az etológia, az illető állat viselkedésének ismerete. Milyen helyen, milyen közösségben? Hol mozog, hogyan reagál? No és akkor még nem beszéltünk a negyedik elengedhetetlen szakmáról: magáról a vadászatról. Hisz a vadászfestő megrendelője általában vadász, s mint látuk, saját szemével akarja nézni a képet. „Én úgy festem meg a vadat, ahogy a nyiladékon vagy a szórón elém kerül, ahogy kilép az erdőből” – nyilatkozta a Zebegényben élő *Sipos István*. Szóval a vadászfestőnek bizony végig kell cserkelni a nyiladékon, föl kell ülni a magaslesre, végig kell autózni a szántás mellett, ha azt a vadat a vadászok számára hitelesen, azaz vadászati situációban akarja ábrázolni.

Még egy kérdés merül föl: mi legyen a nyakában? Távcső, fényképezőgép avagy puská?

Néhányan vadásznak, mások nem. Csergezának állítólag volt fegyvere, de ritkán és nem túl nagy hévvel vadászott. Muray vadászik, és vadászik például Török András, Mráz, Koncz és Sipos is. Kovrig abbahagyta. Szarvas Pongrác „vadászok közé állna”, de egyelőre csak fotózik. Valaczkai, Csiszár és Kiss Richárd elzárkózik. Ugyanakkor Csergezán képei tele vannak szenvedéllyel, az utóbbi három, nem vadászó alkotó

kitűnően ismeri a vadat, Muray képeiről pedig inkább a csendes szemlélődés árad, mint a zsákmányoló hevület. Meszlényi aránylag ritkán jut ki a területre, s akárhány pingálót ismerek, akik naponta a vadont járják, és rengeteg vadat látnak.

Mi van a fotóval? Sokan festenek fotóról, némelyek ezt be is vallják. Jobbik esetben saját fotóról, de alkalmasint lapokban, könyvekben (lehetőleg régebben) megjelent képről. Van, aki azt állítja, nem az a lényeg, hogy fotó az alapanyag, hanem át kell dolgozni a képet. Meszlényi szerint viszont a fotó teljesen más eszközökkel dolgozik. Ő úgy véli, először a festő fejében kell összeállnia a képnek, utána lehet csak papírra vagy vászonra tenni. Ami fotón hiteles, mert valódi, az festve giccset eredményez. Mindenesetre keveseknek van lehetőségük annyi időt tölteni kint a területen vadmegfigyeléssel, hogy elegendő originális saját élményük legyen.

A legjobbak ma főleg külföldre adják el képeiket – még a módosabb magyar vadász számára is borsos áron. Annyiba kerül ma egy jó vadászfestmény, mint egy jobb golyós fegyver. De egyre több magyar vadász gondolja úgy, hogy a szobájában elkel egy szép vadászkép. Alkalmasint egy közepes őzbak áráért. S ő nem elsősorban a kifinomult technikát figyeli, hanem azt, hogy arányos-e rajta a bak, hiteles-e az erdőszél.

A festészetnek jó hagyományai vannak a magyar vadászati kultúrában. S az ember hajlamos hinni abban, hogy a mai vadászok lelkében is egyre több hely lesz a szépnek.

MÁROK TAMÁS

HORVÁTH JENŐ FŐVADÁSZ

EMLÉKEZÉS EGY RÉGI BARÁTRA

A zempléni Hegyközt az Alacsony-Tátra felé karéjban húzódó haragoszöld erdővel borított hegylánc zárja. A sátor alakját utánzó vonulatok előtt magaslik a füzéri vár.

Alatta a falu, Füzér, mely ma is őrzi a vár köré szorosan épült hajdani jobbágyfalu szerkezetét.

Mindazok, akik oly szerencsésnek tarthaták magukat, hogy ezen a vidéken vadászhattak, az itt élő fővadászt, Horváth Jenőt nem kerülhették el.

1921. június 3-án született, a várhegy közvetlen lábánál épült házban. (Felesége, Márti néni, lánya, veje, hat unokája ma is itt lakik.)

Édesapja az Erdőbirtokosságnál szolgált: vadász volt, így nem csoda, hogy ő is ezt a hivatást választotta.

1937. január 1-jén lépett be Károlyi István gróf füzérkomlói erdészetére – kiegészítő erdésznek.

Ez idő tájt a zempléni Kakabik dinasztia legidősebbje, József volt a fővadász. Jenő felügyelete mellett kezdett vadászni. A külföldi bér vadásztatás elsőként Károlyi István gróf kezdeményezésére indult el Zemplénben: Füzérradványban, Lászlótanyán, Kőkapun.

Az itt élő vadállomány nagysága és minősége lehetővé tette, hogy évről évre több vendéget fogadjanak.

A második világháború nemcsak a bér vadásztatást, a Károlyi-birtokot, a vadállományt is elsöpörte. Kellott az élelem az átvonuló csapatoknak, a helyi lakosságnak...

1945 után Party István lett a megalakult Erdőgazdaság vadászati vezetője. Jenővel együtt kezdtek hozzá a vadföldek, etetők létesítéséhez, és bizony nemegyszer ölelgették egymást, ha egyik-másik etetőnél vadnyomra leltek.

Két év sem tel el, és már nem kellett minden szarvasnyomot megsüvegezniük.

A 46 szózó és 21 etető elsősorban a határmenti területekre került, hogy átszoktassák a vadat...

Vadászat? – csak hébe-hóba jött egy-egy vendég, ők maguk, bár egylovétű francia csövű fegyvert kaptak szolgálati használatra, azt szinte el sem süthették, mert minden kilőtt töltevényről jegyzőkönyvet kellett felvenni...

Party Pista bácsi elkerült Zemplénből – a vadászat a három Kakabikra, Jósikára, Gyulára, Bélára és Horváth Jenőre maradt. Terepjáró abban az időben még nem volt, gyalogosan járták az erdőt. Hétfőn felpakoltak, és többnyire csak szombaton tértek haza.

Járták az erdőt, ellenőrizték a szózókat, magaslesekét építettek és figyelték a vad mozgását.

A beszolgáltatás az erdészeket sem kerülte el. Miután hajtókra nem volt pénz, felváltva, három kutyával egymásnak hajtottak. Nemegyszer fordult elő, hogy egy-egy lesál-lásnál nyolc-tíz disznó esett, mini Háromhután, ahol Kakabik Józsi bácsi egy helyből négy disznót, Jenő a hajtásban hármat lőtt. A meglőtt vadnak fogatot kellett szerezni, majd az állomásra kifuvározni, és a vonatra feladni.

A beszolgáltatás ideje alatt volt olyan év, amikor egy január során 98 vaddisznót kellett leadniuk, mégis azt vallotta, a beszolgáltatás kevesebb kárral járt, mint a később beindult egyre fokozódó bér vadászatásból keletkező igény.

Ezeket az éveket tartotta a legmunkásabb éveinek, bizony hétvégeken felesége, Márti néni alig várta, hogy épségben viszontlássá.

A láslóltanyai volt Károlyi-vadászház a Kommunisták Párt tulajdonába került – és bár Rákosi Mátyásról sok minden fennmaradt, de az, hogy vadászember lett volna – nem, mégis évente többször megfordult itt Zemplénten,

Jenő volt mindig a kísérője. Amikor ezekre a vadászatokra emlékezett, mindig elfogta az indulat, hiszen mielőtt Rákosival vadászni indultak volna, a megcélzott erdőrészt a biztonságjok gondosan végigjárták, vagyis elhajtották onnan a vadat. Ha véletlenül vadászat közben biztonsági emberbe akadtak és a főtítkár rákérdezett: Horváth elvtárs, kicsoda ez az ember? – Jenőnek azt kellett mondania: kiránduló, Rákosi elvtárs!

A reggeli vadászatok voltak az eredményesek, mert előtte nem lehetett az erdőt lehajtani...

Sosem vált szenvedélyévé a trófeagyűjtés, mindig vadásztatni szeretett, azt tartotta, számára nagyobb öröm, ha mást segíthet eredményes vadászathoz.

Legszebb vadászemléke a beszolgáltatás idején történt. Hónapokig lesett egy nagy kant – „Bandit” – míg végre sikerült terítékre hoznia.

Brenekkével lőtte, este tízkor egy teliholdas éjszakán. Tüdőlövése volt, csak másnap délelőtt találta meg. 250 kilogramm volt zsigerelve – a hájából 11 liter zsirt olvasztottak, és ami nem mellékes, 26 centiméteres agyara volt.

Édesapja élt még ekkor, a vadat tizenöt évesre becsülte. A legfinomabb a mája volt – amit életében evett, ahogy édesapja mondta: „ez már meg van érve!”

Csaknem ötvenévi erdőjárás után ment nyugdíjba, de visszajárt dolgozni, cserkelőutat készíteni, és ősszel vadásztatni készült. Az első nyugdíjas bögési időszakra készülve a fiával indult el bögő bikákat figyelni.

A hűvös szeptemberi hajnalon fia, Jenő elől haladt, Ő követte... Egy nagy sóhajtás, és összezszeest...

Körös-körül a csodálatos bükkösben bögtek a bikák – így búcsúzott a természet az öreg vadásztól...

Tizenhét éve hagyott itt bennünket, 1983-ban. Jómagam fiatal gyerekként találkoztam vele első alkalommal, majd a sors kegye révén abban a szerencsében volt részem, hogy sok közös élményt mondhattunk magunkénak.

Ha Zemplénre gondolok, Jenőre is emlékezem.

A VADÁSZAT ÉS A VADÁSZ SZEREPE A HARMADIK ÉVEZREDBEN

Az Országos Magyar Vadászkamara programtervezete

MODERN VADÁSZAT - ETIKUS VADÁSZAT

BEVEZETÉS

A természeti környezet, amely a vadon élő állatok otthona, folyamatos változáson megy keresztül. Sajnos ez az átalakulás a vad számára többnyire kedvezőtlen. A változások természetesen számottevően érintik az emberi társadalmat is, benne a vadászokat, a vadászati szokásokat.

Régóta ismert, hogy végzetes lehet a meg gondolatlan beavatkozás a természet rendjébe. A természettel szorosabb (munka)kapcsolatban lévők között egyre jobban terjed az ökológiai szemléletű gondolkodás, egyre nagyobb megbecsüléssel közelítik meg a vadat, a vadon élő állatokat.

Erőteljesen teret nyer az állatvédelem, különösen a városban élő lakosok körében, hiszen ők vannak távolabb a természeti környezettől. Egyre több konfliktust okoz a vadászat a vadászok és nem vadászok között annak ellenére, hogy ma már biztos állítható, hogy az egyes fajok veszélyeztetett állapota legkevésbé a vadászat miatt következett be. A problémát sokkal inkább az élőhelyük kedvezőtlen átalakulása okozta.

A médiában jórészt csak a vadat elejtő vadász jelenik meg, legtöbbször negatív szereplőként. A vadászatellenesség hangosan kimondott véleményekben is tükröződik, amelyet a tömegkommunikációs eszközök olykor fel is erősítenek. Ezek a vélemények a törvényalkotásban is egyre inkább megjelennek, korlátozva a vadászatot, el nem ismervén (esetleg tudatosan elhallgatván) a vadgazdálkodás szerepét, fontosságát (holott a vadgazdálkodás pozitív hatása a természeti értékek megővésében vitathatatlan).

A természet, az élővilág védelme érdekében egyre több, földrészeket, nemzeteket átfogó megállapodás születik, amelyek közvetlen hatással vannak a vadgazdálkodásra, a vadászati tevékenységre is. Be kell látni, hogy a vad és a vadászat csak akkor őrizhető meg, ha ezeket a térségi, időbeni és más módon megjelenő korlátozásokat a vadásztársadalom elfogadja, betartja, valamint a vadgazdálkodás, vadászat kedvező természetmegőrző hatásait folyamatosan bemutatja.

1. A VADÁSZAT SZEREPE ÉS MEGÍTÉLÉSE NAPJAINKBAN

Az emberiség életben maradásának egyik kulcskérdése az élelemszerzés, annak egyik legfontosabb módszere a vadászat volt. A kezdetben használt eszközök és fegyverek hatékonysága nagyon alacsony volt, mégis képes volt veszélyeztetni egyes fajok fentmaradását.

Századunkban már nem a betevő falat megszerzése, hanem a természet, az élővilág megismerése, pihenés, kikapcsolódás lett a vadászat célja, ezért biztosak lehetünk abban, hogy a vadászat ma már nem csökkenti a vadon élő állatok túlélési esélyeit. A technika fejlődése soha nem látott hatékonyságú eszközöket ad(ott) az ember kezébe, de a vadásztársadalom az egész világon gyorsan felismerte annak veszélyét és korlátozza használatukat. A vadászat gyakorlata egyre szigorúbb etikai küszöbököt (korlátokat) állított a vadászok elé.

Mára a vadászat tehát jelentősen átalakult mind célját, mind eszközeit tekintve. Ez a változás olyan mértékű és hatású, hogy vadgazdálkodók gondoskodása eredményeként sokkal biztonságosabbnak mondható a vadállomány hosszú távú életben maradása. Ez azért állítható, mert:

- a vadvédelmi, vadgazdálkodási, vadászati tevékenységet törvény szabályozza,
- a vadászat erőteljes hatósági (vadászati és természetvédelmi), valamint társadalmi kontroll (zöld mozgalmak) alatt zajlik,
- a vadászható fajok listáját és a vadászati szezonoikat a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési, valamint a Környezetvédelmi Minisztérium egyetértésben állapítja meg,
- a vadgazdálkodás és a vadászat minden egyes régióban és területen (középtávú és éves) tervek alapján folyik,
- a vadállomány mennyiségi és minőségi változása minden évben regisztrálásra kerül (vadállománybecslés, vadgazdálkodási jelentés),
- a vadvédelmi és a vadgazdálkodási tevékenységet szakemberek (vadgazdák) irányítják, és ők felelősek annak eredményéért,
- a vadvédelmi, vadgazdálkodási feladatok jelentős súllyal az élőhely védelmére, megővésére irányulnak,
- a vadászat személyi feltételei szigorúan szabályozottak (szakismeret, fegyverismeret, egészségügyi alkalmasság).

2. A VADGAZDÁLKODÁS ÉS A KÖRNYEZET KAPCSOLATA

A vadászható fajok sorsa alapvetően az otthonterületük (a mezei, az erdei és a vízi élőhely) alkalmasságától, minőségétől függ. Az ott bekövetkező kedvezőtlen vagy kedvező irányú változások meghatározó jelentőségűek a vadállomány elterjedése, mennyisége és minősége szempontjából.

2.1. A mezőgazdálkodás hatása a vadgazdálkodásra

- Az ország területének döntő része (mintegy hétmillió hektár) mezőgazdasági művelés alatt áll,
- a művelés alatt álló terület elsősorban mint az apróvad élőhelye játszik jelentős szerepet (a nagyvadfajok legtöbbször itt csak időszakosan fordul elő),
- fontos körülmény, hogy a föld ismét magántulajdonba került (az átlagos birtoknagyság azonban igen kicsi, alig négy hektár), a táblaméretek csökkentek, a termesztett növényfajok száma nőtt, elhelyezkedésük változatosabb, kedvezőbb a vadon élő állatfajok számára,
- a legtöbb konfliktust a két szakterület között a vadkár okozza (a földtulajdonosok ebbéli toleranciája jóval kisebb, mint korábban),
- a közeljövőben várható EU-tagságunk eredményeként a mezőgazdasági termelés számottevő korlátozására kell készülni. (Jelentős területeket kell kivonni a művelés alól, ezért meg kell találni e területek megfelelő hasznosítási módját.) A kivonásra kerülő területek vadgazdálkodási hasznosítása komoly lehetőség, hiszen e tevékenység nem esik korlátozás alá, és a gazdálkodóknak bevételt jelent!

- jelentősen csökkent a felhasznált kemikáliák mennyisége, amely előnyös az apróvadfajok számára (a táplálékbázisuk növekedhet),
- mindezen kedvező hatások révén az apróvadállomány csökkenése talán megállítható hazánk területén.

2.2. Az erdőgazdálkodás hatása a vadgazdálkodásra

- Az erdő elsősorban a nagyvad élőhelye;
- a mintegy 1,8 millió hektár erdő közel fele részben magántulajdonba került. A vadgazdálkodás számára legjelentősebb erdőterületek döntően állami kezelésben vannak;
- az erdőfelújítás főként a gímszarvas és a vaddisznó által okozott károk miatt – erdőgazdasági tájanként ugyan változó mértékben, de – kerítések mögött történik. Ez a körülmény a táplálék és a búvóhely korlátozása miatt számottevő hátrányt jelent az ott élő vadnak;
- a nagyvadfajok területhasználatának egyensúlyban tartása (benne a vadkár problémája) kulcskérdés a két szakmai terület között;
- a vadkár mérséklését (kevesebb szabadterületi vad), de mégis eredményes bérvadászatot egyre több gazdálkodó próbálja vadaskert(ek) létesítésével megoldani (közel 150 vadaskert működik ma Magyarországon);
- az erdőgazdálkodás ökológiai szemléletű gyakorlata (erdőművelés, fahasználat stb.) számottevően mérsékelheti a vadkárt;

- az EU-csatlakozás kapcsán az erdőterületek jelentős növekedése várható (a mezőgazdasági művelésből kivonandó terület java része – mintegy 700 ezer ha – vár telepítésre);
- az erdőterület növekedésével a nagyvadállomány újabb élőhelyeket hódít meg, mennyisége tovább fog növekedni.

A mezőgazdasági területek és az erdősült területek továbbra is a vadfajaink otthonterülete. Ezért a vadgazdálkodók elemi kötelessége, hogy a földtulajdonosok, földhasználók, erdőbirtokosok szándékát, gazdasági érdekeit a vadgazdálkodás, vadászat gyakorlása során figyelembe vegyék, velük jó kapcsolatot ápoljanak.

Remélhető, hogy a változások több pozitívumot hoznak a vadállomány számára, mint kedvezőtlen hatást. Mindezek ellenére valószínűsíthető, hogy az apróvadállomány sajnálatos csökkenése folytatódik, és a nagyvadállomány további térnyerése várható. Ez európai jelenség.

2.3. A természetvédelem hatása a vadgazdálkodásra

A természetvédelem célja és feladata az élővilág, így a vadgazdálkodás számára is fontos fajok megóvása. A gyakorlat bebizonyította, hogy azt akkor teheti leghatékonyabban, ha a földtulajdonossal/használóval, vadgazdával (a kölcsönös előnyöket szem előtt tartva) összefog, és az ott élő fajok élőhelyét védi.

A természetvédelem gyorsan növekvő erőt képvisel. Egyfelől azért, mert egyre nagyobb térségek kerülnek védelem alá, sőt tulajdonukba. Másfelől azért, mert a gazdálkodók (legyen az mező-, erdő- vagy vadgazdálkodó) mindennapi munkáját a természetvédelem alá eső területeken közvetlenül befolyásol(hat)ják.

A természetvédelem és a vadászat a legszorosabb kapcsolatban van egymással. A vadászat gyakorlata során a természetvédelem alapelvei azért érvényesülnek, mert:

- minden vadászható faj védelemnek tekintendő (hiszen csak az időbeli, területi, mennyiségi korlátok betartásával vadászhatók);
- nemzetközi egyezmények szabályozzák a vadászat eszközeit, módját;
- a vadászat eredményességét elősegítő, de etikátlannak tekintett eszközök, módszerek használata tilos (reflektor, éjszakai megfigyelő, magnóról lejátszott hívóhangok, szexferomonok stb.).

Mindezekkel együtt vannak konfliktusok a két terület között. Ezek alapvetően a vadászat hagyományaira vezethetők vissza. Ilyenek:

- ragadozó – zsákmány kapcsolata, a ragadozók számának csökkentése;
- vadászható fajok listájának alakulása (csökkenő tendenciát mutat);
- természetvédelmi területeken, illetve hatókörükben megállapított vadászati korlátozások, tilalmak;
- vízivad vadászata (a lehető fajok felismerésének problémái);
- vadászati módok, eszközök korlátozása (pl. csapdák, fegyverek);
- egyes vadfajok természetvédelmi(?) szempontok szerinti kedvezőtlen megítélése (pl. dám, muflon);
- vadgazdálkodási eljárások korlátozása (pl. mesterséges tenyésztés és kibocsátás, vadetetés stb.).

A konfliktusok szinte biztos, hogy hosszú ideig fennmaradnak, de mérsékelhetők, kezelhetők:

2.3.1. A vadászok

- ha elfogadják és betartják a természetvédelmi korlátozásokat;
- ha maguk is elkötelezett hívei a természeti értékek megővésének;
- ha elfogadják, hogy a fajgazdagság nagyobb és stabilabb érték, mint egy-egy faj (túlzott) dominanciája;
- ha a ragadozókat nem tekintik „ősi ellenségnek” és elejtésüket bocsánatos bűnnek;
- ha a védett fajokat még véletlenül sem ejtik el;
- ha tudomásul veszik, hogy a ritka fajok (pl. hiúz, farkas) különös értéket jelentenek még akkor is, ha olykor vadászható vadat zsákmányolnak);
- ha felismerik a mesterséges szárnyasvadtenyésztés problémáit.

2.3.2. A természetvédők

- ha elfogadják azt az alapelvet, amely szerint a vadállomány egy megújulni képes, tartamosan hasznosítható természeti erőforrás;
- ha elfogadják a vadászat mint állomány szabályozás szükségességét;
- ha elfogadják annak tényét, hogy nem a vadászat okozza a fajok pusztulását;
- ha az általuk a vadgazdálkodásban, vadászatban szükségesnek tartott korlátozásokat világos, elfogadható érvekkel támasztják alá;
- ha a stabillá vált helyzetű fajok mennyiségileg újból szabályozhatók (vadászhatóvá válnak);
- ha elsősorban nem a vadat, hanem annak élőhelyét akarják védeni;
- ha felvállalják a védelem okozta kártételek megtérítésének szükségességét (védett fajok által okozott károk);
- ha az általuk kezelt területeken a vadászati előírásokat legalább annyira betartják, mint amennyire maguk is elvárják a vadászterületeken a természetvédelmi előírások betartását;
- ha már több mint száz éve itt élő faj(oka)t nem tekintenek faunaidegennek;
- ha a vadászat társadalmi szerveinek segítségével meggyőzni és nem büntetni akarnak.

Minden félnek tudnia kell, hogy a felmerült problémákat rendszeres párbeszéddel célszerű rendezni.

3. A VADÁLLOMÁNY HOSSZÚ TÁVÚ FENNTARTÁSA ÉS A VADÁSZAT

3.1. Új szemlélet szükségessége a vadgazdálkodásban, vadászatban

A vadbiológia, vadgazdálkodás tudománya az agrártudományok határterületein mozog, sok tekintetben azokra alapozódik. A vadgazdálkodásban, a vadászatban és a tervezésben a 70-es évek elejéig-közepéig az állattenyésztésben ismert és jól bevált tudományos eredmények és gyakorlat került adaptálásra (pl. a nagyvadfajok szelekciója, a „szárvasegység” használata, az intenzív szárnyasvattenyésztés, a ragadozók szerepének megítélése stb.).

A közelmúlttól egyre nagyobb szerepet és hangsúly kapott az ökológiai ismeretekre alapozott vadgazdálkodás és vadászat. A vadgazdálkodási szakemberek többsége mára már magáévá tette az ökológiai ismeretekre alapozott vadgazdálkodás szükségességét, de a vadásztársadalom szélesebb rétegeiben még inkább a régi beidegződések működnek. Valljuk, hogy minden a természetben élő állatfajnak megvan a helye és szerepe az ökológiai rendszerben. Ezért elavult az a korábbi nézet, amely szerint az ember (vagy egyes érdekcsoportok) a környezetükben élő állatokat „hasznos vagy káros” kategóriákba csoportosította.

Az új elvek (ökológiai ismeretekre alapozott vadgazdálkodás) teljes körű elfogadtatása, a gyakorlatban történő általános alkalmazása még hosszabb időt vesz igénybe. A minél rövidebb „átmeneti időszak” érdekében külön figyelmet érdemel az oktatás (annak minden szintje), a vadgazdálkodási tervezés (annak minden formája), a jogszabályalkotás, hiszen talán ezeken keresztül lehet a legeredményesebben hatni a vadásztársadalomra.

3.2. A vadállomány hosszú távú fenntartása

Ez az egyik fontos alapelv, hiszen a vadállomány olyan természeti erőforrás, amely minden esztendőben megújulni képes, ezért lehetővé teszi/szükségelteti a folyamatos szabályozást (a mérték-tartó hasznosítást).

Sajnos a vadgazdálkodás-vadászat rendszere csekély hatással van a mezőgazdasági és az erdészeti termelésre, azok módjára, mint a vad és minden vadon élő állatfaj élőhelyét leginkább befolyásoló tevékenységekre. E téren szükséges a leghatékonyabb munkát végezni, az élőhely megővését (javítását) kell a vadgazdálkodás legjelentősebb feladatának tekinteni.

A vadgazdálkodók és a vadászok is abban érdekeltek, hogy a vadon élő (és vadászható) állatfajok populációi hosszú távon adjanak lehetőséget a vadászati hasznosításra. Ennek érdekében fontos, hogy:

- az élőhelyek és populációk dinamikáját figyelembe vevő ökoszisztéma-kezelési koncepciók kerüljenek kidolgozásra és bevezetésre;
- a nemzetközi és a hazai vadgazdálkodási kutatásban és gyakorlatban felhalmozott élőhely-és állománykezelési tapasztalatok és módszerek minél szélesebb körben kerüljenek alkalmazásra;
- a vadászati tevékenység olyan *ősi hagyomány és kultúra hordozója*, annyi szálon kapcsolódik az emberi léthez, hogy azt nem veszítheti el.

Mindezen okok miatt a vadpopulációk létszámának és dinamikájának függvényében a *vadgazdálkodás három fő irányít* követhet:

- a kis létszámú és/vagy csökkenő populációk esetében a beavatkozások célja a *védelem*, amelynek hatására a létszámcsökkenés megáll, és az állomány stabilizálódik (esetleg mérsékelten növekedhet);

- a stabil létszámú és rendszeres növekedésre képes állományok esetében a *hasznosítás* a beavatkozás célja, amelynek révén a mértéktartó és hosszú távú használat biztosítható;
- a nagy létszámú és/vagy gyorsan növekedő állományoknál – amelyek ezáltal a környezetükben kárt is okozhatnak – a *kontroll* a beavatkozás célja, amely révén a populációk alacsonyabb szinten stabilizálhatók, és a környezetre gyakorolt kedvezőtlen hatásuk (pl. mezei és erdei vadkár) mérsékelhető.

3.3. A fajgazdagság szerepe, fontossága

A vadgazdálkodási-vadászati tevékenység gyakorlásakor szem előtt kell tartani azt a fontos ökológiai alapvetet, amely szerint azok a biológiai rendszerek tekinthetők stabilnak, amelyek fajokban gazdagok. A vadgazdálkodás és a természetvédelem alapvető igénye a stabilitás, a biztonság. El kell kerülni tehát a szabad vadászterületeken az egy-egy faj dominanciáját eredményező mesterséges tenyésztés túlzó alkalmazását. El kell azonban fogadni a vadgazdálkodási tevékenység azon kötelezettségét, hogy az élőhely legértékesebbnek tekinthető fajai érdekében korlátozzon más fajokat.

A visszatelepülő és/vagy bevándorló fajok szerepének, hatásának megítélése körültekintő magatartást feltételez a vadgazdától és a természetvédelmi szakembertől egyaránt.

3.4. A vadászati korlátozások szerepe és elfogadása

A mai, modern kor vadászata lényegesen átalakult a korábbi időszakhoz képest. A vadvédelem és a természetvédelem szükségességének felismerésével a vadászatot szabályozó törvények egyre inkább a vad „jogait” emelik ki.

A nemzetközi természetvédelmi egyezmények ugyancsak korlátozóan érintették a vadászati tevékenységet. Egyfelől a vadászható fajok számának csökkenése figyelhető meg, másfelől egyre erősebb térbeli és időbeli korlátozások kapnak helyet a jogszabályokban.

A korlátozások alól nem maradhatnak ki a vadászat során alkalmazható eszközök sem, hiszen a tudomány és technika fejlődése aránytalanul hatékony eszközöket ad a vadászok kezébe (nagy sebességű löszerek, éjszakai megfigyelők, szexferomonok stb.). Noha igaz, hogy sosem az eszköz a hibás az etikátlan vadászatért, de szerencsésebb, ha azok csábításának sem tesszük ki a vadászokat.

Az előző okok alapján könnyen érthető, hogy miért kell támogatni mindazokat, akik a hagyományos vadászati módokat gyakorolják (íjászat, solymászat, elöltöltős fegyverekkel való vadászat). Ezen esetekben a vad elejtése ritka, az adott személy kitűnő személyes adottságait, felkészültségét (a vad és környezetének magas szintű ismeretét) szükségelteti. A vadnak sokkal több esélye van a túlélésre, mint más vadászati módoknál.

Mindezekkel összecsengve azt lehet tehát mondani, hogy *korunk vadászata a korlátozások elfogadására és az etikus vadászmagatartásra épül.*

3.5. Az emberi tényező

A vadászat jövőjének megítélésében nem hagyható figyelmen kívül az a rendkívül fontos változás, ami a társadalmi és a tulajdonviszonyokban ment végbe a rendszerváltás eredményeként:

- A föld döntő része, az erdő közel fele magántulajdonba került, a vadászati jog a föld tulajdonosáé. Ennek eredményeként átalakult a vadászatra jogosultak köre és számuk megnőtt.
- Az úrvadászok közel fele a rendszerváltás után kezdett el vadászni és majdnem 90%-uk földtulajdonos is.
- A tulajdonviszonyok rendezetlensége azonban nehezíti a jogszabályok érvényesítését, amely negatívan hat vissza a kapcsolatokra (pl. a vadászterület bérleti díjának kifizetése).
- Mindezek miatt az érintettek (földtulajdonosok/használók) érdekérvényesítésének szándéka sokkal erősebb, az esetleges sérelmek sokkal súlyosabbnak jelentkeznek, a tolerancia szintje igen alacsony.
- A vitatkozó felek problémáik rendezését sokszor politikai kérdésként látják és annak megoldásához olyan erők támogatását kérik (és sokszor kapják is). Mindezen körülmények nehezítik a (szakmai) viták rendezését.

4. A VADGAZDA ÉS A VADÁSZ SZEREPE, FELADATA

4.1. A vadgazda (vadászati szakember) szakmai felelőssége

A vadgazdálkodási tevékenység egyre bonyolultabb ismereteket követel, nem beszélve a meghatározó ágazatok (mező- és erdőgazdálkodás, természetvédelem) tevékenységével kapcsolatos ismeretekről. Ezért egy vadgazdálkodási egység megfelelő kezelése magas szintű, naprakész szakismertet, jó gyakorlati alkalmazást feltételez.

Csak az ilyen adottságokkal rendelkező vadászati szakember képes megfelelően kezelni a vadászterületet és összeegyeztetni az egymásnak sokszor ellentmondó igényeket, megtalálni a kompromisszumok helyes arányát.

A vadgazda feladata tehát a vadállomány életfeltételeinek hosszú távú biztosítása, a vadonélő állatfajok élőhelyeinek kezelése és a befolyásolásukra irányuló tevékenység maradéktalan ellátása, röviden a vadgazdálkodás.

4.2. A vadász szerepe, feladata

A vadászok tábora egy szelet a társadalomból, sokszínű. A vadászat fontos szereplője a vadász, aki természetet, vadat szerető és tisztelő ember.

A vadászok közel fele városiak, nincs mindennapi kapcsolata természettel, a szabadidőnek sincs bővében. Amikor kijut a vadászterületre, nem feltétlen szándéka a vadászterületén cserkész-utat vagy magaslest építeni, fácáncsibét nevelni. Sokkal inkább szeretné az egyre kevesebb idejét kikapcsolódásra, a vad megfigyelésére, ritkán elejtésére fordítani.

A vadásztársadalom másik fele vidéken kisebb falvakban, településeken élő személy, aki akár a mindennapi munkája kapcsán is természetközeli életmódot folytat, a lakóhelye közelében vadász, ezért gyakrabban kijuthat a vadászterületére.

A vad elejtése nem túl gyakori élménye a vadászoknak. A vad elejtésének lehetősége – leegyszerűsítve – két módon adódik a vadász számára: vagy kifizeti annak árát, vagy szabad idejében bekapcsolódik a vadgazdálkodási feladatok ellátásába, és annak eredményeként kiérdemli a vad elejtésének lehetőségét, tehát vagy pénzzel, vagy munkával fizeti azt meg.

A vadásztársadalom fele a rendszerváltás után kezdett el vadászni, kevés a vadászati lehetőség, tapasztalata. Mindezek eredményeként komoly gondok vannak a vadászias/etikus viselkedéssel is, holott erre most sokkal nagyobb szükség van, mint korábban. A szigorodó szabályozás, az erősödő természetvédelmi hatások miatt ma sokkal szigorúbban esik latba a vadászati gyakorlata. A társadalom értékítélete, a vadászat hosszú távú elfogadtatása miatt fontos, hogy *a vadász az előírások szerint, az etikai szabályok betartásával vadásszon, érte és fogadja el a vadászati korlátozásokat, legyen a természeti környezet avatott, elkötelezett védelmezője, ápolója.*

4.3. A vadász etikája

A vadászember viselkedését jogszabályok és íratlan (erkölcsi, etikai) normák szabályozzák. Közülük most csak a legfontosabb gondolatok kerülnek kiemelésre (amelyeket részletesen az 1. sz. mellékletből ismerhetnek meg). A vadász olyan személy, aki:

- a természet törvényeit megismerni szándékozik és felelősségteljesen gondolkodik;
- tiszteli a vadat;
- az élővilág megővéséért felelőséget érez;
- felelős a cselekedeteiért, a vadászat biztonságáért;
- törődik másokkal és megbecsüli munkájuk eredményét;
- jó vadgazda;
- gondosan kezeli és védi vadászterületét.

A felsorolt követelményeknek megfelelő vadásznak nem születik az ember, hanem azzá válik, ha a környezete, vadásztársai azt elősegítik, illetőleg az oktatás, képzés ahhoz megfelelő alapot ad.

5. A VADÁSZATI OKTATÁS ÉS TOVÁBBKÉPZÉS

Az egyetemeken és főiskolákon folyó vadászati képzés súlya és jelentősége meghatározó a jövő vadgazdálkodásának formálásában. A felsőfokú végzettségű szakemberek száma folyamatosan nő. A nappali hallgatók által megszerzett szakirányú végzettség, a vadgazda mérnöki, illetve a vadgazdálkodási szakmérnöki diploma közkedvelt és elismertségnek örvend.

A szakközépiskolák szerepe és feladata azért érdemel megkülönböztetett figyelmet, mert a hivatásos vadászok képzése a vadgazdálkodási feladatok gyakorlati végrehajtása miatt meghatározó.

A vadgazdálkodási és vadvédelmi feladatok maradéktalan ellátása csak jól képzett és megbecsült szakemberektől várható.

A képzés során fokozott figyelmet kell fordítani a gyakorlati oktatásra, a napi feladatok készségszintű elsajátítására, mert többnyire egyedül dolgoznak, kevés alkalmuk kínálkozik a szakmai fogásokat ellesni. A rendszeres (és kötelező) továbbképzésük ad alkalmat a tudásuk naprakész ápolására.

A vadászok oktatása (jó vizsga-előkészítő tanfolyam) segíti a vadászati és természetvédelmi célok megvalósulását, hiszen számuk és vadászati hatásuk miatt meghatározóak. Jogosan elvárható tőlük, hogy:

- ismerjék és segítsék a vadgazdálkodási feladatok megvalósítását;
- vadászatuk során ne veszélyeztessék a vadállomány minőségét, tudatosan óvják a természeti értékeket;
- a fegyver használatával kapcsolatos szabályokat pontosan ismerjék, ne veszélyeztessék se magukat, se másokat;
- a vadászatot mindig az írott és íratlan szabályok messzemenő betartásával gyakorolják;
- mindezen ismeretekről az országosan egységes Állami Vadászvizsgán kell számot adniuk.

6. AZ ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZKAMARA

Folyamatos fejlődésen, átalakuláson mennek keresztül a vadgazdálkodás-vadászat-vadászkultúra területén aktív társadalmi szervezetek, tagjukként tudva a vadászok kisebb-nagyobb csoportjait. Munkájuk akkor lesz igazán hatékony, ha a kitűzött célok megvalósítására minél szélesebb körben képesek a tagságukat megmozgatni.

A vadásztársadalom közel ötvenezres tábort – a kötelező tagság okán – az Országos Magyar Vadászkamara fogja át. Az OMVK olyan köztestület, amely állami feladatokat vállalt át és hajt végre (vadászjegyek kiadása, vizsgáztatás, tagnyilvántartás stb.), amelyek nélkül nincs vadászati tevékenység. A többi társadalmi szervezethez képest hatékonyabb érdekérvényesítésre képes, és bizonyos érdekképviselőre is van lehetősége.

Pontosan a felsoroltak miatt fontos a szerepe és feladata a modern vadgazdálkodási ismeretek képviselője és átadása a hivatásos vadász tagjai felé. Rendszeres továbbképzéseik alkalmával készíthetők fel az újabb kihívásokra. A vad- és természetvédelem hatékonyabb ellátása érdekében ki kell építeni az együttműködést a mezői őrszolgálati feladatokat ellátó más szervekkel, személyekkel (természetvédelmi őrök, mezőőrök, erdőőrök, halőrök, hegyőrök).

Az OMVK fontos célja és feladata a kulturált, a természeti környezetet óvó és tiszteletben tartó, a vadászati törvényeket ismerő és betartó vadászok érdekeinek érvényesítése. Nem fogadhatja el a vadászati szabályok áthágását, nem hunyhat szemet a természetkárosító vadászmagatartáson, és nem tarthatja csínytevésnek a vadászetika szabályainak megsértését. Minden tagjától elvárja az etikai szabályok tiszteletben tartását, az azok ellen vétők pedig számolhatnak a cselekményükkel arányos ódiумokkal.

7. A VADÁSZKULTÚRA ÉS A HAGYOMÁNYOK ÁPOLÁSA

E téren fontos szerepe van a civil társadalmi szerveződéseknek (Vadászati Kulturális Egyesület, Vadász Könyvklub Egyesület stb.). A hagyományokat ismerő és ápoló, kulturált vadászat (és vadász) lehet képes csak a korábbiakban felsorolt célok megvalósítására. A vadászati szak- és szépirodalom, a képzőművészet különböző ágai, azok kiterjedt hatása eredményeként sokkal haté-

konyabban lehet elfogadtatni a vadászatot a társadalom különböző rétegeivel. E tekintetben a kulturált vadászember személyes példamutatása mindennél meggyőzőbb.

A kulturált öltözködés, viselkedés nélkülözhetetlen része a vadászatnak, mint ahogy a hagyományos vadászati módok (íjászat, solymászat stb.) művelése is több támogatásra, szélesebb körű elismerésre érdemes.

A vadász kultúrához kapcsolódó rendezvények, programok révén is igazolható, hogy a vadgazdálkodás-vadászat sokkal több, mint a vad pusztá elejtése (ölés). Tudjuk, hogy a vadászat még a nem túl távoli múltban a népek kultúráját befolyásolta.

Tapasztalatból igazolható, hogy a társadalom mai tudása a vadgazdálkodás-vadászatról nagyon csekély. Keresni kell annak lehetőségét, hogy milyen alkalmak, körülmények adnak lehetőséget a vadászati tevékenységet bemutatni és megismertetni a társadalom szélesebb rétegeivel. Fel kell használni az írott és elektronikus sajtó által kínált minden esélyt a vadászatról szólni, hangoztatva annak természetmegőrző szerepét.

Legalább olyan fontos a társadalom megfelelő tájékoztatása is a vadgazdálkodás-vadászat szerepéről, feladatáról, eredményeiről, hiszen a vadászatellenességet csak akkor lehet mérsékelni, ha kellő gyakorisággal számol be ezekről a média. A hiteles tájékoztatás a vadászati közéletben közszereplést vállalók rendszeres feladata.

8. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

A nemzetközi kapcsolatok ápolása, szélesítése, ha valamikor, most különösen fontos, hiszen:

- hazánk remélhető EU-csatlakozása miatt fontos, hogy a jogi szabályozás feleljen meg a követelményeknek;

- a Nyugat-Európa országokban tapasztalható vadgazdálkodási, vadászati, természetvédelmi problémák kezelésének gyakorlata, illetőleg azok megismerése fontos, mert fel lehet készülni rá;
- a hazánkban vadászó külföldiek révén sok fontos ismeretség születik, amelyeknek mérhető gazdasági jelentőségük is van (külföldi tőke beáramlása).

Két fontos nemzetközi szervezettel (CIC, FACE) való rendszeres kapcsolattartás kiemelt jelentőségű. A CIC súlya azért is nagy, mert a budapesti irodája révén Magyarország szerepe is várhatóan megnő a szervezeten belül.

Felhasznált irodalom

1. Csányi Sándor (1999): Nemzeti Biodiverzitás Stratégiái és Akcióprogramja (NBSAP)
2. Heltay István (1999): Vadgazdálkodás és vadászat koncepciója az ezredfordulón (kézirat)
3. MANIFEST 2000 (FACE)

1. sz. melléklet

A VADÁSZ VISELKEDÉSE (Írott és íratlan szabályok)

I. A vadász felelős a természetért!

1. A modern idők vadászatának alapelve a korlátozások elfogadására épül. Tartsa tiszteltben a vadászati jogára vonatkozó korlátozásokat, hiszen azokat elsősorban a fajok és élőhelyeik igényei határozzák meg.
2. *Csak azokra a fajokra emeljen fegyvert, amelyek vadászhatók! A védett (vagy a tilalmi táblázatban nem szereplő) fajok elejtése - vagy az abban való közreműködés - tilos és méltatlan a vadászhoz.*
3. Tartsa be a tilalmi időket. Fogadja el a vadászat térbeli, időbeli és mennyiségi korlátait. Csak a vadászatra (csapdázásra) engedélyezett eszközöket és módszereket használja.
4. *A vadászata során csak olyan segédeszközöket használjon, amelyek alkalmazása saját képességét, ügyességét is igényli (magnóról lejátszott hívóhangok, szintetikus feromonok, éjjellátók használata nemcsak tilos, de tisztességtelen is).*
5. *Ismerje pontosan a vadászterülete határait, csak ott vadásszon.* Nem igaz, hogy a „szomszéd rétje mindig zöldebb”.
6. Nem biztos, hogy az a legjobb vadász, aki a képessége szerinti legtöbb vagy a legnagyobb vadat ejti el. A vadászat örömet és élményét nem az elejtett vad mennyisége/minősége határozza meg.
7. Akkor válik igaz vadásszá, amikor a vadról le is tudja venni a fegyverét (pedig jogszerűen elejthetné)!

II. A vadász tiszteli a vadat!

1. Tartózkodjon minden olyan gyakorlattól, amely ellentétes a vadászat szellemével, etikájával.
2. *Ne vadásszon, ha a természeti feltételek a vad létszámát vagy az állatok túlélési képességét lecsökkentették vagy amikor azok olyan tömegbe szorították az állatokat, amelyek lehetővé tennék a megszokott területekhez képest túlzott mennyiségű vad elejtését. Nincs fontosabb kötelessége, mint ilyenkor segíteni a vadat, hogy a nehéz körülményeket átvészelje.*

3. A lövés leadása előtt:

- Minden kétséget kizáróan győződjön meg arról, hogy az a vad áll előtte, amelyre vadászni szabad. Csak akkor és olyan távolságra lőjön, amikor biztos a pontos találatban. Ne a vadon tanuljon meg lőni!
- Jelöljön ki a vad számára optimális élőhelyen védelmi zónát. Az ilyen területek nélkülözhetetlenek a megalapozott gazdálkodáshoz. Ne vadásszon sem ott, sem annak közvetlen közelében.
- Ne okozzon a vadnak szükségtelenül szenvedést. Ha mégis megsebezte, gondoskodjon a szakszerű utánkeresésről, amelyet mindaddig folytasson, amíg csak egy szikrányi esélye is van a sebzett vad megtalálásának.
- Az elejtett vadnál kalaplevéve tisztelegjen, függetlenül fajától, nemétől, korától, trófeája minőségétől.
- Az elejtett vadról időben gondoskodjon, ne hagyja kárba veszni, a lehető legjobban hasznosítsa.
- A vadászatban sose motiválja cselekedeteit a nyereségre való törekvés. Mindig áldozzon a vadászatra.

III. Értő és felelősségteljes vadász legyen!

1. Ismerjen meg mindent, amit a természetben élő fajok ökológiájáról tudni lehet. A lehető legalaposabban azokat a fajokat ismerje, amelyekre vadászik.
2. Sajátítsa el pontosan a vadvédelem és a vadászat, valamint a természetvédelem törvényeit és szabályait. Időről időre kövesse azok változásait.
3. Ne csak akkor hallassa a hangját, amikor a vadászok érdekei azt kívánják, hanem sokkal inkább amikor a vad érdeke, életfeltételeinek javítása azt szükségelteti.
4. A vadászati és a természetvédelmi hatóság nem az ellensége. Tartson velük kapcsolatot, legyen segítségükre a vadállomány és a védett természeti értékek vámszedőinek lefűléseiben.
5. Olvasson és tanuljon sokat a vadról, vadászatról. Támogassa és segítse a vadbiológiai kutatókat, ha módja van rá, vegyen részt benne.
6. Segítse a fiatalokat képzett és korrekt vadásszá válni. A személyes példánál semmi sem hatékonyabb.

IV. Közös felelősségünk a természet világának megóvása!

1. A Földet és annak élővilágát nem nagyapáinktól örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön. Van-e annál szebb, mint amikor a természet, a vad iránti megbecsülés apáról fiúra, unokára száll?
2. Fordítson különös figyelmet a vonuló és költöző fajokra. Terület iránti igényüket kísérelje meg teljesíteni.
3. Gondoskodjon arról, hogy a vadászat hagyományos módjai alkalmazkodjanak a vándorló fajok igényeizhez, szolgálják azok indokolt védelmét.
4. Eleget tud a vándorló fajokról? Segítse az ezekkel kapcsolatos tudományos kutatást. Ha van lehetősége, vegyen benne részt, válaszolja meg a kérdőíveket, küldje vissza az elhullott/elejtett madarakon talált gyűrűket.

V. A vadász felelős cselekedeteiért. Tartsa be a biztonsági szabályokat!

1. Csak akkor süssse el a fegyverét, amikor meggyőződött arról, hogy a lövésével mások testi épségét, vagyontárgyait nem veszélyezteti.

2. Amikor nem vadászik:

- *a fegyvere legyen töltetlen, ha lehet, szétszedve, gyerekektől és illetéktelenek elől elzárva. Hasonlóan kezelje a lőszereket is;*
- *ha autóban ül, tartsa a fegyverét szétszedve, a tokjában;*
- *vadászat előtt mindig győződjön meg arról, hogy fegyvere hibátlan.*

3. A vadászat során:

- *mindig az adott faj elejtésére legalkalmasabb fegyvert és lőszer használja, hogy a lövése a leghatásosabb lehessen;*
- *a fegyvere újratöltése előtt mindig győződjön meg arról, hogy a csövében nincs idegen anyag;*
- *a zárdugattyú lezárásakor a fegyvere csöve mindig a föld vagy az ég felé mutasson;*
- *vadászat közben sose vigye a fegyverét vízszintesen, a csöve sose irányuljon másra;*
- *mindig nyissa és ürítse ki a fegyverét, ha vadászat közben akadályon kell áthaladni, vagy magaslesre mászik fel, vagy jön le;*
- *két hajtás között mindig legyen a fegyvere nyitva, kiürítve;*
- *csak a lőállását elfoglalva töltsen meg a fegyverét. Annak elhagyásakor azonnal ürítse ki és hagyja nyitva;*
- *csak a lövés előtti pillanatokban biztosítsa ki (húzza be a gyorsítót) a fegyvert. Amennyiben mégsem lőtt, azonnal zárja el (és engedje le a gyorsítót);*
- *a vadászat alatt mindig ismerje a szomszédai, illetőleg a vadászat más résztvevői helyzetét;*
- *sose lőjön a bokrok közé vagy más személy irányába, még akkor sem, ha az a lőtávolon kívülnek tűnik;*

- *kerülje az olyan lövést, amikor a lövedék gurulatot kaphat;*
- mindig tartsa be a vadászatvezető utasításait, sose reklamáljon, ha nem kapja meg a legjobbnak vélt lőállást vagy a legkönnyebben járható terepszakaszt.

VI. Törődjön másokkal, becsülje meg munkájuk eredményét!

1. Kerülje az erdők és a mezőgazdasági területek károsítását (ne tapossa le a termelvényeket, ne törje ki a fákat, ne zavarja a háziállatokat, zárt területen áthaladva ne hagyja nyitva annak kapuját, ne tegye tönkre az utakat, stb.).
2. Védje a köztulajdont (terepi jelzéseket, táblákat, vezetőket),
3. Legyen segítőkész és előzékeny a közelében tartózkodókkal.
4. Sose szemeljen, mindig szedje össze a kilőtt töltényhüvelyeket.
5. Tegyen meg mindent a vadkárok megelőzése, csökkentése érdekében. Ha mégis bekövetkezett, gondoskodjon kár gyors megtérítéséről.

VII. Legyen jó vadgazda!

1. Védje a vadat és bölcs mértéktartással gazdálkodjon vele.
2. *Csak annyit lőjön, amennyi a különböző populációk optimális sűrűségének fenntartásához szükséges. Engedje a populációt regenerálódni.*
3. A helyi adottságokhoz alkalmazkodni képes, egészséges és változatos vadállományt tartson fenn.
4. Figyelmesen kövesse nyomon a vad mennyiségének, minőségének alakulását.
5. Ismerje fel a ragadozók helyét és szerepét az életközösségen.
6. *Ha betegséget észlel, azonnal jelentse az illetékes hatóságoknak.*
7. Szükség esetén azonos vagy hasonló környezetből származó vaddal pótolja a vadállományát, de ne feledkezzen meg a genetikai és egészségügyi kockázatról.
8. Megalapozott vadgazdálkodási terveket készítsen, amelyek szinkronban vannak a gazdálkodási szabályokkal.
9. Kerülje el a vad közvetlenül a vadászat előtt való kibocsátásának gyakorlatát.

VIII. Védje és kezelje gondosan a vadászterületét!

1. Segítse elő az élőhely változatosságának fenntartását, mert ez a legfontosabb alapeleme a természet gazdagságának, ez biztosítja a vadászat jövőjét. Órizza meg a vad élőhelyét, és ahol szükséges, állítsa helyre.
2. Úgy rendezze be a vadászterületét, hogy a vad egész évben találja meg életfeltételeit.
3. A környezetbe illő vadgazdálkodási berendezéseket építsen.
4. A szaporodási, utódnevelési időszak alatt minél nagyobb nyugalmat biztosítson a vadnak.
5. Tegyen többet a vízivad számára legfontosabb élőhelyek megóvása érdekében.
6. Cselekedjen közösen az erdészekkel és mezőgazdászokkal annak érdekében, hogy minél kevesebb vadra is káros módszer kerülhessen alkalmazásra (kemikáliák túlzott használata, itatóhelyek, dagonyák feltöltése, tarlóégetés stb.)

HELTAY ISTVÁN

**ADJUNK ESÉLYT AZ ÁLLATVILÁG MEGISMERÉSÉRE,
HOGY MEGVÉDHESSÜK – A GYEREKEK SEGÍTSÉGÉVEL!**

Januártól indul a gyűjthető VADLexikon sorozat

Van Önnek iskolás korú gyermeke, keresztfia vagy unokája? Ha van, segítsen neki, hogy játszva ismerje, tanulja meg, milyen állatok – védett és vadászható vadfajok – élnek a Kárpát-medencében.

Nem kell mást tennie, mint megvásárolnia a gyűjthető, sorszámozott lapokból álló „VADLEXIKON” sorozatot, amely 2001 januárjától havonként a Magyar VADÁSZLAP mellékleteként jelenik meg.

Az Országos Magyar Vadászkamara, az Országos Magyar Vadászati Védegylet, a Vadász Könyvklub Egyesület és a Vadászati Kulturális Egyesület közös összefogásával indul a színes, A/5-ös lapokból álló, kiváló grafikusok és szakemberek által készített „Vadlexikon” sorozat, amelynek számozott lapjait egy-egy zöld (vadászható), illetőleg vörös (védett) gyűrűs mappában lehet összegyűjteni... meggyőző lehetőség arra, hogy a vadászok megmutassák: igenis törődnek a fiatalok, a gyerekek természeti-biológiai ismereteinek megalapozásával, fejlesztésével. Csak azoktól várhatjuk el ugyanis, hogy bármit is tegyenek gazdag faunánk védelméért, akik ismerik a vadon élő állatokat, viselkedésüket, élőhelyüket stb. Ezért – elsősorban nekünk, vadászoknak – tennünk és jól felfogott érdeklődésünkben áldoznunk is kell! A lapokból összegyűjthető „Vadlexikon” akkor éri el majd igazi küldetését, ha a szülők és nagyszülők, a magyar vadászok és vadásztársaságok a környezetükben élő gyerekeket vagy a vadászterületükön működő települések iskoláit minél több, szép és értékes „Vadlexikon” mappával ajándékozzák meg.

A VKE megyénként versenyt hirdet a „Vadlexikon” vásárlói, a vadászok és a nem vadászok, illetőleg a gyerekek között. A márciusig megjelenő „Vadlexikon” lapokon egy-egy betű kivágásával egy szót lehet majd kirakni, amit ha fölragasztanak és beküldenek a januári számhoz mellékelt levelezőlapon, a versenyben részt vevők között megyénként sorsolják ki, hogy kit látnak vendégül a gyerekek nyári „Vadlexikon” táborában, az év végén sorra kerülő vaddisznóhajtáson, illetőleg az április végén megrendezésre kerülő szalonkavacsorán.

A Kárpát-medence állatvilágát színes rajzokkal, leírásokkal bemutató „Vadlexikon” két lapját ingyenesen kapják meg azok az előfizetők, akik a VKE-nél fizetnek elő a Magyar VADÁSZLAP-ra (az évi előfizetési díj 3240 Ft), a további lapokat az előfizetők 120 Ft/db áron, a nem előfizetők 150 Ft/db áron rendelhetik meg. A két mappához a Vadászati Kulturális Egyesület tagjai ingyenesen, az előfizetők 1500 Ft-ért, a nem előfizetők 2000 Ft-ért juthatnak hozzá.

Részletes információ a Vadászati Kulturális Egyesületnél

Cím: 1054 Budapest, Honvéd utca 8. Levelezési cím: 1045 Budapest, Pf. 1209,
Telefon 301-0723, fax: 331-4368, E-mail: vke.vadaszlap@mail.motav.hu

Z
(*Capreolus capreolus*)

A

VADLexikon

Cigányréce
(*Aythya nyroca*)

B

Szerzőink:

TOLLNER GYÖRGY

erdőmérnök, a Millenniumi Vadászati Bizottság elnöke

GLATZ FERENC

akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke

PECHTOL JÁNOS

vadgazdálkodási szakmérnök, főtisztár (OMW-OMVK)

DR. NAGY DOMOKOS IMRE

vadásztörténeli szakíró

GELLÉR TIBOR

a Nimród szerkesztőség tagja

DR. KÖLLER JOACHIM

vadgazdálkodási szakmérnök, a Nimród szerkesztőség tagja

DR. KONCZ ISTVÁN

orvos, vadász

DR. CSÁNYI SÁNDOR

tanszékvezető, egyetemi docens, Szent István Egyetem

PINTÉR ISTVÁN

főosztályvezető-helyettes,
FVM Vadgazdálkodási és Halászati Főosztály

DR. KOVÁCS MÁTYÁS

főosztályvezető, KöM Természetvédelmi Hivatal

DR. STERBETZ ISTVÁN

a Madártani Intézet nyugalmazott igazgatója

BÉKÉS SÁNDOR

vadgazdálkodási szakmérnök, az OMVK Baranya Megyei Területi
Szervezetének alelnöke, a VKE Kulturális Tanácsának elnöke

TÖRÖK HENRIK

az OMW főmunkatársa

TÓTH SÁNDOR

a kuratórium elnöke és címzetes egyetemi tanár

TÁLOSI ISTVÁN

elnök, Vadász Könyvklub Egyesület

DR. CSÖRE PÁL

nyugalmazott miniszteri főtanácsos

FÁCZÁNYI ÖDÖN

a Millenniumi Vadászati Bizottság titkára

A MAGYAR VADÁSZOK KÖSZÖNTIK A MILLENNIUMOT

KÉTÉVES ÜNNEPI PROGRAM KÉSZÜLT
TISZTELETADÁSKÉNT

MILLENNIUMI VADÁSZPROGRAM

Emléna készítése: Vadászok a millenniumért, a hencidai lelet felhasználásával
Nagy Péter grafikus készítette.

Nyitórendezvény: A magyar vadászat ezer éve Emlékkülés a Magyar Tudományos Akadémián,
2000. január 20.

Kiss Richárd festőművész kiállítása a Vajdahunyadvárban, 2000. január 21., Nimród szerkesztőség
Vadászbál Budavári Palota, 2000. február 26.

Őseink vadászati öröksége Képzőművészeti pályázatértékelés és

Mit örököltünk őseinktől Irodalmi pályázatértékelés,

Vajdahunyadvár, 2000. február, Vadászati Kulturális Egyesület

VII. Nemzetközi Fegyver, Horgászat, Vadászat Kiállítás Szakmai és közönségprogramok,
Hungexpo, 2000. március 23-26.

Madarak és Fák Napja Ünnepség az országban négy helyszínen

(Pilisi Parkerdő Rt., HM Budapesti Erdőgazdaság, Mecsekerdő Rt., Szombathelyi Erdőgazdasági Rt.),
2000. május, Millenniumi Vadászati Bizottság – FVM Erdészeti Hivatal – KÖM Természetvédelmi
Hivatal – Országos Erdészeti Egyesület

Csergezőn Pál emléktáblájának elhelyezése Záhony, 2000. június 29.

A természet szerelmei Képzőművészeti kiállítás, Székesfehérvár, 2000. június-július,
Altamira Egyesület (Országos Erdészeti Vándorgyűlés)

Ragadozók: az ökológia szerepe és a vadgazdálkodási hatás ellentmondásai, Szakmai tanácskozás,
Gödöllő, 2000. augusztus 26., Szent István Egyetem

Vadásznap Baranya megye, 2000. augusztus 27. (Vadászalmanach)

Millenniumi Vadásznapi Tata, 2000. szeptember 2-3.

Gr. Forgách Károly emléktáblájának felavatása Ghymes, 2000. szeptember 23., Vadászkönyvklub

Nemzetközi mullonszimpózium Sopron, 2000. október 27-29., Nyugat-magyarországi Egyetem

Millenniumi Vadászbál Budapest, Gellért Szálló, 2001. február 24.

VIII. Nemzetközi Fegyver, Horgászat, Vadászat Kiállítás Hungexpo, 2001. március
(vadászati kultúra, hagyományok, szokások, viselkedés, babona)

C. I. C. kulturális tanácskozás Fiala képzőművészek kiállítása, Csergezőn-bemutató,
2001. március 22-25., Budakeszi-Szlovákia-Budapest, Csergezőn Alapítvány

Szoborpark-avatás Budakeszi (C. I. C. székház) 2001. március 25.

(gr. Károlyi Lajos és dr. Balassa Gyula mellszobrai)

Szakmai tanácskozás 2001 tavasza (Debrecen – élőhelyvédelem; Kaposvár – zárt téri vadtartás)

Madarak és Fák Napja Több helyen az országban, 2001. május, Millenniumi Vadászati Bizottság –
FVM Erdészeti Hivatal – KÖM Természetvédelmi Hivatal – Országos Erdészeti Egyesület

Domborműpark megnyitása Budakeszi Vadaspark, 2001. május 13.

(vadászírók, természetvédők domborművei)

Millenniumi Országos Vadásznapi Budapest (Városliget) 2001. augusztus 31.-szeptember 1-2.,
Fővárosi Önkormányzat

Kulturális konferencia Budapest, 2001. október, Vadászati Kulturális Egyesület

Könyvkiadás: Almanach 20 kötetben, Vadászversek 2 kötetben, Klasszikusok 8 kötetben,

Elődeink 2 kötetben, Riportkötet vadászokról, Intarziaképek albuma, Muray-album,

Sinapius János – Kis vadászerdő, A magyar vadászat ezer éve, gróf Forgách Károly

Képző- és fotóművészeti kiállítások, trófeabemutatók vadásznaphoz kapcsolódva

A természet és én V., Pályázat fiataloknak, Vadászkönyvklub

Kegyeleti programok

Vadászhimnusz

VADÁSZOK A MILLENNIUMÉRT

Ezer éven át megannyi embertársunk, ha dátumot írt, azt az 1-es számmal kezdte: 1... - egyezer... és még hozzá három szám. Évezred! Napjainkban, akik megéltük-megéljük az ezredfordulót, kezdjük megszokni: 2... - kettőezer... és még hozzá három szám. Ezredforduló! Mi, akik szerencsés csillagzat alatt születve túlélői lettünk a XX. század viharainak, megérhettük, hogy megkezdjük a XXI. századot.

Nemcsak e számok készítettek bennünket ünneplésre, hanem államiságunk évszázadai alatt megélt történelmünk is, benne - mindvégig - a vadászat, annak sokszínű múltjával.

Nekünk, a ma élőknak a feladata - kötelessége - mindazokról a történelmi személyekről szólni az ünnep kapcsán, akik a rég- múlt, de mégis inkább a XX. század vadászatainak, vadgazdálkodásának neves művelői, alkotói voltak. Szándékunk megörökíteni munkásságukat, tisztelni személyük előtt, ismertté tenni őket a ma élők és az utókor számára.

A tervezett ünnepi időszak félidejében vagyunk. Az eltelt egy év még inkább megerősítette bennünk azt az elhatározást, hogy *maradandó formában kell az ezredfordulót, az évezredet, annak is XX. századi történéseit megörökíteni. Írásban, fémbe öntve, kőbe vésve!* Könyv, szobor és emlékhelyek formájában!

A Vadászévkönyv az ünnep jegyében teret ad a millenniumi megemlékezéseknek, így a naptárt forgató Vadásztársam a következő oldalakat olvasva részese lehet az „írásba foglalt” tisztelgésnek. Kérem, őrizze emlékezetében a múltat, segítse a jelent és gondoljon az előttünk álló évezredre.

Az ünneplés akkor igazi, ha szívből jön. A vadászok mindig így ünnepelnek! Ezeket a szívből jövő ünnepléseket kívánja összefogni a Millenniumi Vadászati Bizottság és a továbbiakban ezekhez kéri és várja a vadászok egyéni és közösségi társasági kezdeményezését, segítségét és támogatását.

E gondolatok jegyében ajánlom valamennyi további millenniumi megemlékezésünket szíves figyelmükbe és kívánok a jövőben is eredményes vadgazdálkodást és jó vadászatot!

Vadászüdvözzettel

TOLLNER GYÖRGY

Millenniumi Vadászati Bizottság

A VADGAZDÁLKODÁS TUDOMÁNYA*

A vadász gondolkodásában mindig jelen volt a kor természettudományos ismeretanyaga, tudománya. Az eszközök a kor technikai fejlettségének mutatói. Az első bunkók, kőbalták, lándzsák csiszolása, pattintása az őskori ember technikai civilizációjának tárgyasulása. Az első íjak, a nyílpuska, majd a tűzfegyverek működése fizikai, kémiai, ballisztikai, biológiai ismereteket követelt. Szükség volt a vad életmódjának, anatómiájának megismerésére, majd korunkban a vadgazdálkodás kifejlesztésére, nem is szólva az erdők, mezők, az időjárás beható tanulmányozásáról. A vadászat nem csupán a vad lelövését jelentette, ahogy a közvélemény azt gondolta. A vadászat széles természetismereti anyagon alapul. A vadász sok ismerettel – nem csak lőszerszámmal – felfegyverzett tagja volt a társadalomnak.

A vadászat sok évezredes fejlődésében napjainkban döntő változáshoz érkezett. E változás része egy szemléleti és magatartás-forradalomnak, *az ember és természet viszonyáról* alkotott felfogás gyökeres átalakulásának. Amit a vadász mindig tudott – hogy ugyanis a természet gyümölcsét nem csak leszakítani, a vadat nem csak elejteni kell, de arról gondoskodni is kell –, azt most az ezredfordulón veszi tudomásul az emberiség. Most, az utóbbi évtizedekben döbönt rá az emberiség – és még nem tudatosította eléggé –, hogy *a természetet nem legyőzni kell, hanem a természettel békésen együtt kell élni, sőt a természetet ápolni, óvni kell.* Egyensúlyát – csoda-technikai eszközeinkkel, rablógazdálkodásunkkal – felboríthatjuk. S ha felborul a levegő, a talaj, az erdő, a benne élő állatvilág biológiai egyensúlya, elveszünk mi, magunk is. *A természeti környezet egyensúlyának megtartása, az élővilág diverzitásának, sokszínűségének életben tartása korunk egyik első számú emberi feladata, sőt emberi kötelessége.*

Új értelmezést kap tehát minden olyan tevékenység, amely a természettel kapcsolatos. Új értelmezést nyer az agrárium, mert az többé – legalábbis a mi földrészünkön – nem elsősorban az élelemtermelést jelenti, hanem a természetgazdálkodást. Erdeink, vizeink, réteink, nádasaink, láposaink és állatvilágunk állapotának karbantartását. De kérдем én: Kik lesznek azok, akik tudják, ismerik vaddisznókondáink, szarvascapatáink, rókacsapataink, bohókásan cikcakkozó nyulaink életkörülményeit? Kifejlődésüknek, szaporodásuknak, egészségüknek életfeltételeit? Kik ismerik szaporodási, ivási, étkezési, vonulási szokásaikat? Önök, vadászok és mi, horgászok. Mi, horgászok – mondom én, aki hatéves korom óta máig, ha természetes vizet látok, vizsgálom a vízmozgást, növényzetet, a part fővenyét, a meder talaját, s képzelem magam elé, hol túrhat a ponty, hol bújhat a hínárosban a csuka. Pedig mind ritkábban van horgászszerszám a kezemben. Mégis belém ivódott a természetvizsgálat magatartásformája. Nevetnek is rajtam szomszédaim, hogy Zebegényben a hegytetőn kőbélésű tavacsát építettem, nádasat telepítettem a déli partján, hogy árnyékot adjon. Az esővizet bevezetem és télen is megy az oxigénátadó kismotor, s a tóban a kínai aranykárász mellett kis pontyok, kárászok élnek. S unokáim boldogok, ha az etetési sarokban – hiszen mi, horgászok, vadászok tudjuk, hogy a vad miként szoktatható – a gyülekező kárászok orrukkal ütögetik kezecskéiket. S már ott tartok az állat- és embervilág közötti béketeremtésben, hogy noha puskámért nyúlok, amikor megpillantom a nyestet, a menyétet a teraszon, amikor

* Elhangzott *A magyar vadászat ezer éve* című emlékülésen a Magyar Tudományos Akadémián 2000. január 20-án.

félvad macskáim kölykeire vadásznak, azután leengedtem a csövet. S inkább macskáimat szaporítom. Akik különben szenvedéllyel vadásszák halaimat.

Az új természetszemlélet egyik megvalósítója máris a korszerű vadász. Vadjaink környezetének védői, a vadállomány nevelői, gondozói és ritkítói. Megőrzik az ősi vadászszokásokat. Megőrzik az emberi kapcsolatrendszer sajátos formáit, a félnapos gyaloglások, a természetcsodálat hagyományát, nem is szólva a vadételek ízvilágáról – én magam a lapos fenekű bográcsomban fővő vaddisznópecsenyének, a bordából készülő gombás-zöldecsés aprópecsenyének vagyok a szakácsa. De a hagyományok megőrzése mellett a 21. század vadásza a természeti környezetünk megőrzésének első számú munkása. Erdészeinkkel, kedves vizeseinkkel, horgászainkkal, na és kertészeinkkel, paraszti mivoltukra büszke agrármunkásainkkal együtt.

Kedves Barátaim! Hát ez a mi dolgunk az ezredfordulón. Segíteni a természeti egyensúly megőrzését, és hogy legyünk előmunkások egy új természetszemlélet kialakításában, terjesztésében. Ezen gondolkozzunk minél többet, miközben járjuk az erdőt, mezőt. Önök puskával, én csak kedvenc agancsnyelű botommal – és igyekezzünk a ránk jellemző nyugalommal, de eltökéltséggel meggyőzni embertársainkat az új világteremtés szépségeiről.

PECHTOL JÁNOS AZ ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZATI VÉDEGYLET ÉVFORDULÓJA

A kereszténység 2000 éves fennállása, Szent István királyunk államalapítása óta eltelt 1000 esztendő és a polgári demokrácia 10 éves ünneplésével egy időben a millenniumi megemlékezések sorában ünnepelhetjük a Védegylet 120 éves fennállását.

Visszafigatva a vadászattörténet kerekét egészen az 1872. évi vadászati törvény hatálybalépéséig, az eltelt időben a magyar vadászat és vadgazdálkodás, valamint annak érdekképvisellete jelentős változásokon ment át. Sajnos a fenti törvény hatálybalépését követően sem rendeződött az országban tapasztalható kedvezőtlen helyzet, melynek a vadállomány látta a kárát. Így sürgetővé vált egy olyan szervezet létrehozása, mely mind a vadállomány, mind a vadászok érdekeit képviselhetné.

A Vadászlap 1881/3. számában már foglalkozott egy vadászatóvó egyesület megalapításával. Ennek az intézménynek a következő feladatokat szánták: helyi és országos rendszabályok, törvények végrehajtásának támogatása, ezek javítása a törvényhozás által; kezdeményezni a vadászatra vonatkozó intézkedéseket, elősegíteni a gyakorlati segédeszközök térnyerését; az orvvadászat viszszafejtését szolgáló szabályok végrehajtása; a vadászati jog gyakorlóinak segítése a vadtenyésztésben, vadóvásiban.

Az egyesület szervezők között vita folyt arról, hogy az akkor meglévő Sport Egyesület keretén belül vagy mellette működjön-e az új egyesület (a Sport Egyesület egy 600 főt meghaladó létszámú, több vadászterületen vadászó vadásztársaság volt). Az Egyesület akkori elnöke, Podmaniczky Géza a Vadászlapban már Országos Vadászegylet mellett tört pácát. Közgyűlésük 1881. március 20-án határozatot fogadott el az Országos Vadászegylet programjának kidolgozására. Gróf Nádasdy Ferenc 1881 tavaszán lépett véleményével a nyilvánosság elé. A Vadászlap hasábjain kifejtette, hogy

a mozgalomnak, a szervezetnek országosnak kell lennie, ugyanakkor meghatározta a vezetés, a vezetők kiválasztásának szempontjait, mércéjét.

Mindezek után, 1881. május 20-án megalakult az Országos Magyar Vadászati Védegylet, melynek elnökévé egyhangúlag gróf Nádasdy Ferencet választották.

Néhány nap múlva az új szervezet megtartotta első közgyűlését. Az egyesület védnöke Rudolf trónörökös lett és örökös tiszteletbeli diszelnökévé József főherceget választották.

A 79 fővel megalakult egylet létszáma 1894-re elérte az 1434 főt. Pénzügyi gondjai nem voltak, az induló év pénzmaradványa 350 korona volt, mely 12 év múlva már 51 556 koronára növekedett. *A Védegyletnek tagja lehetett minden feddhetetlen magyar állampolgár, aki vállalta a tagsági kötelezettségeket.*

Az Országos Magyar Vadászati Védegylet az adott társadalmi és politikai viszonyok között próbálta a közérdeket szolgálni. Mindent megtettek a vadászás visszaszorítására, jutalmazták a kiváló hivatásos vadászokat, szakmai ismereteik fejlesztésére trófeakiállításokat szerveztek. Új vadászati törvényjavaslatot terjesztettek a kormány elé. A Védegylet megbízásából készült el a *Vadászati ismeretek* kézikönyve, a Hönig-féle *Vadászati műszótár* és a *Vadór* című szakkönyv. 1920-ban meghalt Eszterházy Miklós, a Védegylet második elnöke. Ezt követően felmerült az egyesülés a Hubertus Magyar Vadászok Országos Egyesületével (1917-ben alakult). Ez azonban nem volt szerencsés ötlet, a Szövetség nem volt működőképes.

1924 nyarán megalakult a Nemzeti Vadászati Védegylet, többségében az OMVV, kisebbségben a Hubertus tagjaival. Taglétszáma mintegy 3000 fő volt. Ténykedése és feladatköre nagyban hasonlított a korábbi szervezetekéhez. 1925-től kezdődően minden évben megrendezték az Országos Agancs Kiállítást.

A háborút követően, 1949-ben ismét új alapokon, de a korábbi szervezetek működését folytatva jött létre a vadászok szervezett érdekképviselői rendszere, a *Magyar Vadászok Országos Szövetsége*. Tagjai már nem a vadászok, hanem az egyesületként működő vadásztársaságok voltak. A MAVOSZ a megyei szervezetein keresztül képviselte a vadásztársaságok és tagjaik érdekeit.

A magyar vadgazdálkodás és vadászat a MAVOSZ működése alatt érte el azokat a kiváló eredményeket, melyekre az egész világ odafigyelt, és amely kiváló szakembergárdájának és magas fokú szervezethez való köszönhető.

A polgári demokrácia létrejöttével 1990. szeptember 7-én a MAVOSZ jogutódjaként az érdekképviselő ismét felvette az *Országos Magyar Vadászati Védegylet* nevet, mely jelen pillanatban is a magyar vadgazdálkodók és vadászok legnagyobb érdekképviselői szervezete.

DR. NAGY DOMOKOS IMRE A VADÁSZTÁRSADALOM AKKOR...

Milyen is volt a vadásztársadalom úgy száz évvel ezelőtt vagy pontosabban abban az emberöltőnyi időszakban, amely az 1883. évi vadászati törvény megszületése és az első világháború kitérője között volt?

Megjegyzem, egy gyenge emberöltővel ezelőtt néhai dr. Fodor Tamással vitáink voltak, hogy jogosult-e a „vadásztársadalom” kifejezés használata. Szerinte olyan társadalmi különbségek voltak vadász és vadász között, hogy nem. Szerintem viszont igen, mert a néhány tízezer (a legkitalajesebb időkben 90–110 ezer) „legális” vadász akarata ellenére szemben állt a nem vadászok tömegével. Ugyanis a magyar politikának 1848 óta volt (van?) egy rossz hagyománya: *a vadászat*

olyan terület, ahol szabadon kitombolhatja magát a demagógia. Ez pedig szükségszerűen összefogta a magyar vadászokat, még akkor is, ha a különböző vadászati szervezeteknek (elsősorban az Országos Magyar Vadászati Védegyletnek) mindössze néhány ezer tagja volt.

A vadásztársadalmat több szempont alapján lehetett (és lehet ma is) felosztani. Például az anyagi helyzete vagy a vadászterülethez való viszonya alapján. A kettő természetesen átfedi egymást, és mindkét csoport tovább is bontható. A terjedelem rövidege miatt most csak ez utóbbi alapján vázolom a helyzetet. E szerint három nagy csoportra voltak oszthatók a vadászok: saját területtel rendelkezők; bérelt területen vadászók; területtel egyáltalán nem rendelkezők.

A saját területtel rendelkező földtulajdonosok nagyjából négy kategóriába oszthatók. Az elsőbe a 10 000 kh erdő vagy 5000 kh mezőgazdasági területtel rendelkező nagybirtokosok tartoztak. Ekkora területen már lehetett tisztességes vadgazdálkodást folytatni. A másodikba azok, akiknek a birtoka a fentieknél kisebb, de legalább 5000 kh erdő vagy 2000 kh mezőgazdasági terület volt. Kellő gondossággal ezeken a középbirtokokon is lehetett szép eredményeket elérni, de kivételes eredményhez minden tényezőnek szerencsésen kellett alakulnia. A harmadikba azokat sorolom, akiknek birtoka ugyan a vadászterület minimumát jelentő 200 kh-t meghaladta, ám a második kategóriát nem érte el. Ezek a területek vadásztatásra alkalmasak voltak, de vadgazdálkodásra semmiképpen. A negyedik átmenetet képezett a következő csoporthoz. Ugyanis az 1883-as vadászati törvény lehetőséget adott a minimális vadászterületnyi földdel nem, de 50 kh-nál nagyobb területtel rendelkező birtokosoknak, hogy - ha a területrészek összefüggtek - a vadászat gyakorlására egyesüljenek. Nem vonva kétségbe zömük tisztességét, mégis e megoldásról jó véleménnyel nem találkoztam a szakirodalomban. Ami érthető is, hiszen igazi gazdája valójában nem volt a területnek.

Bérleménybe többféle vadászterület vadászati jogát adták. *Kötelezően*, árverésen került bérbéadásra a települések külterületének az a része, amely nem képezett önálló vadászterületet. Szintén nyilvánosan meghirdetve, de versenytárgyaláson lehetett bérbé venni a különböző állami szervek által birtokolt vadászterületek zömét. Az egyéb jogi személyek (egyházak, köztisztviselők stb.) birtokainak vadászati jogát nem volt kötelező bérbé adni, s ez rendszerint szabadkézből történt. Magántulajdonban lévő terület vadászati jogát nagyon ritkán adták bérbé.

A bérlőket leegyszerűsítve három csoportba lehet sorolni. Az elsőbe azok tartoznak, akiknek volt saját vadászterületük, de vadászati lehetőségeik bővítése céljából béreltek területet; általában nagy kiterjedésű állami területet. A másik csoport szintén rendelkezett saját vadászterülettel, de „hozzábéreltek”, hogy területük nagysága alkalmasabb legyen a vadgazdálkodásra (ahogy akkor mondták: „a vadászat okszerű kezelésére” is). A harmadik csoportba azok tartoztak, akik önálló vadászterülettel nem rendelkeztek. Ezek lehetnek egyes gazdag vagy legalábbis jómódú emberek is, de egyre inkább megjelennek a szervezett vadásztársaságok. Csak mostanában került elő értékelhető mennyiségű adat arra, hogy egy-egy település vadászni óhajtó polgárai, jobb módú gazdái vadásztársaságot alakítva saját lakóhelyük határát vették bérbé, s így egyúttal szem előtt tartották lakóhelyük környékét is.

Sajátos helyzetben volt a harmadik csoport, melynek tagjai *saját területtel nem rendelkeztek*, de fegyvertartási engedélyük és vadászjegyük volt. Ezek zöme foglalkozásánál fogva került kapcsolatba a vadászattal. Ugyanis az erdészeti szakszemélyzet tagjai (erdőtiszték [erdőmérnök], alerdészek [erdésztechnikus], s az erdő- és vadőrök) a szükséges engedélyeket hivatalból kapták meg. Az államkincstári területeken a személyzet többi tisztja (számtiszt, faraktári tiszt, orvos) is megkapta a vadászati lehetőséget. Ugyanez áll a gazdatisztokra is, azzal a különbséggel, hogy nekik ki kellett váltani az engedélyt. Ok a rájuk bízott területen, illetve annak kijelölt részén vadászhattak, külön engedély nélkül. Míg az állami területeken ezt miniszteri rendelet szabályozta, a magánuradalmakban a tulajdonos jóindulatán múlott. A vadászat engedélyezése nemegyszer adó- és illetékmentes fizetéskiegészítést jelentett. Fekete István is írta korai elbeszéléseiben, hogy „jár még

nekem egy illetmény-bak". Mindenesetre a szenvedélyesebb vadászok célszerűnek tartották, ha valahol a szomszédban területet is bérelnek hozzá; biztos, ami biztos (például az államerdészeti orvos Saád Ferenc vagy az uradalmi gazdatiszt Fekete István).

Számában nem, de politikai befolyásánál fogva annál jelentősebb volt az a csoport, amelyik *csak vendégként* vadászott. Ugyanis Magyarországon a legutóbbi időig a vadászmeghívás az informális kapcsolatok ápolásának eszköze volt, s bizonyos beosztáson felül több meghívást is kaphatott egy-egy jelentős személyiség, mint aminek eleget tehetett. Megjegyzem azonban, hogy a vadászmeghívások általában kölcsönösségi alapon történtek. Mindenesetre egy-egy szarvasbőgésre vagy nagyvadászatra szóló meghívásnak nagyon sokszor politikai háttere is volt, s ezért van az, hogy nem egy uradalom tulajdonosa megtiltotta az ilyen jellegű adatszolgáltatást.

Persze, van egy nagyon egyszerű felosztási lehetőség is: becstületes, igazi vadászemberek, és a törvénynek csak a betűjét betartó, idézőjeles „vadászok”.

Egyébként a vadászatra fordítandó költségek az egész időszak folyamán nőttek. Ennek oka, hogy míg eleinte túlnyomóan csak a saját földbirtokkal rendelkezők vadásztak, később egyre több földbirtokkal nem rendelkező vadász jelentkezett, minek következtében a bérleti díjak meredeken emelkedtek. Az időszak végén pedig – eleinte csak az állami területeken – megjelenik borsos áraival, de garantált eredménnyel a bérvadásztatás is.

GELLÉR TIBOR ...ÉS MOST

„...Akkoriban (...) ütötte fel fejét (...) egy kevésbé örvendetes, napjainkban egyre nagyobb arányokat öltő jelenség – a vadászat fokozatos elüzletesedése. Anyagi gondjaikat enyhíteni igyekvő területtulajdonosok ráeszméltek vadállományuk vásári értékére, felfedezték a (...) rendkívüli hasznot hajtó, nagyszerűen tejelő, százféléképpen megfejhető, könnyen akklimatizálható tájfajtáját – a (...) *bérelővőt*. (...) Így vagy legalábbis ilyenformán kezdődött el nálunk – immár negyven évvel ezelőtt – a vadászat egykor nemes mesterségének üzletté való lefokozása. Azok még csak kivételes jelenségek, mondhatnám, sporadikus fattyúhajtások voltak. Azóta a hajdani palánta egyre dúsabban, egyre általánosabban burjánzik” – írta mintegy további negyven esztendővel ezelőtt prófétának sem utolsó eszme-futattásában *Széchenyi Zsigmond*. Nincs tehát új a nap alatt. Időközben

persze azért történt egy s más.

A vadászterületek, a honi vadászat és vadgazdálkodás szervezettségének – miként az élő szervezetnek – a sejtszervi osztródással szaporodnak: lett belőlük csaknem másfélszer annyi, mint ahányat a magyar vadászok tábora a vadászatban a 90-es évek elején bekövetkezett (rendszer)változás, illetve az új vadászati törvény megszületése előtt számlált. Ez utóbbi jelentősen átrendezte a vadászterületek, ezzel együtt pedig a vadásztársadalom összetételét is: voltak, akiknek csaknem az ölébe pottyant a régóta vágyott, ámde jószerint elérhetetlen pagony, míg mások lába alól egyszerűen kihúzta az eladdig oly biztosnak, „rengésmentesnek” vélt talajt, olykor bizony a hosszú éveken, évtizedeken át lelkiismerettel gondozott, szakszerűen karbantartott, rajongásig szeretett területet, erdőstül-mezőstül-vadastul...

Omnia mutantur, nos et mutamur in illis – bizony, nemcsak az idők, de minden, s velük együtt mi is változunk.

De lássuk, miként fest ez a statisztika tükrében. A megváltozott lehetőségek következtében a vadászok egyötöde (összesen több mint 49 000, vadászként jegyzett személy szerepel a nyilvántartásban) az elmúlt öt évben kezdett vadászni; de több mint egynegyedik is csupán 6–10 éve – vagyis az átalakulási folyamat kezdete óta – űzi ezt a sportot, vagy mondjuk inkább úgy: hódol szenvedélyének. Bár ez utóbbi megfogalmazás – a szabályt erősítő kivételektől eltekintve – talán inkább a vadászok 51–70 év közötti harmadára, s a náluk idősebb nimródokra jellemző; a fiatalabb korosztály képviselőinek esetében, korunk hajszolt életvitele következtében, valamelyest elfogadhatóbb az előbbi kategória: sokan nemcsak a sportot, de a vadat is „űzik”, s olykor bizony maga a vadás is – ki ezért, ki amazért – úgymond úzött; még akkor is, ha iskolai végzettség szerinti megoszlásukat tekintve, a diplomások aránya a vadászok körében lényegesen magasabb, mint a felnőtt magyar népesség körében általában. Vagy éppen emiatt? A vadászoknak csaknem a fele viszonylag ritkán, egy évben kevesebb mint húsz napot hódol szenvedélyének; egy meglehetősen kis részük viszont gyakorlatilag minden idejét az erdőn tölti. Mondanunk sem kell, ez elsősorban a „terület” státus, de úgy is fogalmazhatnánk: az anyagiak függvénye. Érdekes összefüggések: minél nagyobb településen él egy vadász, annál kevesebbet vadászik – ám fura módon, gyakori esetben éppen a legkevesebbet vadászók költik a legtöbb pénzt a vadászatra. Ez egyben ténykedésük eredményességét is kedvezően befolyásolja.

Az elmúlt évtizedben nemcsak a vadászat társadalmi jelentése, jelzésértéke, de az azt szabályozó rendeletek is megváltoztak. Azok, akik régebben kezdtek el vadászni, lényegesen többen tagjai valamely területes vadásztársaságnak, míg a rendszerváltozás után vadászni kezdők közül csupán minden második tartozik ilyen társasághoz; a frissen „belépők” között pedig már nagyságrenddel többen vannak azok, akik nem tagjai semmiféle vadásztársaságnak. S elsősorban éppen a nagyon régóta vadászók azok, akik még valamelyest igénylik a vadászati szak- és szépirodalmat, továbbá szenvedélyük egyéb kiegészítő, tárgyi-szellemi tartozékait.

Ők érzik át, tapasztalják elsősorban, hogy a mai magyar vadásztársadalom helyzete korántsem könnyű. Nemcsak nézetei, elvei tekintetében, de összetételében, szerkezetében is megosztott: a Vadászkamara által nyilvántartott vadászoknak csaknem a fele bérkilövő, 90 százalékuk pedig eleve ily módon kezdett el vadászni; s bár senki sem akarja minősíteni tevékenységüket, hiszen a sors, avagy a körülmények hozták így vadász pályájuk alakulását, általában merőben más elképzelésük van a vadászatról, mint azoknak, akik a hagyományos módon, területes vadászként járták – és járják ma is – a vadászélet iskoláját. Tény, hogy a magyar vadásztársadalom fele már kifejezetten a piaci viszonyok közepette kezdett el vadászni: tudja, hogy mindennek (szerencsés esetben megfizethető) ára van, s a mindenkori árjegyzék, magyarán pénztárcája szerint vadászik. Másfelől pedig ott a másik tábor, mely – ha egyáltalán van hová – akkor is kijár az erdőre, ha hangulaton, békés szemlélődésen túl semmit sem hoz számára a nap. S mindent összeadva, az effajta vadászat nem sokkal olcsóbb a másiknál – csak éppen egyre kevesebb sikerrel jár. E sajátos kettősség mellett van egy további is: nevezetesen az, ami általában a társadalmi viszonyokban is tükröződik. Van egy meglehetősen jó anyagi körülmények között élő réteg, amelyik többet tud fordítani a vadászatra – s ezért eredményesebb is –, mellette van egy mind jobban időszódó olyan réteg, amelynek az egész honi vadásztársadalom köszönheti, hogy ma még egyáltalán van mire vadászni. Éppen e réteg képviselői kapaszkodnak egyre nehezebben, hullanak ki sorainkból. Segíteni rajtuk pedig...

Eme ellentmondásos helyzet következtében az utóbbi évtizedben a vadászatpolitika jórészt háttérbe szorította a vadgazdálkodást. Mígmen az új haszonbérleti szerződések megkötését követően kialakult egy olyan nyugalmi állapot, mely azok lejártáig viszonylag tartósnak ígérkezik – ez pedig lehetővé teszi, hogy a vadászok újfent elsősorban a vaddal és a vadgazdálkodással foglalkozzanak.

Végezetül ismét emlékezzünk Széchenyi szavaira:

„...Tudvalevő, hogy a vadászat sosem tartozott az olcsó kedvtelések közé. A vadászszákmányt nemigen adták ingyen, valamilyen formában mindig, néha igen drágán, de meg kellett fizetni.

Egy azonban kétségtelen.

Bármilyen sport, bármilyen szenvedély csak addig tökéletes, csak addig tesz eleget a testi-lelki üdítés követelményének, amíg Mammon istentől, az üzleti nyereszkesedés bálványától mérsékelte, hogy úgy mondjam *illendő* távolságot tud tartani.

Ahol a pénz válik a vadászat *egyetlen* hajtórugójává – ott baj van!”

DR. KÖLLER JOACHIM

A NEMZETKÖZI VADÁSZATI ÉS VADVÉDELMI TANÁCS (C. I. C.) MAGYARORSZÁGON

Amikor 1930-ban huszonnyolc országból érkezett százhusz – lelkes, a vadászatnak elkötelezett – szakember Párizsban megalakította a *Conseil International de la Chasse* (C. I. C.) szervezetét, mindenképpen sejteni lehetett, hogy e befolyásos közéleti személyiségekből, politikusokból álló gyülekezet a jövőben komoly erő lesz a vadászattal, vadgazdálkodással, valamint vadvédelemmel kapcsolatos problémák megoldása érdekében. Azóta a tagországok száma 75-re, az egyéni tagoké 1100 főre nőtt. A szervezet tevékenysége politikamentes, és mint ilyen, messzemenően független az egyes tagországok kormányától, jellegét tekintve nonprofit; tanácsadói szerepe révén viszont tudatosan arra törekszik, hogy szakmai alapon próbálja elősegíteni az egyes országok vadászattal és vadgazdálkodással kapcsolatos döntéseit, illetve tevékenységét. A C. I. C. szervezetén belül kilenc szakmai – nagyvad-, apróvad-, trófea-, művészeti stb. – bizottság, valamint hét munkacsoport – solymászat, vadászetika, vadászskutya, irodalom stb. – osztja meg egymás között a feladatokat: tagjaik elismert vadászati szakemberek, kutatók, akik közvetlen és közvetett módon támogatják a vadászattal, vadgazdálkodással kapcsolatos kezdeményezéseket.

A szervezet hatékonyságát értékelő vélemények – mind a C. I. C. szervezetén belül, mind pedig a kívülállók körében – az elmúlt évtizedekben meglehetősen eltérőek voltak. Különösen az utóbbi időkben, a vadászat ellenében szerveződő mozgalmak és szervezetek befolyásának az erősödése arra készítette a C. I. C.-t, hogy felülvizsgálja tevékenységének határfokát. Ebben a vonatkozásban a szervezet Milánóban megtartott, sorrendben 46., tisztújító közgyűlése akár mérföldkőnek is tekinthető: a tartalmi újítások, szerkezeti átalakítások, személyi változások révén új korszak kezdődött a Tanács életében. E jelentős változások körébe tartozott a C. I. C. végrehajtó irodájának 1999-ben Budapestre való költözése, amelynek székháza a Pilisi Parkerdő Rt. budakeszi erdészetének központjában kapott helyett. Az, hogy ebben nem pusztán gazdasági, de egyben politikai döntés is közrejátszott, a szervezet új elnökének, *Dieter Schrammnak* a szavaiból is kiderül. A megnyerő modorú, határozott kiállású német üzletember, aki szívesen él szellemes hasonlatokkal és szöfordulatokkal, tudja, hogy a C. I. C. átalakításával kapcsolatos feladatok vállalásával igencsak kemény fába vágta a fejszéjét: az állandó francia székhely révén kialakult hagyományok meghatározó hatását, bár kellő tisztelettel, de belátható időn belül fel kell oldani. A Tanács ügyeiben immár „tapasztalt, öreg rókának” számító új elnök kötelezettséget vállalt egy új, fiatal szakmbergárda alkotta korszerű, nemzetközi tekintélyben megerősödött szervezet kialakítására, s fontosnak tartja, hogy az hatékonyabb szerepet vállaljon a nemzetközi természetvédelmi szervezetek munkájában. Új kezdeményezésként a Tanács – a hasonló nemzetközi szervezetekkel karöltve – mozgalmat

Dieter Schramm C. I. C. főtitkár

2001 tavaszán felavatják a C. I. C. budakeszi központja előtt a vadászat mecénásainak emléket állító szoborparkot. Különösen örvendetesnek tartja, hogy a tervek szerint elsőként *gróf Károlyi Lajosnak*, a hajdani világhírű tótmegyeri vadászatok háziurának a szobra kerül a helyére, hiszen többek közt e kiváló vadászember és vadgazda nevéhez fűződik a Tanács életre hívásának gondolata.

GELLÉR TIBOR VADÁSZAT A MŰVÉSZETBEN

SZIMPÓZIUM A C. I. C. 2001. ÉVI MŰVÉSZETI DÍJÁNAK ODAÍTÉLÉSÉRŐL

A művészet legősibb témája – úgy is mondhatnánk: a legősibb művészet gyökereinek csíráztató táptalaja, legelső ihletője – a vadászat. A vadászat művészete mindenkor termékenyítőleg hatott magára az alkotó, a tárgy valóságtól elvonatkoztató művészetre: az évszázadok folyamán maradandó, sőt kiemelkedő műalkotások születtek sajátos témakörében, széles körű elismerést hozva a szerzők számára, akik ebből a mindmáig kiapadhatatlan forrásból merítkeztek, miként még ma is sokan merítenek belőle.

E kortárs művészeknek – valamint a vadászattal kapcsolatos művészeti tevékenységeket, illetve ágazatokat felkaroló és népszerűsítő intézményeknek, rendezvényeknek – nemzetközi elismertetését szolgálja a Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács (C. I. C.) által életre hívott *Vadászat a művészetben* elnevezésű díj, melyet a szervezet illetékes bizottsága kétévénként ítél oda és oszt ki az arra érdemesült jelölteknek.

A jeles nemzetközi szervezeten belül az egyik szakbizottság sajátos feladatot lát el: tevékenysége a *Vadászat a művészetben*, *vadászattörténet és múzeumok* kérdéskörére összpontosul. Soron következő értekezletét 2001. március 23–25. között tartja Budapesten, amikor a küldöttek egyúttal a lehetséges díjazottak személyéről, a legesélyesebbek körébe jutó jelöltek kilétéről is döntenek – 2000. december 31-ig a C. I. C. tagjai, illetve a küldöttségek vezetői tehetnek a megjutalmazandók személyére vonatkozó javaslatot. A művészek mellett egy konkrét műalkotás vagy életmű, továbbá múzeum, galéria vagy kiállítás is részesülhet ebben az elismerésben, melyet pénzjutalom vagy kitüntetés formájában adnak át a nyerteseknek.

A szimpózium egyúttal jó alkalmat szolgáltat a hazai vadászat további népszerűsítésére, valamint az Európai Közösségen belül kialakítandó helyzetének megerősítésére: a találkozóznak több magyar vonatkozása, témája vadászati múltunkhoz és jelenünkhöz, kultúránkhöz kapcsolódik. „A magyar vadászat története” címmel *dr. Kőhalmy Tamás* professzor tart előadást a résztvevőknek, *dr. Feiszt Ottó* beszámolója „A vadászat a magyar művészetben” összefoglaló értékelését kívánja nyújtani. A budakeszi C. I. C.-központ parkjában ez alkalomból avatják fel a honi vadásztörténet nagyjainak emlékére létrehozandó szoborparkot. A találkozó programját a városligeti Vajdahunyadvárban, a Csergezán Pál Alapítvány szervezésében egy művészeti kiállítás ünnepélyes megnyitója, a szlovákiai Selmechányán lévő Szent Anton Múzeumba teendő kirándulás gazdagítja, valamint borászati-gasztronómiai bemutató teszi színesebbé.

A C. I. C. szakbizottságának szimpóziumán általában 50–60 külföldi érdeklődő, szakember vesz részt, ám a szervezők ezúttal több hazai vendég részvételére számítanak, mikén az is remélhető, hogy a *Vadászat a művészetben* díj várományosai között – *dr. Pintér István*, a magyar küldöttség vezetőjének javaslata nyomán – neves alkotóművészeink is helyet kapnak.

A díjat a bizottság végső döntése után a Tanács 2001-ben, Ljubljánában megtartandó közgyűlésén adják át a kitüntetett művészeknek, illetve intézményeknek.

DR. KONCZ ISTVÁN EZREDEVÉGI SZÁMADÁS

Ha egy nemzet, egy nép millenniumot ünnepelhet – ez értéket jelent. Jelzi, hogy az alapot lerakó honfoglalók és a hosszú út végét „kövező” polgárok kiállták a századok próbáját, talpon maradtak a vérzivataros megmérgettetek során. A történelem árnyékaként minden népet végigkíséri vadászatának történelme is. A magyarok több ezer éves vadásztörténete jellegzetességeivel, az életmódot meghatározó szerepével kiemelkedik ebből a sorból, értékeit jeles tudósok rögzítették, végezték el a számadást.

Most azt szeretném néhány gondolattal körbejárni, mit jelent ma – hétköznapi értelemben – a vadászat, miért vált vadászjegyet az ezredfordulón egy magyar polgár. Ugyanis sokan váltanak és vásárolnak ma jogot a vadászat gyakorlására!

Az utolsó száz évnek a második világháború által kettéosztott első és második felét két, egymásnak teljesen ellentmondó ideológia uralta, mely a vadászatra is hatott. A két világháború közötti évek talán a legfényesebb állomásai voltak vadásztörténetünknek. Jóllehet, a vadászok jelentős százalékát az arisztokrácia uralta, de a kijegecesedett stílus, pedigre garantálta a minőséget. A polgár, ha akarta, elérhette a vadászat szféráját, ha áldozatok árán is, de vadászhatott. A vadász-irodalom kikezdetlen ékkövei láttak napvilágot, jelentős mennyiségben hagyták el a vadász-könyvek a nyomda gépsorait, a különböző lelkületű és stílusú remek írók kötetei ma keresett csemegék; elég Nadler, a Zsindely fivérek, Bársony István, Thurn-Rumbach, Kittenberger és a két „vadászírófejedelem”, Széchenyi Zsigmond és Fekete István nevét említeni.

Aztán hihetetlen váltás a kommunizmus évtizedei. A vörös eszme, melynek hibája, hogy a tanulatlan, csiszolatlan réteget ajándékozta meg az egyeduralommal – és annak összes vadhajtásával – egészen sajtóságos szakaszt jelent a magyar vadászat történetében. A „nagyok” vadászata az „Egyetértés” és a „Zalka Máté” keretein belül nem érintette az egyszerű embereket; tudjuk, hogy a politikai elit minden korban igényelte és kialakította a maga külön birodalmát. Az igazi kárt, aminek romboló hatását ma is nyögjük, a másodvonalbeli kiskirályok, a vidéki elnökhelyettesesek, az igazi fekete volgás „vadászok” jelentették! Mindezek mellett – jóllehet az egyenlőség látsza-

tának megőrzése céljából – sokan és nagyon olcsón vadászhattak. A vadállomány létszáma a célirányos gazdálkodás következtében a történelem során a legmagasabb értéket érte el, helyenként és időnként jelentősen meg is haladta a terület vadeltartó képességét. És ebben az időben, 1971-ben rendezték a Vadászati Világkiállítást is Budapesten, ami a nemzetközi elismerést jelentette. El kell ismerni, jó néhány példásan működő, jó hangulatú vadásztársaság funkcionált országszerte! Rajongásig szerették a területüket, megbecsülték, gondozták a vadat! Nem volt túlnépesedett a vadászlétszám, ugyan nehéz volt bekerülni egy-egy vadásztársaságba, de ez igazi rangot jelentett.

Gyökeres változást hozott a rendszerváltás és a sajátosan koreografált privatizáció! Erre varázsütésszerű hirtelenséggel óriási igény jelentkezett a tömegsportnak egyáltalán nem nevezhető szenvedély gyakorlására. Több helyen rossz értelemben vett státusszimbólum lett a vadászat. Ennyi „jó vadász” – már csak a nagy számok törvénye szerint – sem lehet. Helyenként szabállyá tették ennek a speciális kapitalizmusnak a törvényeit a vadászatban is, az expressz sebességű sikert és az azonnali hasznot. Márpedig *a lélek érése, „aszúsodása” nem katalizálható anyagiakkal.* Itt, ebben a viszonylag kis csoportban – amit a kis száma ellenére a hangja, a befolyása, a kapcsolatai miatt veszélyesnek tartok – megvásárolható lett a vadászati jog, a legmodernebb felszerelés, pillanatok alatt vadászt avattak az anyagiak. Elmaradt a lelki ráhangolódás, a felkészülés nagyon fontos mozzanata! Ezt jelzik a holdfény nélküli éjszakákon az éjjellátóval lőtt vaddisznók, az autós éjjeli „cserkészetek”. A lélekformáló, a zsákmány nélküli csöndes lesekre, hajnalokra egyszerűen nincs idő! A legnagyobb veszély, hogy ezek az emberek úgy gondolkodnak és cselekszenek itt is, ahogy a civil életükben teszik: a vadászatban is meghonosították az üzleti szféra minden kiskaput azonnal kihasználó működési rendszerét. El lehet képzelni, hogy aki az előbb jelzett módszerekkel szerzi a vadászat gyakorlásához szükséges vagyonát, akkor, amikor puskával a vállán belép az erdő szentélyébe, otthon hagyja viselkedérendszerét és más értékrendet használ a lelkében? Aligha. Az öreg bak is akkor kerül puskavégre, ér útja végére, amikor már nem tud a szokásain változtatni, csak a megszokott váltóját rója...

Bízom benne, hogy a feltűnő és hangos kis csoport nem tudja megfertőzni az egészséges többséget. *Bízom benne, hogy az évszázadok alatt kitaposott ösvényünk fölfelé ívelő szakaszban van, az új törvényeink a régi értékeinket védik korszerű formában, a társadalom nyitott lesz a befogadásunkra, az új vadászok pedig elfogadják bevált normáinkat,* hogy igenis erény az önfegyelem, az önmérséklet, a törvény maradéktalan betartása. Jó fokmérő, ha már tiszta lélekkel tudunk örülni a másik sikerének. Ekkor ugyanis jó úton járunk.

Megváltoztatni a sors által írt történelem forгатókönyvét még senkinek sem sikerült. Mi sem akarhatjuk ezt. De ezeréves vadász múltunk arra kötelez, hogy ha sok minden meg is változott, egy ne változzon meg soha – *csak tiszta lélekkel, az írott és íratlan szabályok betartásával szerzett zsákmány hozzon örömet a ma puskaforगतóinak is!*

DR. CSÁNYI SÁNDOR–PINTÉR ISTVÁN

MAGYAR VADGAZDÁLKODÁS

1990–2000

Vadgazdálkodásunkban a gazdaság és a társadalom más területeihez hasonlóan a rendszerváltás óta jelentős, egyes területeken pedig alapvető változások történtek. Az 1990 óta eltelt évtizedet számos szempont, érdelem és érdek alapján lehet értékelni. A következőkben a vadállomány, a vadgazdálkodás változásait és a jelenlegi helyzetét az elmúlt 10 év néhány fontos tényének felidézésével és a vadállomány-bebecslési, vadgazdálkodási és trófeabírálati statisztikai adatok alapján mutatjuk be.

A JOGSZABÁLYI KERETEK

A rendszerváltást követően hosszas bizonytalanság és várakozás után fogadta el az Országgyűlés az 1996. évi LV. törvényt a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról. Ennek keretében több mint 50 év után újra önálló jogszabály szabályozza a szakma alapvető kérdéseit. A törvény vitatott pontjai ellenére „európai” vadászati törvény, amely gondoskodik a vadállomány mint fenntartható természeti erőforrás megőrzéséről és tartamos hasznosításáról, tükrözi vadászati és vadgazdálkodási hagyományainkat, valamint eleget tesz a hazánk által elfogadott nemzetközi szerződésekből eredő kötelezettségeknek is. Ezért a vadászati jogszabályokon az EU-csatlakozással kapcsolatos harmonizáció során is csupán néhány kisebb kérdésben kell változtatni.

A vadászati törvény több jelentős jogszabályi változást hozott, átrendezte a vadgazdálkodás korábban kialakult kereteit, és elsősorban a földtulajdonosok és vállalkozók köréből a vadgazdálkodás új szereplőkkel bővült. E változásoknak egyik legjelentősebb megnyilvánulása a vadászterületek határainak meghatározása volt.

Az új vadászterületek kijelölését követő peres ügyek kezdetben magas száma mára jelentősen csökkent és a helyzet nagyrészt konszolidálódott. Az újonnan kijelölt területek száma 1997. március 1-jén 1135 volt, amely a területek osztódása következtében mára 1168-ra növekedett (1. táblázat).

Az új vadászterületekkel kapcsolatban a következők érdemesek említésre:

- a vadászterületek 95,5%-nak rendeltetése vadgazdálkodási, 4,5%-on különleges rendeltetés került meghatározásra;
- a vadászterületek 27,0%-án maga a földtulajdonos vagy a tulajdonosi közösség gyakorolja a vadászati jogot;
- a vadászterületek 74,8%-án a vadgazdálkodás haszonbérbe adással, vadásztársasági formában folyik.

A SZAKSZERŰ VADGAZDÁLKODÁS FELTÉTELEI

Az okszerű vadgazdálkodás fenntartása érdekében a vadászati törvény háromszintű tervezési rendszert hozott létre, amelynek céljai:

- a vadállomány és élőhelye védelmének, fennmaradásának hosszú távú biztosítása;
- a gazdálkodói érdek és a vadászterületen folytatott vadgazdálkodási tevékenység közötti összhang megerősítése;

A VADÁSZTERÜLETEK MEGOSZLÁSA KÜLÖNBÖZŐ SZEMPONTOK SZERINT

A vadászterület rendeltetése	Létszám		Terület*	
	db	arány	km ²	arány
Vadgazdálkodási rendeltetésű	1115	95,5%	84 996	92,1%
Génállomány megőrzési rendeltetésű	25	2,1%	5 204	5,6%
Oktatási-kutatási rendeltetésű	11	0,9%	860	0,9%
Természetvédelmi rendeltetésű	17	1,5%	1 243	1,4%
Összesen	1168	100,0%	92 303	100,0%

Vadászatra jogosultság módja	Létszám		Terület	
	db	arány	km ²	arány
Őnálló vadászatra jogosult, saját jogon vadgazdálkodik	7	0,6%	602	0,7%
Őnálló vadászatra jogosult, vadászati jogát haszonbérbe adja	1	0,1%	54	0,1%
Társult vadászatra jogosult, saját jogon vadgazdálkodik	307	26,3%	24 684	26,7%
Társult vadászatra jogosult, vadászati jogát haszonbérbe adja	853	73,0%	66 964	72,5%
Összesen	1168	100,0%	92 303	100,0%

Tevékenységi forma	Létszám		Terület	
	db	arány	km ²	arány
Vadásztársaság	906	77,5%	69 035	74,8%
Vadásztársaságok érdekképviselői szerve	1	0,1%	108	0,1%
Mezőgazdasági részvénytársaság	25	2,1%	2 736	3,0%
Erdőgazdasági részvénytársaság	93	8,0%	11 438	12,4%
Közhasznú társaság	2	0,2%	143	0,2%
Szövetkezet	12	1,0%	669	0,7%
Erdőbirtokossági társaság	3	0,3%	116	0,1%
Korlátolt felelősségű társaság	4	0,3%	313	0,3%
Egyéb	122	10,5%	7 746	8,4%
Összesen	1168	100,0%	92 303	100,0%

* az összterület nem tartalmazza Budapestet és a Balaton egyes részeit.

- védett természeti területen a természetvédelmi célok megvalósítása;
- a vadászati jog szakszerű gyakorlása és hasznosítása.

E célok megvalósítása érdekében 24 vadgazdálkodási körzet került kijelölésre. Elfogadták a vadgazdálkodási üzemterveket, amelyek a vadgazdálkodók számára 2007-ig határozzák meg a gazdálkodás fő kereteit. Elkészítésük alapjául szolgált az 5 nagyvad faj vadgazdálkodási körzetenként meghatározott legkisebb fenntartandó és legnagyobb fenntartható létszáma. Ezeknek a mértékeknek a meghatározása a természetvédelmi és az erdészeti hatósággal egyeztetve történt. A körzetenkénti lebontásokat a területileg illetékes Vadgazdálkodási Tanácsok végezték el.

A hatósági ellenőrzési munka az átalakulás időszakában is rendelkezett az éves vadgazdálkodási tervek adta szakmai beavatkozások lehetőségeivel. Az éves tervek elfogadása során az erdészeti és a természetvédelmi társhatóságnak módja van a vadgazdálkodás befolyásolására.

A törvény előírása alapján létesült az Országos Vadgazdálkodási Adattár, amely tartalmazza a vadászterületek azonosítására szolgáló adatokat, a vadászatra jogosultak címtárát, a vadgazdálkodási üzemtervek adatait, az éves vadgazdálkodási tervek adatait, vadfajonként a vadállomány mennyiségében bekövetkezett változásokat és a trófeabírálati adatokat, valamint a majdani körzeti vadgazdálkodási tervek adatait. Az Adattár célja a vadállományra és a vadgazdálkodásra vonatkozó adatok tárolása és feldolgozása, a vadgazdálkodási igazgatásban és tervezésben felmerülő feladatokhoz adatok gyűjtése és szolgáltatása, valamint a döntés-előkészítéshez szükséges elemzések.

Az üzemtervek készítése során a tervezők mintegy 70%-a a tervezéshez szükséges adatokat az Adattártól szerezte be.

A vadgazdálkodás és a vadászat hatósági irányításának lehetőségeit nagyban javította, hogy a megyei FM hivatalokon belül 1998-ban létrejöttek a *Vadászati és Halászati Felügyelőségek*, amelyek személyi állományban és technikai felszereltségben is képesek a szakterület színvonalas felügyeletének ellátására.

1999 elején megalakult és megkezdte munkáját az *Országos Vadgazdálkodási Tanács*, amely a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter tanácsadó testülete.

A VADÁLLOMÁNY HELYZETE ÉS A VADGAZDÁLKODÁS EREDMÉNYEI

Magyarországon pillanatnyilag hat nagyvad (*gímszarvas, dámszarvas, őz, muflon, vaddisznó és szikaszarvas*) és 27 apróvad (*mezei nyúl, üregi nyúl, házi görény, nyest, róka, aranyuskál, pézsmapocok, nyestkutyta, mosómedve, fácán, fogoly, vetési lúd, nagylilik, tőkés réce, bőjti réce, csörgő réce, barátréce, kerceréce, szárcsa, erdei szalonka, balkáni gerle, örvös galamb, vetési varjú, dolmányos varjú, szarka, szajkó, seregély*) vadászható. Külön kiemelendő, hogy amennyiben hazánk az Európai Unió tagja lenne, akkor a vadászható madárfajok számát tekintve csak Luxemburgot és Hollandiát előzné meg! Az EU más tagállamaiban a hazainál több madárfaj vadászható. Az elmúlt évtizedekben a hazai vadállomány mennyiségi arányai és területi eloszlása is jelentősen megváltozott, amit főleg a vad élőhelyén bekövetkezett változások alakítottak. A vadászható fajok közül állományaik nagysága és vadászati fontossága alapján nagyobb gazdasági jelentősége csak öt nagyvadfajnak, továbbá a mezei nyulnak, a fácánnak és a tőkésrécének van. Egyes fajok, mint a nyestkutyta, a mosómedve vagy az aranyuskál országos területe néhány darab.

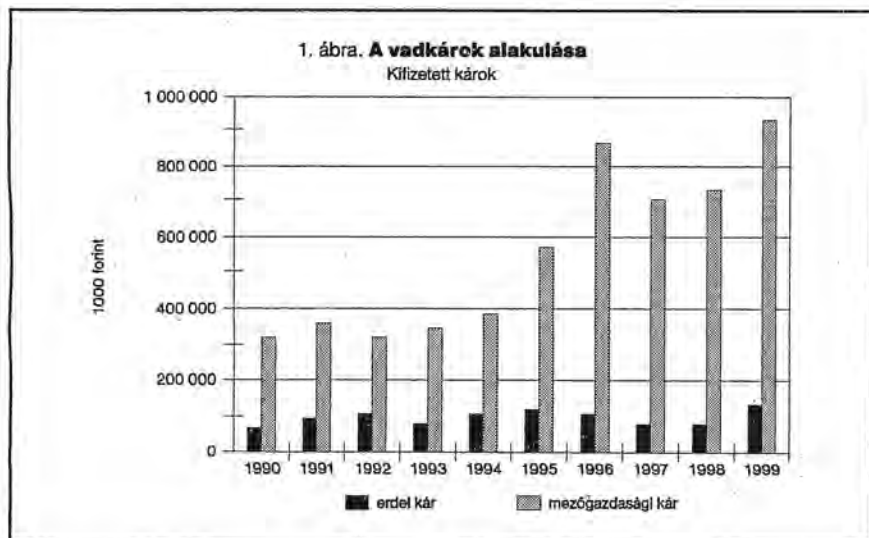
Az elmúlt évtized vadfajonként legszükségesebb változásait és tendenciáit a következőkben foghatjuk össze:

- *A gímszarvas* állománya és területe a kilencvenes évek kezdetének apasztását követően csökkent. Ez egyértelműen a vadkárok csökkentését szolgálta és jelentős tarvad-lelövési növekedéssel járt. A jelenlegi statisztikák 74 000 darabos létszámot jeleznek, amely remélhetőleg stabilizálódni fog. A jelentős apasztás és a hosszú ideig tartó bizonytalanság ellenére az érmes bikák aránya a területekben nem csökkent. Az utolsó három év érmes trófeáinak arányai és minősége nemzetközi összehasonlításban továbbra is kiemelkedő. A szarvas megjelent az Alföld azon részein is, ahol az elmúlt évtizedekben nagy erdőtelepítések történtek, és ahol ennek eredményeként a tartós megtelepedésére alkalmas élőhely keletkezett. Ezt a jövőben várható erdőtelepítések szempontjából is szükséges figyelembe venni.
- *A dámszarvas* állománya az utóbbi három évben 20 000 db körül alakult. Esetében az évtized elején viszonylag nagyobb apasztás történt, de ez az utóbbi évek létszámaiban nem tükröződik. A dámlapátok bírálati eredményei a területek jelentős ingadozásai ellenére is kiemelkedő átlagos minőséget mutatnak, a bemutatott agancsok egyharmada eléri az érmes ponthatárt. A dám helyzetének megítélése ennek ellenére ellentmondásos: vadgazdasági jelentősége ellenére a természetvédelmi hatóság a létszámát – nem őshonos voltára hivatkozva – jelentősen csökkenteni kívánja.
- *Az őz* állománya az utóbbi években megközelítette a 300 000 darabot, területe az 1996. évi mélypont óta jelentősen növekedett. Az őzállomány a hatvanas évek óta a mezőgazdasági környezetben kiváló életfeltételeket talált, ma az állomány mintegy kétharmada ezen a területen

él. Az őzágancsok bírálati eredményei 1996-ig romlottak, majd az utóbbi három évben javultak és az 1999. évi arány a bírálattörténetben az egyik legjobb országos eredmény volt. Az őz számára a privatizációt követően kialakult birtokszerkezet, a kis parcellákon jelentkező állandó zavarás kedvezően. Ezért a mezőgazdasági környezetben élő és minőségileg kegyesebb populációk védelme igen fontos jövőbeni cél.

- A *muflon* állománya az értékelt évtizedben 10.000 példány körül alakult. Természetvédelmi okokból a vad számos vitára ad alapot, ezért a muflon helyének és szerepének megítélése kérdéses. A teríték az apasztási szándékok ellenére 1997-ig csökkent, és csak az utóbbi két évben emelkedett. A mufloncsigák bírálati eredményei a kilencvenes évek közepén jól jelzik a korábbi apasztás negatív hatását, aminek oka az ígéretes, fiatal kosok kíméletének hiánya volt. Az utóbbi négy év bírálati eredményei javultak és az átlagosnál jobbnak mondhatók.
- A *vaddisznó* létszáma az utóbbi négy évben közel kétharmadával növekedett (ma 78 000), amelyet a lelővések nem követtek, hogy az állomány szinttartásához a tavaszi állomány 100%-os lelőését kellene elérni, ez aggasztó tendencia. A vaddisznó részben az erdőtelületek növekedése, részben pedig a mezőgazdasági környezethez való jó alkalmazkodása eredményeként tudott jelentős új területeket is meghódítani. A túlnépesedett vaddisznóállomány mezőgazdasági kártétele azonban rövid időn belül súlyos gondokat okozhat. A vaddisznóval való gazdálkodás javítása apró- és nagyvad-gazdálkodási szempontból is szükséges. A bírálatra bemutatott agyarak 15–20% éri el az érmes ponthatárt, aminek a megítélését azonban nehezíti, hogy a bírálattal kapcsolatos jogszabályi előírások is változtak.

A nagyvadállomány dinamikájára a legnagyobb hatással az 1990. évi politikai-gazdasági változás, majd ezt követően az 1996-ig tartó törvény-előkészítési bizonytalanság volt. A kilencvenes évek elején végrehajtott erős állományapasztásnak tulajdoníthatóan jelentősen csökkentek a mennyiségi és minőségi erdei károk. Az erdőfelügyelők által végzett felmérések alapján az Állami Erdészeti Szolgálat adatai szerint 1999-ben a folyamatos erdőszítésekben keletkezett mennyiségi erdei vadkár 226,1 ha, a minőségi erdei vadkár pedig 4986,6 ha volt. A vadgazdálkodási statisztika a forintban érvényesített erdei és mezőgazdasági károkat mutatja (1. ábra).

A vadgazdálkodás bevételei mellett az elmúlt évtizedben meredeken nőttek a költségek is. Ez a folyamat továbbra is fennáll és a vadgazdálkodás pozícióinak megőrzése jelentős tökebevitelt, illetve az ágazat versenyképességét fenntartó támogatások biztosítását teszi szükségessé.

A bevételek 45–50%-a külföldi vendégek vadásztatásából származik. A vadhús- és élővad-kivitel is beszámítva az ágazat produktumának közel háromnegyede „külpiacon” értékesül. A vendégkör elsősorban az EU tagországaiból érkezik, napjainkra éves szinten 20 000 körül stabilizálódott a külföldi vadászok részére kiadott vadászati engedélyek száma. Ezért az ágazat jelene és jövőbeni fejlődése szempontjából a piaci jóhír és a termékek minőségének megőrzése alapvető fontosságú, amely elsősorban a *Vadgazdálkodási Termékek és Szolgáltatások Tanácsának* feladata.

Összességében a vadgazdálkodási ágazatban az elmúlt tíz évben folyamatosan nőttek a bevételek és a kiadások, az ágazat egésze évről évre mintegy 5–10% nyereséget volt képes felmutatni.

Ma már megállapítható, hogy a nehézségek és a bizonytalanságok ellenére vadgazdálkodásunk lényegében sikeresen jutott túl az elmúlt évtizeden. A nagyvadgazdálkodás eredményei úgy stabilizálódtak, hogy az erdei vadkár jelentősen csökkent, a trófeabírálati eredmények nem romlottak. Hazánk a vadászati piacokon továbbra is minőségi kínálattal és szolgáltatásokkal van jelen.

A rendszerváltásnak minden területen vannak nyertesei és vesztesei, ami alól a vadgazdálkodás és a vadászat sem lehet kivétel. Az eredmények azt mutatják, hogy a megváltozott környezethez többen tudtak alkalmazkodni, mint ahányan nem. Hazánk vadgazdálkodásának helyzete az ezredfordulón európai összehasonlításban is figyelemre méltó, sikeresen tudott alkalmazkodni a piacgazdaság feltételeihez.

GELLÉR TIBOR VADÁSZTATÓ ÉS TÁMOGATÓ A MÚLT ÉS A JELEN TÜKRÉBEN

A vállalat annalesében pontos dátum jelöli a cég, illetve jogelődje születésnapját: *a Magyar Vadtenyésztők Kiviteli és Kereskedelmi Rt. 1934. január 1-jén kezdte meg működését* - ez egyben megvetette a MAVAD Rt. jelenlegi felépítményének alapjait. Rég történt mindez: azóta nemzedékek, korszakok váltották egymást, ám az alapítólevélben foglaltak, a vállalat tevékenységi körének leírására vonatkozó passzus nagyrészt ma is időszerű - az élő és lőtt vaddal való kereskedés, ennek külföldre vitele és eladása, valamint a vadkereskedelemmel és a vadászattal kapcsolatos mindenféle üzleti tevékenység folytatása azóta is meghatározó szerepet játszik a MAVAD Rt. történetében és fejlődésében, mely napjainkig piacvezető helyzetbe juttatta a nagy múltú céget.

Annak idején az IBUSZ Rt., a „Hubertus” Magyar Vadászati Iroda Kft., a METESZ, továbbá a nagybirtokos vadtenyésztők - köztük Széchenyi és Festetich gróf - voltak a fő részvényesei. A második világháború előtt aztán a MAVAD tevékenységi köre fokozatosan kiszélesedett: az élő és lőtt apróvad exportján kívül hullajtott agancs, pióca, béka, galamb, majd lőtt nagyvad is szerepelt árulistáján. 1945 után az export egy patikustól átvett, Svájcba irányuló piócaszállítmánnyal indult be ismét. A vállalat akkoriban igen nehéz körülmények között ténykedett - a szükséges eszközök alig álltak a rendelkezésére, már megvásárolni sem igen volt mit. 1949-ben aztán a részvénytársaságból és az időközben alapított Apróvadértékesítő Kft.-ből létrejött a Magyar Vadtenyésztő és Kereskedelmi Nemzeti Vállalat - MAVAD. Tevékenysége ettől kezdve ismét folyamatosan bővült; közvetítésével *1956-ban az első külföldi vadászok is megérkeztek hazánkba*, s a 60-as évek

Pálvölgyi Zoltán vezérigazgató

közepére kialakult a vállalat évtizedeken át szinte változatlan, közismert arculata, ami mára – a társadalmi átalakulás és a piacgazdaság szellemének megfelelően, a cég saját tevékenységén belül is „rendszer”, illetve lépést váltva – a legújabb kor gazdasági és egyéb kihívásaihoz idomult.

A részvénytársaság és mindennemű teendője megalapításától kezdve szorosan kapcsolódott a vadgazdálkodáshoz, amivel együtt nőtt és változott kereskedelmi forgalmának nagysága és összetétele. Az ország vadállományában az időközben eltelt több mint fél évszázad folyamán jelentős átrendeződés ment végbe, ami a vállalat tevékenységének mutatóiban is tükröződik, miként a természetes környezet változásai is nyomon követhetők – mindez persze külön tanulmányt igényelne.

Ennyi évtized után azonban nemcsak hátra, de elsősorban előre kell tekinteni, ami többek közt igen fontosá teszi a vadgazdálkodással és a vadászattal kapcsolatos tevékenységek fejlesztését, a haladás irányába tett lépések anyagi támogatását. – A MAVAD-nak tudomásul kellett vennie, hogy amíg monopolhelyzetben volt, addig egyértelműen szerepet kellett vállalnia a vadászat *valamennyi* területén jelentkező minden probléma megoldásában – tekint vissza a legutóbbi változásokat megelőző időkre *Pálvolgyi Zoltán* vezérigazgató –, például a vadászat állami elismertetésében, turisztikai részének kezelésében vagy külkereskedelmi gyakorlatának kialakításában. Ebbe a körbe természetesen beletartozott a vadászati kultúra, illetőleg a vadászathoz kapcsolódó képzőművészek és más alkotók hivatalos – vagy a gyakorlatban akár csak suba alatti – támogatása; az sem titok, hogy például egyes festők azáltal, hogy általunk lehetőséget kaptak műveik kiállítására vagy más úton való bemutatására, nemcsak itthon, de határainkon túl is ismertté tehettek a nevüket, gyakorlatilag így „vezették be a piacra” munkáikat anélkül, hogy ehhez a vállalatnak bármiféle gazdasági érdeke fűződött volna; a mecénatúra akkoriban, ilyen formában kezdett működni.

– A liberizáció után nagyon érdekesen alakult a helyzet – elvileg ma a MAVAD jószerint ismét az egyetlen olyan, úgy is mondhatnánk „monopolizált” vállalat a mintegy 120, hasonló tevékenységet folytató cég között, mely egyértelműen felvállalja a mecénási teendőket; éppen a piacvezető szerep következtében igen nagy és sokféle örökség maradt ránk. Eközött persze olyasmik is akad, amiktől ódzkodunk, s van, amit adott esetben szívesen vállalunk, s lehetőségeink szerint igyekszünk megoldani a feladatot, hiszen olykor saját érdekünk is ezt kívánja – legyen az például egy fegyverbehozatali szabályzat véleményezése, hiszen annak célszerűtlen voltát mi naponta a bőrünkön érezzük. . . Ugyanígy a mecénási szerepet is felvállaljuk: gyakran érkeznek hozzánk levelek, melyek vadászati rendezvények pártfogolására, egy leendő szakmunka szponzorálására, általában olyan jellegű könyvek és egyéb kiadványok támogatására vonatkoznak, amelyek várhatóan magasabb színvonalat, új értékeket képviselnek, ám csak egy viszonylag szűk (szakmai) kör érdeklődésére tarthatnak számot. Ennek több módja, lehetősége és formája van. A MAVAD például garantálja egy előkészületben lévő könyv meghatározott példányszámának majdani megvételét, ezzel mintegy biztosítva a kiadásával járó költségek jelentős részének megtérülését. Évről évre reprezentatív naptárakat készítettünk tehetséges festőink alkotásainak felhasználásával, sokezer példányszámban, ami ismét csak művészeink ismertségéhez, külföldön (is) való népszerűsítéséhez járul hozzá, amikor maga az alkotó a saját erejéből képtelen volna igénybe venni a reklám ilyen formáját. A mecénatúra, illetőleg a szponzorálás efféle esetei a részvénytársaság egészét érintik.

– A MAVAD mindamelllett jó néhány évvel ezelőtt – bár akkori környezete erre nem volt a legmegfelelőbb –, az általa szervezett vadászatokban közreműködő nagyobb erdőgazdaságok, vadászatok részvételével, ötmillió forintos alaptökével létrehozta *Vad- és Természetvédelmi Alapítványt*, amelyhez bárki szabadon csatlakozhat – mondta a vezérigazgató. – Több, akkoriban szerveződő más alapítványtól eltérően mi garantáltuk, hogy maga az alaptőke nem használható fel semmilyen célra, csupán ennek kamatait, pontosabban összes bevételét fordítjuk különféle juttatásokra. A cég a maga részéről azzal járul ehhez hozzá, hogy az alapítvány működtetésével kapcsolatos valamennyi teendőt közvetlenül a mi munkatársaink végzik, mindennemű térítés nélkül.

Maga az alapítvány több célt szolgál: egyrészt szeretné segíteni a MAVAD által közvetlenül nem támogatható területeket – ilyen a kutatók utaztatása, szakmai segélyezése, a konferenciák, a vadászati kulturális jellegű és szakmai kiadványok támogatása stb. –, továbbá minden évben a vadászatok központi rendezvényén 3–5 személyt sajátos díjjal, alapítványi oklevéllel tüntetünk ki: ez a *Vadért és Vadászatért Díj*, amit – céljának megfelelően – elsősorban a szakterület kiemelkedő kutatói kaphatnak, de nagy öregeink is részesülhetnek benne. Külön büszkeség és öröm számunkra, hogy az elsők közt *dr. Bay Béla* bácsi még átvehette tőlünk ezt az elismerést. Arra is figyeltünk, hogy a szakma olyan nagy öregei is mindenképpen hozzájussanak, akik nem országos szinten mozogtak, de környezetükben kiemelkedően nagy hatással rendelkeztek, ilyen volt *Bleier József* karapancsai fővadász, aki egy élet munkájával érdemelte ki e díjat.

– A különféle kiadványok, könyvek, szakmai munkák anyagi támogatása révén a részvénnytszaság immár érintett körökben is közismertté vált: tudják, számíthatnak ránk. Ezt a pénzt persze nem a MAVAD, hanem az alapítvány széles körű kuratóriuma osztja szét, mely évente egy-két alkalommal ül össze, s a díjak odaítéléséről is ekkor döntenek. Vállalatunk nem az alapítvány irányítója, csupán alaptökéjének és ügyvitelének biztosítója: szeretnénk nyomatékosítani és tudatosítani a közvéleményben, hogy mindez nem a MAVAD Rt. érdekeit szolgálja – mindenekfelett a magyar természet- és vadvédelem, a honi vadászat és vadgazdálkodás ügyét, hírnevét hivatott öregbíteni.

DR. KOVÁCS MÁTYÁS

A TERMÉSZETVÉDELEM KIALAKULÁSA ÉS VADÁSZATI ÖSSZEFÜGGÉSEI

Magyarországon éppúgy, mint a világ más országaiban a természetvédelem kialakulását az első természetvédelmi törvény vagy a természetvédelmet már erőteljesebben megjelenítő jogszabály megalkotásának időpontjától számítják. *Hazánkban az intézményes természetvédelem kezdésének az első erdőtörvény (1879) és vadászati törvény megalkotását tartják.* A madárvédelem első, átfogó rendelkezése az 1883-ban megjelent vadászati törvény volt. 1894-ben, a mezőrendőr-ségről szóló törvény pedig a hasznos madarak védelmét a mezőőrök kötelességévé tette. Ekkor jött létre a mai Madártani Intézet jogelődje, a Magyar Ornitológiai Központ is. A földművelésügyi miniszter már 1890-ben rendelkezett a kiemelkedő botanikai, tájképi értékű fák, facsoportok megőrzéséről, majd 1901-ben 131 madárfaj és néhány más állatfaj védelméről.

Az első átfogó, jelentős természetvédelmi tárgyú könyv 1926-ban jelent meg „Természetvédelmi és természeti értékek” címmel, *Kaán Károly* tollából. E mű is közrejezázott abban, hogy 1935-ben a második erdőtörvény már az erdőkről és a természetvédelemről egyaránt részletesen rendelkezett. Ez a törvény európai szintű, korszerű, sok vonatkozásban még mai is helytálló előírásokat tartalmazott. Egyik legfőbb erénye, hogy életre hívta az *Országos Természetvédelmi Tanácsot*, amelynek javaslata alapján a földművelésügyi miniszter már természetvédelmi területeket létesíthet.

A törvényadta lehetőséget kihasználva 1939-ben létrejött hazánk első természetvédelmi területe a debreceni Nagyerdőben. A jég megtörtével a védett területek sokasága került kialakításra. A háború kitöréséig 219 kis kiterjedésű védett terület létesült.

Jelentősebb esemény 1949-ben az Országos Természetvédelmi Tanács megalakulása volt, ez a szervezet már önálló védetté nyilvánítási jogkört is kapott. A felélenkült védetté nyilvánítási kedv eredményeként 1961-ig 130 védett terület létesült közel 10 ezer hektáron.

1961-ben önálló természetvédelmi magas szintű jogszabály lépett életbe, aminek végrehajtására 1962-ben kormányrendelet született. A létrehozott Országos Természetvédelmi Hivatal az egész világon az első, közvetlenül a kormány alá rendelt természetvédelmi főhatóság volt, így méltán váltott ki nagy nemzetközi elismerést. 1971-ben új kormányrendelet kiadására került sor, ami már több szempontból is megteremtette az előrehaladás lehetőségét: módot adott külön országos és külön helyi jelentőségű értékek védetté nyilvánítására, egyrészt az OTVH, másrészt a megyei tanácsok részéről lehetőséget teremtett nemzeti parkok létesítésére, természetvédelmi oltalom alá helyezett 319 madárfajt.

A jogszabályi lehetőség megteremtésével 1972-ben megalakult hazánk első nemzeti parkja, a Hortobágyi Nemzeti Park. Ez óriási lendületet adott a magyar természetvédelem fejlődésének. A védetté nyilvánítási ütem felerősödésével feltárták, majd védelemben részesítették hazánk még közel eredeti állapotában maradt nagyobb tájait és értékesebb természetközeli területeit. A páratlan védetté nyilvánítási ütem, a szervezet kiépítése, valamint a nemzetközi természetvédelmi egyezményekhez történő csatlakozás és e szervezetek munkájába való bekapcsolódás alapozta meg, majd eredményezte a magyar természetvédelem nemzetközi hírnevét és elismertségét.

1978-tól új szervezeti felállásban (OKTH), 1982-től új jogszabályi háttérrel (új törvényerejű rendelet és végrehajtási rendeletei) működött a természetvédelem hivatásos apparátusa. Ezen időszakban alig nőtt a védett természeti területek kiterjedése, de védett lett 340 növényfaj, s általában ellentmondásos és konfliktusokkal terhelt volt a természetvédelem fejlődése. Az országos hatáskörű főhatósági szervezetek (OKTH és OVH) összehívásával a természetvédelem a Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium, majd a rendszerváltást követően a Környezet- és Területfejlesztési Minisztérium szervezetén belül kezdetben fősztályként, majd 1991. évtől ismét mint a Természetvédelmi Hivatal látta el feladatait.

Az 1996-os év igen jelentős dátum a magyar természetvédelem jogi szabályozásánál, de az egész ország természetvédelmi tevékenységének történetében. Az országgyűlés megalkotta, majd 1997-től hatályba lépett az új, a természet védelméről szóló törvény. Ez egyben Magyarország első, önálló, törvényi szintű szabályozása a természetvédelem szakterületére.

A ma és a közeljövő természetvédelmi tevékenységét, illetve a tevékenység fő irányait mindenképpen a törvény fogja megszabni. A korszerű, új politikai, társadalmi és gazdasági körülményekhez igazodó, az Európai Unió előírásaival is harmonizáló joganyag megfelelő jogi kereteket biztosíthat az eredményes, tudományosan magas szintű és a társadalom által is elismert természetmegóvási törekvések megvalósításához. 1998-ban a természetvédelem főhatósági szerkezete is jelentős változáson esett át. Létrejött az ország első, önálló – csakis a környezetvédelem és a természetvédelem irányítását ellátó – miniszteriális szintű főhatósága, a *Környezetvédelmi Minisztérium*. A minisztérium szerkezetébe integráltan a természetvédelem szakterületének irányítását a *Természetvédelmi Hivatal* látja el.

A TERMÉSZETMEGŐRZÉS FOGALMA, JELENTŐSÉGE

A természetvédelem fogalmán a tudományos, kulturális, gazdasági, esztétikai, emocionális és egyéb okokból kiemelkedő jelentőségű természeti értékek, területek, tájak megőrzését, fenntartását, gondozását, szükség szerinti helyreállítását értjük. Eredeti hagyományos értelmezése szerint a természet különleges, érintetlen, vagy még csupán igen csekély mértékben megváltoztatott alkotásainak a jövő számára történő megóvását jelentette. Ma már a természetvédelem fogalma a korábbi,

szűkebb értelemben vett természetvédelemhez, azaz a különleges értékek védetté nyilvánított egyedei, illetve területei védelmének biztosításához képest kibővült. Újabbban egyértelműen és egységesen a természetvédelem fogalomkörébe sorolják az általános természetvédelmi tevékenységet is. Ez a természet védetté nem nyilvánított, azaz különleges oltalmat nem kívánó részének általános oltalmát jelenti. Így ide tartozik például az élővilág általános védelme (a védetté nem nyilvánított vadon élő növény- és állatfajok – így tehát a vadászható vad- és halfajok), az erdővagyon, az általános táj és más értékek védelme is. A világ az utóbbi két évtizedben több szempontból is új korszakához érkezett, de egyben biztosan, az embernek a természeti környezetéhez való viszonyulásában.

A modern társadalmak fejlett környezettudata és természetvédelmi kultúrája már elvezet ehhez az átértékeléshez. A fenntarthatóságra törekvés a természeti elemek kíméletes, a természeteshez közel álló, és főként a hosszú távon meghatározó gondozását jelenti. E nemes irányzat alól a hazai vadászat és vadgazdálkodás sem vonhatja ki magát, főként azért sem, mert a még meglévő gazdag természeti környezetünk és eddigi természetszerűsége törekvéseink erre jó alapot kínálnak.

A fenntarthatóság elvének elfogadása és gyakorlati alkalmazása szorosan összefügg természetkultúránk, vadász kultúránk szintjével. A fenntartható vadgazdálkodás elméletének és gyakorlatának hazai kidolgozása és alkalmazása túl nagy nehézségbe nem is ütközik, mert: a természeti környezet ehhez még többé-kevésbé adott; a természetszerűsége és hosszú távra gondolkodás nem idegen a szakterületől, az vadász múltunkban gyökerezik; a bölcs belátás és az ökológiai tudat erősödésére, továbbá vadász kultúránk a szellemi fogadóképességhez kedvező feltételeket teremt.

A „fenntartható vadászat és a vadgazdálkodás” ugyanis nem más, mint: a biológiai sokféleségre alapozott; a természeti folyamatokba harmonikusan illeszkedő; hosszú távra biztosított, ökológiailag stabil vadállomány-fenntartás és vadállomány-szabályozás.

Ezzel kialakul egy újabb olyan terület, ahol a vadászok és a természetvédők érdekei tökéletesen azonosak.

Ha a természetvédelem történeti fejlődését, vadászattal való szoros kapcsolatát és egymásra hatásukat tekintjük, akkor megállapítható, hogy szoros összefüggés mutatkozik a vadászat kulturális szintje és a vadászat természetvédelemhez való viszonyulása között. *Minél magasabb volt a vadász kultúra szintje, annál fogékonyabbá vált a vadásztársadalom a természet megőrzésének gondolatára. Ugyanakkor a természetvédelem világméretű előretörése és felértékelődése, továbbá a társadalom ökológiai érzékenységének erősödése kedvezően hatott a vadászati kultúra emelésére.* A természeti oktatás, ismeretterjesztés és tudatformálás kiterjedt alkalmazása tovább emeli mindkét szakterület kulturális szintjét.

Az egyén szerepe – mint általában mindenütt – meghatározó fontosságú a vadászat és a természetvédelem kapcsolatában, szakmai, etikai, kulturális szintjének alakulásában. A vadásztársadalom számos magas vadász kultúrájú egyént adott a magyar természetvédelemnek, akik kezdeményezték egyes területek vagy fajok védelmét. A természetvédelem jó néhány zoológust kínál a vadásztársadalom ismereteinek bővítésére, ezzel kulturáliságának emelésére. Megfér ugyanis egy egyénben egymás mellett a vadász és természetvédelmi énjük, mivel a tisztességes, természetszerű, kulturált vadászat nem ellentétes, hanem megkövetelt természetvédelmi oldaláról. A két szakterület kultúrájára jellemző az állandó kölcsönhatás s e folyamat tart ma is. Tehát az összefüggés nem egyirányú, hanem ahogy a vadászok kulturáliságával nő az igény a természet megővésére, a természetvédők kulturális szintjének emelkedésével egyre jobban elismert a vadászat természetvédelemben betöltött szerepe.

Az is emberi és szakmai kulturális kérdés, hogy elismerjük egymás szakterületeinek fontosságát s kölcsönösen tiszteletben tartjuk egymás szakterületének létjogosultságát.

DR. STERBETZ ISTVÁN

EGYMÁSSAL

VAGY EGYMÁS ELLEN?

Kölyökkortól vadásszá nevelten váltam majdan hivatásos természetvédővé, és azóta sokszor nekem szegtek a kérdést, hogy miképp rendezem a lelkiismeretemmel ezt a kettősséget? A választ pedig azért volt ilyenkor nehéz megfogalmazni, mert akiből hiányoznak a vadászat indítékait ébresztő gének, és ha tehetné, üvegburra alatt pátyolgatná a szabadban termő–tenyésző élővilágot, az ezt a különös szenvedélyt nem értheti. Családomban meg a családon kívül is a szemléletemet olyan példaképek alakították, kikben a természetszeretet elválaszthatatlan volt az etikusan gyakorolt vadászattól. Gyerekefjével csak azt láttam, hogy valamikor vadászok létesítették az első nemzeti parkokat Észak-Amerikában meg Afrikában, hogy a természeti környezetet a patinás vadászati kultúrájú, régvolt hazai uradalmakban is országszerte rezervátumi gondoskodásban részesült. A madárvédelmünket megalapozó ornitológusok, mint például *Chernel István, Csörgey Titusz, Vönöczky Schenk Jakab, Nagy Jenő, Beretzke Péter*; vagy legutóbb a nemzetközi természetvédelemnek is világhírű egyénisége, *Udvardy Miklós* professzor ugyancsak vadászok voltak, és a vadászszenvedélyük nem okozott számukra gondot. Inkább csak a tisztánlátásukat csiszolta.

Ilyen indulás mellett érthető, hogy kezdetben talán túlidealizált elképzeléseim voltak a vadászat meg a természetvédelem összefonódásáról. Amikor azonban később már kutatóként meg hatóság keretében kellett vele foglalkoznom, ráébredtem, hogy ez az összehangoltság nem mindenkor felhőtlen. Az esztendők során azért végül mégis derűlátás kristályosodott róla, mert eltekintve a szélsőséges, komolytalan elfogultságoktól, többnyire csak tájékozatlanság fakasztotta az ellentéteket. Idő kellett ehhez a felismeréshez, hiszen csak az utóbbi két-három évtized során bontakozott ki egy olyan ökológiai látásmód, amely a „bölcshasználat” sok minden vitatott kérdését helyretevő, magyarázó elvét hangoztatja.

A vadászok többnyire csak a maguk érdekelttségébe zárkózó elfogultság miatt kerülnek a természetvédelemmel ellentétbe. Amikor csak annak a néhány elejthető fajnak a szempontjait nézik, és számukra minden más ott élő állat a hasznos vadat károsító ellenséget vagy érdektelen istenteremtényt jelent.

A ragadozókérdés az egyik klasszikus példája ennek.

Azok a szárnyas vagy emlős húsevők, amelyek a tizenkilencedik századi cseh meg osztrák iskola avult szemléletében kivétel nélkül, mindannyian kiirtásra érdemesültek. És ez a réges-rég idejét múlta felfogás még manapság is fel-felparázslík. Olyannyira, hogy pár esztendővel ezelőtt a vadgazdálkodási szakmérnökképzésen is így hirdetett igét egy nagy tekintélyű, koros előadó. Pedig a vadászati és a természetvédelmi igazgatás idestova félszázada gyözködik már a ragadozókérdésnek mindkét fél számára megnyugtató rendezésével. A jelenlegi álláspont talán túl szigorúnak tűnhet, és hogy mégsem lenne tanácsos ma még lazítani rajta, ez sajnos elsősorban a vadászoknak köszönhető. Fajismereteik hiányosságainak, amelyen pedig az oktatógárda oly régóta próbál javítani, pedig ha a botlások esélyei mérsékelődnek, ez előbb-utóbb bizonyára a korlátozások enyhülésében is visszatükröződne.

A vadgazdálkodás belterjesedését sem könnyű a természetvédő szemlélettel összehangolni.

A természetvédelem azt szorgalmazza, hogy minél természetsebb állapotot teremtsen a működési területének, s így az ott előforduló állatok mennyiségi arányaiban is önszabályozásra épülő viszonyokra törekszik. Ezzel szemben a vadgazdálkodás csak a számára becses, néhány vadféle érdekeiben gondolkodik. Ezek állományait mesterkéltén dúsítja, ez pedig sokféleképpen

hat az adott terület élővilágának egyéb tagjaira is. Így például az élőhely és a táplálékihasználás esélye, meg a fajok egymás közötti viszonya is jelentősen megváltozhat. Magatartási formák alakulhatnak át gyakorlati következményekkel, sőt még genetikai károsodások is bekövetkezhetnek. Különösképp a védett természeti területeken érvényesülnék érzékenyen a vadgazdálkodásból fakadó torzulások, és ez magyarázza az ott különös körültekintéssel alkalmazott korlátozásokat. Azt sem hallgathatjuk el azonban, hogy a sportvadászatból fakadt természetvédelmi sérelmek az utóbbi években országszerte örvendetesen mérsékelődtek!

Essék még néhány szó a vadhonosítások vagy visszatelepítések nehéz kérdéseiről is.

A vadászok részéről egyre-másra felmerül a hazánk területén egykor őshonos, de időközben eltűnedezett vadfajok visszatelepítése, vagy idegen faunaterületről származó állatok honosítása abból a megfontolásból, hogy ezáltal változatosabbá tehessek a vadászati lehetőségeket. Az ilyen – bizonyos esetekben állatföldrajzi faunahamisításnak is minősülhető – szándékok engedélyezése manapság természetvédelmi áldáshoz is kötött. Jóváhagyóinak azonban irtózatosan nagy a felelőssége, mert egy ilyen vállalkozás a legtapasztaltabb ökológus számára is kimenetelében megíjósolhatatlan zsákbamacska. Merőben kiszámíthatatlan, hogy az új környezetbe helyezett faj miképpen fog viselkedni, milyen szerephez jut az adott életközösségben. Temérdek példáját ismerjük ennek, többnyire káros kimenetellel. Ezért hát egy kétségesnek megítélt vadtelepítési szándék korlátozásáért az előljáró hatóságra sose vessünk követ.

Közel negyven esztendőn át nyílt lehetőségem a vadászati meg a természetvédelmi érdekegyeztetésekkel foglalkozni, s így bőséges tapasztalatból állítom, hogy elfogulatlan hozzáállással mindenkor sikerült találni hosszabb-rövidebb ideig helytálló megoldásokat. Csak a hol az egyik, hol a másik részéről tapasztalt, túlzó szemlélet rekedt zsákutcákba.

Közben pedig a természetvédelem korszerűsödő szemléletéből lassacskán elmaradoztak a merev tiltások, helyükbe meg inkább a hogyan szabadokról rendelkező, a természet nyújtotta javaknak a mindenkori adottságokhoz alkalmazkodó használatát meghatározó jogszabályok lépnek. A zöldkalaposok is kezdik belátni, hogy a vadászat minőségének egyre nehezedő megőrzése csakis egy választékos élővilágú, egészségesen népesült, szakszerűen használt-kezelt természeti környezetben lehetséges! Kapitális trófeájú nagyvadat, meg ezres fácánterítéket belterjes módszereivel előállíthat a vadtenyésztő, de ami a vadászatnak sava-borsa, azt csak az eredetiséget sugárzó, féltő szeretettel óvott természeti állapot képes nyújtani!

Manapság, sajna, világszerte szítják a vadászatot lejáratni kívánó vadász-termesztvédő ellentéteket. Engedjünk nekik? Acsarkodjon a vadász az ő számára is éppolyan becses természeti értékek oltalmazójára és viszont, amikor közös a célunk? Mikor ki-ki a maga módján közelítve próbál a természetélvezet áhítatában ezen az elembertelenedett világon fölülkerekedni?

Ne legyünk ostobák!

Próbáljunk meg inkább egymást értve, egymást támogatva!

BÉKÉS SÁNDOR

KORUNK KÉRDÉSE

A jövő záloga a vadászati etika és kultúra fejlesztése

A vadászati kultúra ünnepi kalapdíszből a vadászat XXI. századi jövőjét meghatározó stratégiai tényezővé lett. A vadászat kultúrája, azaz a vadászok kulturáltsága tulajdonképpen egy különleges vízum, amit folyamatosan érvényesítenünk kell, mert e nélkül egyre kevésbé fogad el és fogad be bennünket a nem vadászó többségi társadalom.

A magyar vadászat mindig is a mindenkori társadalmi viszonyok hű tükörképe volt. Ma is az. A történelmi léptékű nagy átalakulások – a forradalmak, háborúk és rendszerváltások –, a hatalmi és gazdasági viszonyok mellett – és annak részeként –, szinte az elsők között alakítják át a vadászat rendjét. Az irodalomból valamennyien jól ismerjük az első világháború és az azt követő forradalmak következményeit. Az 1944–1945-ben kialakult helyzetre és az abból következő politikai változások következményeire még jól emlékeznek az idősebb nemzedék tagjai. A legutóbbi évtized változásainak pedig immár valamennyien átélői, sőt alakítói is vagyunk. A korábbi struktúrák meginogtak, jó néhány öröknek hitt pillér összeomlott. Új elvek alapján új struktúrák épülnek. A változások eredményeképpen sok igazságtalanság és méltánytalanság megszűnt, számos területen enyhültek a feszültségek. Igaz, újak is keletkeztek. A mélyben fortyog a magma. A magyarországi vadászat npről napra változik, más lesz, de egyelőre még senki sem állíthatja, hogy e változások eredményeképpen jobbá is lett.

A változások iránya módosult, mozgató erői azonban immár évszázadok óta változatlanok. A politikai és a gazdasági érdekek ezen a területen is elsődlegesek. A problémák megoldásának eszköze a harc, a megoldás pedig a győzelem. A vadászat politikai és gazdasági vonatkozásai vitathatatlanok, de a vadászat mégsem kezelhető ugyanúgy, mint a társadalmi és gazdasági élet más területei, hisz „színtere” és egyben tárgya is maga a természet.

A vadászat ürügyén zajló érdekharc áldozatai egyre sokasodnak. A látszatjogokat nyert kistulajdonosok és a kismemizett vagy anyagi okok miatt „körön kívülre került” gyalog vadászok egyre erősebben hallatják is a hangjukat – de az igazi vesztes néma. A természet, a „megőrzendő nemzeti kincsként” aposztrofált vadállomány hallgat. Nincs pártjuk, nincs szószólójuk, nem küldenek képviselőket a parlamentbe. Nem lobbizik értük senki.

És még nem is ez a harc a „végső”! Hisz mindaddig újratermelődnek és felszínre is törnek majd az indulatok és az érdekellentétek, amíg arról szól a vita, hogy melyik társadalmi réteg, melyik érdekcsoport, melyik politikai erő akarata és érdeke érvényesül. Az egymásnak feszülő erők érdekei maguk alá gyűrik a természet érdekeit.*

Ebben a helyzetben meglehetősen nehéz megjósolni a jövőt. Nem csak a természet, a vadállomány károsul és pusztul, de pusztulnak az emberi kapcsolatok is. A bizonytalanság mindent megkérdőjelez. A „vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadászatról” szóló törvény és rendeletek középpontjában nem a vad, hanem az érdekei, a tulajdona és a hivatala által determinált ember áll.

Tehát csak rendszerváltozás történt – szemléletváltozás alig.

A vadászati etika és kultúra messzi múltba nyúló gyökerei szerencsére még szállítják éltető energiáikat. Az érdekközpontú gyakorlat ellenpontjaként él – és talán szép lassan hódít is – az

élményközpontúság. A vadászat elválaszthatatlan a vad elejtésétől. De a vad minden áron való elejtése és birtokba vétele nem feltétlenül vadászat. Az ember abban a pillanatban válik igazi vadásszá, amikor valamit megtehetne, de egy felsőbb szempont alapján mégsem teszi azt meg.

Vadászni kell, de nem minden áron.

A vadászati kultúra – mint az egyetemes emberi kultúrának az élet egy sajátos területén való megnyilvánulása – mindeneke előtt az embernek a természethez való viszonyát fejezi ki. És ebben a viszonyban a természet érdekei az elsődlegesek! Az etikus vadász tudatosan nem tehet semmi olyat, ami kárt okoz a természetben.

A vadászati kultúra, természetesen, ember és ember közötti kapcsolat is. Kapcsolat és együttműködés vadász és vadász között – és kapcsolat a vadászó és a nem vadászó emberek egymást oly előítéletesen és gyanakodva figyelő tömegei között. A vadászati kultúra lényege nem az ölés kifinomultságában rejlik, hanem annak a sajátos viszonynak az őszinteségében és humanizáltságában, mely a vadászó embert a végtelenül sokszínű és sokarcú élethez köti.

A vadászati kultúra és etika nem tantárgy. De tanítható. Alapelvei nemzedékről nemzedékre hagyományozódnak, hogy aztán minden kor és minden nemzedék hozzátegye az öröklött értékekhez a saját tapasztalataiból kikristályosított értékeit. De ehhez szilárd családok, tartalmas emberi kapcsolatok, egymásra figyelő baráti kollektívák, igényes, példát mutató és ugyanakkor követelményeket támasztó kollektívák, társaságok, egyesületek kellenek.

A törvényalkotás – minden korban és szinte mindenütt – meglehetősen nagy csatazaj közepette zajlik. Az álmok, ideák és példaképek ugyanakkor csendben, szinte tetten érhetetlenül, az olvasólámpa meleg fényében, a vadászhozó asztalok mellett, az idősebbek és fiatalok egymásra találásának nagyszerű pillanataiban születnek. Amikor néhány ember „összehajol”.

A vadászati kultúrának és etikának nincs és nem is lehet letéteményes szervezete. Nem „hivatalokra” tartozik, de a hivatalok és szervezetek is felelősek érte. A felelősség piramisa a családokra, baráti közösségekre, vadásztársasági kollektívákra épül. Ezen az alapon fejt ki semmi mással sem pótolható hatását a vadászati irodalom is. A vadászati sajtó arra hivatott, hogy a tapasztalatok, eszmék és viták közreadásával ébren tartsa az egymásra figyelés, a párbeszéd igényét. És a piramis csúcsán ott vannak az élet kivételes alkalmak, mint például ez a mostani, az ezredforduló.

A Vadászati Kulturális Egyesület – mely egyébként 2001-ben immár fennállásának 10. évfordulóját ünnepli –, az új évezred első évét a vadászetika évének nyilvánította. Kampányokkal, deklarációkkal semmi sem oldható meg – az erkölcsi és kulturális nevelés legkevésbé –, de már az is felbecsülhetetlen értékű eredmény lesz, ha annyi anyagi és politikai jellegű szócseta után végre beszéd és vita tárgyává lesznek az ezzel kapcsolatos jelenségek és kérdések is.

A vadászati kultúra egyidős a vadászattal – ha nem is azonos azzal. Az első magyarországi vadászati kulturális konferencia öt évvel ezelőtt volt. 2001-ben sor kerül a másodikra. És ha az ezzel kapcsolatos, illetve az ezt megelőző vadásztársasági, városi és megyei disputák elég „hangosak” lesznek, talán még a törvényhozók is meghallják majd az üzenetüket.

Mert a vadászat törvényi szabályozása még valóban nem fejeződött be. De a kor követelményeit és a nemzet érdekeit már nem az a kérdés fejezi ki, hogy: *ki vadászhat?* A kérdés az, hogy *hogyan?*

TÖRÖK HENRIK

MÁRCIUS HAVA – FeHoVa

Kivételes, nagyszerű alkalom visszatekinteni az elmúlt ezer esztendő történéseire, az ország „élet-útjára”.

A visszapillantás mozaikképének szerves részét képezi a vadászat, beleértve természetesen történelmi, gazdasági, kulturális vonatkozásait egyaránt.

Az idők folyamán változott a szemlélet, a gyakorlat, a forma, a feltételek, a körülmények, a szabályozottság, változtak a történelmi átalakulásnak megfelelően a vadászatot gyakorlók maguk is. A valamikori lovas íjászvadásztól eljutottunk a mai tudatos, tervszerű, talán „túlszabályozott” formáig. Az évszázadok folyamán germán, cseh, itáliai, török, osztrák hatások érték a vadászat szellemiségét és gyakorlatát egyaránt.

A magyar ember mindig is jól sáfárkodott a természet nagy kincsével, a vaddal. Az idők folyamán egyre inkább mestere lett a vad űzésének-óvásának. Tette ezt egyre szabályozottabban, kulturáltabban. A millennium alkalmával bőven van mire visszatekinteni, van miről emlékezni, van mit felvázolni a jövő generációinak.

Míndezek figyelembevételével tervezi programját a Millenniumi Vadászati Bizottság a FeHoVa-ra. Igaz, hogy a kiállítás elsődlegesen a szemlélődésről, a termékek és alkotások mustrájáról szól, de bőven lesz itt lehetőség vadászbarátok-vadászkollégák találkozójára, eszmeeserére is. Többször elhangzott a vadászok részéről, hogy minden évben keresik az újat, az érdekeset, a színes programokat. Nekik, az „inyenceknek” kínáljuk a vadászati kultúra négy szegmensét.

A rendszerváltást követően egyre többen ismerték meg személyesen vagy publikációkból az őszi vadásznap rendezvények különlegességét, a „*vadászmisét*”, a *Hubertusz-misé*t. Nyugat-Európában a vadásztradíció szerves része a mise. Nehéz lenne összeszámolni, hogy Ausztriában a Hubertusz-napon hány közterületi és erdei oltárnál, kápolnánál gyűlnek össze ünnepelni a vadászok és a nem vadászok. Ünnepi külsőségek közepette, ünnepi szellemiségben. Vajon mi is ennek az egyházi jellegű ünnepi eseménynek az alapja, lényege?

Milyen hagyományai vannak? Létezik Eustachius-mise is. Mi a különbség a kettő között? Hogyan értelmezzük például az oltár elé behozott, majd ott, előtte elhelyezett lőt szarvasbika rituáléját? Miről, kiknek szól az egyházi áldás ebben az esetben? Erre szeretnénk választ kapni egyházi személytől, a vadászati kultúrát kutatótól.

Második programként a *vadászruházaról*, mint a vadászt megjelenítő, fontos küllemi tényezőről szeretnénk szót váltani. Szeretnénk látni, hogy kultúremler módjára, európai színvonalon jelenjenek meg a hivatásos és a sportvadászok egyaránt. 2001-ben mihez kell igazodnunk, a praktikum, a divatirányzat, az igények, a fizetőképes kereslet a meghatározó? Egyáltalán: mit nevezhetünk magyar vagy magyaros vadászruhának? Hordható-e terepmintás ruha? Jó lenne, ha a tervekről, modellekről tájékoztatót kaphatnánk, bemutatót láthatnánk.

Az egyik legfontosabb kérdésként kívánjuk tárgyalni a *vadászias viselkedés* tárgykörét. Bizonyára már többen találkoztak különböző illik, nem illik gondolatkörű kiadvánnyal, protokollt rögzítő kézikönyvekkel. Valószínű, hogy sokan megélték már olyan tétova helyzetet, amikor is nehéz volt eldönteni az éppen szükséges odaillo viselkedést. Számtalan esetben kerülhetünk dilemma elé vendégvadász kísérésekor, teritékkészítéskor, töret és kompetencia átadásakor, vadászavatáskor, ünnepi vadászrendezvényeken, vadásztemetésen. Szakavatott előadóktól várjuk majd a választ az etikus, vadászias viselkedés mikéntjére. Ne csak szólamokban beszéljünk a minőségi változtatásról, hanem adjunk útmutatást a vadászoknak. Van mit tanulni idős, nagynevű elődeinktől!

Bár a XXI. század kapuját döngetjük, általában és a vadászok körében különösen is hallunk a mai napig a *babonákról*. Mi vagy mik „kisértik” a mai napig a babonás vadászok szerencséjét? Mit tudunk feleleveníteni az elmúlt évszázadok vadászbabonáiból? Igaz, kevesen ismerik Lakatos Károly ez irányú könyvét, de még ők is keveslik az abban foglaltakat. Szakavatott irodalmárok, néprajzosok révén szeretnénk megismerni a vadászok által elfogadott hiedelmek, szokások magyarázatát.

Kifejezetten profi szintű, a nagyközönség számára szervezett színpadi műsort is tervezünk. Másodszer is megrendezzük az *Országos Szarvasbögő Versenyt!* Újabb megmérettetésre kész vadászokat szeretnénk kicsalni a pódiumra. Meghívjuk a Szarvasbögő Európa-bajnokság első három helyezettjét, három szlovák vadászt. Nyitrán volt szerencsénk látni és hallani őket, ragyogó színpadi előadók, nagy közönségsikerük volt.

Második alkalommal kívánjuk megrendezni az *Országos Állathang Felismerő Vetélkedőt* is. Fontosnak tartjuk, hogy a vadászok, de általában a természetjárók jobban ismerjék az erdő-mező madár és emlős lakóinak hangjait. A természetet csak akkor értjük igazán, ha elemző módon figyelünk, látunk, hallunk a szabadban.

Reméljük, hogy programjaink megnyerik sok vadász, illetve a vadászat iránt érdeklődő tetszését. Bízunk abban, hogy a kikelet havában (márciusban) egy igazi tavaszváró, szemet-lelket-szellemet gyönyörködtető eseménysornak leszünk szem- és fültanúi.

DR. TÓTH SÁNDOR

MAGYAR VADÁSZATI MŰZEUM ÉS TRÓFEATÁR ALAPÍTVÁNY

Természeti Ismeretterjesztő, Kulturális és Oktató Központ

Az Országos Magyar Vadászkamara, az Országos Magyar Vadászati Védegyelet, az Észak-Magyarországi Erdőgazdasági RT, a Gemenci Erdő- és Vadgazdasági RT, a Pílisi Parkerdő RT, a Somogyi Erdészeti és Faipari RT, a Zalai Erdészeti és Faipari RT és Széchenyi Zsigmondné mint alapítók döntöttek a címben meghatározott *közérdekű, közgyűjteményként* is működő szervezet, illetve központ létrehozásáról, melynek székhelye: 1027 Budapest, Medve u. 34-40., az OMVK által rendelkezésre bocsátott iroda.

Az alapítók szándéka szerint az alapító okiratban rögzített fő célok a következők:

- a) Földünk vadon élő állatainak gyűjteményes bemutatása preparátumok formájában, a gyűjtemény folyamatos bővítése és tudományos rendezése, valamint ennek a célnak az érdekében a magyar és nemzetközi vadásztársadalom, illetve gyűjtők mozgósítása.
- b) Magyar nemzeti értékek minősülő trófeák felkutatása, megóvása és bemutatása.
- c) A magyar természeti örökség részét képező vadállomány fennmaradásának biztosítása és minőségének megőrzése érdekében szakmai programok szervezése, beleértve a tudományos kutatást és az oktatást is.
- d) Veszélyeztetett állatfajok védelmét szolgáló programok támogatása, természetvédelmi kutatások elősegítése.
- e) Programok szervezése és támogatása annak előmozdítása céljából, hogy a vadásztársadalom minél hatékonyabban állíthassa az erőforrásait a természetvédelem, a vadgondozás szolgálatába.

- f) A természet vagy annak valamely részét ábrázoló irodalmi és képzőművészeti alkotások bemutatása és alkotóik eredményes munkásságának elősegítése.
- g) Természeti ismeretterjesztő, szakmai és kulturális tevékenység folytatása és támogatása, a nemzeti hagyományok őrzése, a magyar természeti és vadászati kultúra támogatása és értékeinek óvása, általában a magyar természeti, vadászati kulturális örökség védelme.
- h) Híres magyar természettudósok, vadászok, utazók, felfedezők, vadászírók és természetábrázoló művészek emlékének ápolása, munkásságának bemutatása.

Mindez jelentősen szolgálhatja a természetvédelem, az állatvédelem, a kulturális tevékenység fejlesztését, támaszkodva az alapító okiratban is megjelölt jogszabályokra, a nyitott alapítványhoz csatlakozók befizetéseire, vagyoni juttatásaira, különös tekintettel a trófeagyűjteményekre, könyvgyűjteményekre és más vagyontárgyakra.

Az alapítvány induló vagyona 600 ezer Ft, illetve az alapítók által nyújtott, nagy vagyoni értéket képviselő ingyenes PR és terjesztési kapacitás, iroda, adminisztrációs és szakértői szolgáltatás, vadászati és irodalmi hagyaték, szándéknyilatkozattal felajánlott adományok.

A vagyon felhasználásáról az alapítvány kezelő szerve, a három tagból álló kuratórium (Dr. Tóth Sándor, Szilágyi István és Szidnai László) dönt, elsősorban gyűjtemények beszerzéséről, programok, kulturális célok, szakmai képzés, továbbképzés támogatásáról, pályázatok díjazásáról, működési kiadásokról. Az alapítvány felügyelő szerve, a háromtagú felügyelő bizottság ellenőrzi az éves tevékenységet, a gazdálkodást, amely évente országos sajtóban kap nyilvánosságot.

A működés részletes szabályait, az érvényes jogszabályok keretei között, az alapító okirat tartalmazza.

Az alapítvány lehetőségei a majdani elhelyezéstől és felhalmozástól függenek. E mellett a célok megvalósításának néhány alapelve, hogy az alapítvány

- követendőnek tartja a Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanács (C. I. C.) múzeumi bizottságának ajánlásait a vadászat kulturális örökségének fenntartásáról, az ősök, a hagyományok tiszteletéről, a vadászat ihlette művészetek nevelő, ismeretterjesztő szerepéről, a vadászéletmód kérdéseinek megfogalmazásáról;
- fóruma kíván lenni a vadászat és az élővilág problémái megvitatásának, ösztönözve a tudományos ismereteken alapuló hosszú távú elkötelezettséget a vadon élő állatvilág megőrzését célzó döntések meghozatalában;
- élni kíván az együttműködés lehetőségeivel a vadászat és a természetvédelem Budapesten működő szervezeteivel, az élővilág megőrzését célzó nemzetközi egyezmények képviselőivel, programjaival;
- ösztönözni kívánja a polgárság szerepét a mecenatúrában, a vonatkozó tudomány és művészetek támogatásában, valamint a jól értelmezett polgári életmód és erények kibontakozását a vad, a természet, a föld (kisbetűvel) tiszteletében;
- rendszeres hírlevélben örökíti meg a csatlakozók és támogatók neveit, az általuk kívánt, meghatározott terjedelmű szövegben, illetve teszi közzé a tevékenység közérdekű eredményeit és hívja fel a figyelmet a körébe tartozó fontos hazai és külföldi eredményekre. A hírlevél a média tájékoztatásának az eszköze is;
- végül: őrzője a C. I. C. által megfogalmazott vadászati etikának, hogy a 2000. év vadásza egyszerűs mind az ismeretek embereként mutatkozzon, és legyen felvértezve a nemeslelkűség intelligenciájával.

TÁLOSI ISTVÁN BEMUTATKOZIK A VADÁSZ KÖNYVKLUB EGYESÜLET

Örömmel mutatom be a magyar vadászoknak a Vadász Könyvklub Egyesület megalakulásának a történetét, céljait és működésének eredményeit.

Fő célkitűzésünk a vadász hagyományok, a vadászati kultúra megőrzése és gazdagítása. A 90-es évekig Magyarországon nagyon kevés vadászkönyv jelent meg. Ezek közül is több kiadást az ismert írók könyvei jelentették (*Széchenyi Zsigmond, Kittenberger Kálmán, Molnár Gábor, Fekete István*), bár akadt néhány új író is (*Páll Endre, dr. Bertóti István*).

A rendszerváltozáskor megalakult új vállalkozások között számukban megnőtt kiadók is piacot kerestek, így lehetőség kínálkozott a vadászkönyvek terén a piaci hiány megszüntetésére. Vadászgattam, kerestem a kapcsolatokat, így jutottam el Szakácsiba *Hódos Ernő*hez és gyönyörködtem antikvár könyveiben, régi és szép trófeáiban. Ott vetődött fel a gondolat, hogy jó lenne reprint kiadásokat készíteni. Később *Ádámfi Tamás* mondta, hogy egy bibliográfiát készít vadászkönyvekből, amelyekhez kiadót keres. Más vadászismerőseim is jelezték, hogy hiányolják az ilyen olvasmányokat, szívesen vásárolnának vadászkönyveket.

Közben érlelődött a klub gondolata is. Ma már – visszatekintve – tíz pontban tudom összefoglalni a vadászkönyvklub megalakulásának és működésének feltételeit:

- közös érdeklődésű egyének felkutatása;
- vadászok, gyűjtők, írók, művészek, történészek verbuválása;
- a vadászirodalom elméleti alapjainak a körülírása;
- bibliográfia, hogy eddig milyen vadászkönyvek jelentek meg;

- szellemi háttér, a publikálások lehetőségének a megteremtése;
- anyagi háttér, tagdíj és támogatás biztosítása;
- iroda a kapcsolattartás bázisának, az adminisztráció, a könyvelés megteremtéséhez;
- vezető, szervező egyéniségek találása a klub vezetőségéhez, a „mag” kialakításához;
- piaci igények feltárása;
- kiadandó könyvek profiljának, témájának meghatározása.

Dr. Nagy Domokos Imre egy tanulmányában megfogalmazta véleményét a vadászirodalom lényegéről. Személyes kapcsolatokon, a Nimródban való hirdetéseken keresztül sikerült néhány tucat magyar és köztük több külföldön élő vadászíró megismerni, így *Montagh András*t, *Mostesiky Árpádot*, *Kovács Lászlót*, *Satzger Lászlót*. A TerraPrint Kiadóval kutattuk azokat a személyeket, akiket érdekelnek a vadászkönyvek, a reprint kiadások, így akadtunk rá többek között *dr. Krizsán Lászlóra*, *dr. Csöre Pálra*, *Páll Endrere*, *Tóth Ferencre*, *Beregszászi Györgyre*, *dr. Köhalmly Tamásra*. Közben figyeltünk más kiadók - Mezőgazda, Nimród, Lipták, Solti, Cégér - érdeklődési körünkbe vágó kiadványaira.

A Nimródban hirdettük meg a klubalapítási szándékunkat, nem is eredménytelenül: 1994 első felévében 50, év végére 100 fölött volt a jelentkezők száma. 1995-ben közgyűlést tartottunk, megválasztottuk a vezetőséget - elnök *Tálosi István*, titkár *Ádám Jenő* és *Nagy Árpád*, gazdasági vezető *Csöre Márta* lett. Alapszabályunkban rögzítettük - „Az egyesület kiemelt működési célja: a vadászati hagyományok és a vadászati kultúra megőrzése, gazdagítása.”

Az egyesület e célok megvalósítása érdekében folyamatosan végzi:

- a vadászati irodalom alapjainak összefoglalását;
- a magyar írók külföldön magyarul és idegen nyelven, a külföldi írók magyar nyelven megjelent műveinek fordíttatását és kiadását;
- vadászati témájú vagy vadászathoz kapcsolódó témákban könyvcserék, író-olvasó találkozóok szervezését;
- zenei művek, kürtjelek, szólamok, képzőművészeti alkotások megjelentetését;
- klubtagok, szakmai összejövetelek rendszeres szervezését;
- vadászattal kapcsolatos rendezvényeken, kiállításokon, egyéb rendezvényeken való részvételt és közreműködést.

Kerestük a lehetőségét, hogy hol és hogyan lehetne megjelentetni a klubtagok írásait. Végül elindítottunk egy antológiásorozatot, címe: *Ötven vadász emlékeiből*. Ebből már 8 kötet jelent meg, folyik a kilencedik előkészítése, ami azt jelenti, hogy eddig több mint 300 szerző 400 írását tudtuk közreadni.

A vadászírók támogatására létesítettük *A Vadászati Irodalomért Alapítványt*. Okiratunkból idézek: „... a vadászati irodalom kutatása, ápolása és fellendítése érdekében a vadászírók munkájának és a vadászati könyvkiadásnak anyagi támogatására, az ifjúság természetszeretetre való nevelésére, a vadászati irodalom terén kiváló eredményeket elért írók megbecsülésére az alapítók a megnevezett Alapítványt hozzák létre. Az Alapítvány a fentiekben meghatározott céljának megvalósítása érdekében:

- évente 1-3 vadászati irodalmi mű publikálását, kiadását anyagilag támogatja;
- évente egy-egy vadászírónak, szerkesztőnek, kollektívának, akik a vadászirodalom és könyvszerkesztés terén kiváló eredményt értek el, pénzjutalmat, elismerő oklevelet vagy kitüntetőjelvényt adományoz;

- jutalomban részesíti a Vadász Könyvklub Egyesület működésében kimagasló tevékenységet folytató személyeket;
- az Alapítvány által kiírt pályázatok nyertesit jutalomban részesíti."

A fiatalokat is bekapcsoltuk munkánkba. *A természet és én* című pályázatra elfogadtunk prózai és vers, grafikai és plasztikai pályaműveket személyes élményekből, olvasmányokból. Ajánlottuk, hogy a milenniumi időszakban a fiatalok fordítsanak figyelmet történelmi tárgyú kérdésekre. A 10-24 éves korosztályból sok tehetséges ifjú műveit jelentettük meg, a pályázatokból eddig 4 kötet született. Már meghirdettük ötödik felhívásunkat, hiszen sikeresnek tartjuk ezt, a négy pályázatra 500-nál több pályamű érkezett, 150 diákot jutalmaztunk. A tanítókat, tanárokat is elismerésben részesítettük.

Havonta, rendszeresen tartunk klubnapot, kihelyezett üléseink is voltak. Sopronban kétszer tájékozódunk az egyetem kutatási eredményeiről, Gödöllőn három alkalommal, jártunk Zalában, a Budakeszi Arborétumban, a somogyi, a pilisi és a soproni erdőgazdaságban, a guti erdőben, kihelyezett ülést tartottunk Pécsen, Márkiban, Kaposváron, a miskolci és a szentesi szakközépiskolában. Voltunk Szlovákiában is (Vágtarnóc). Összejöveteleinken bemutattunk írókat, festőművészeket, szakmai és irodalmi kérdésekről rendeztünk vitákat. Klubnapjainkon, vidéki és külföldi programjainkon tagjaink új élményekkel gazdagodhatnak, vadászársi kapcsolatokat alakíthatnak ki, tájékoztatást kapnak könyvekről, tapasztalatokról, mások gyakorlatáról. Ezekre a találkozókon alkalom van könyv vagy más tárgyak cseréjére. A klub megalakulásának ötödik évfordulójára kötetben összegeztük eddigi tevékenységünket (A vadászklub 1993-1999).

A klub megalakulásától kezdve - *Ádám Jenő* aktív közreműködésével - folytatunk kegyeleti tevékenységet, megkeressük azoknak a személyeknek a sírhelyeit, akik sokat tettek a vadászati kultúráért, segítettek vagy művelték a vadászati irodalmat. Közreműködtünk sírok felkutatásában, újrarendezésében, emléktáblák elhelyezésében, hogy frissen tartsuk *Bársony István, Fekete István, Kittenberger Kálmán, Maderspach Viktor, Nadler Herbert, Széchenyi Zsigmond, Mészáros Kálmán, Szőlősi József, Gosztonyi Géza, dr. Bertóti István, Molnár Gábor* emlékét. A közeljövőben folytatjuk ezt *Lakatos Károly, gróf Forgách Károly (Ghymes), Áprily Lajos* és *Rómer Flóris* személyével.

Örülök, hogy munkánkat, a klubtagok fáradozásait mások is elismerik, így kerülhetett sor Nimród-érmek odaítélésére is. Többen megkapták közülünk ezt a kitüntetést: *Feiszt Ottó, Sebő László, Motesiky Árpád (Szlovákia), Videcz Ferenc, Vigh Tamás, Ádám Jenő, Boros Zoltán, dr. Czvalinga István, Geisler József, Kovács László (Svédország), dr. Krizsán László, Nagy Kálmán, Széchenyi Zsigmondné, Tálósi István.*

Saját kezdeményezésünkkel alapítottunk egy elismerő díjat - *Bársony István* kitüntetés, melyet mintegy harmincan kaptak meg -, és oklevelet is adunk évente a klubban aktív szerepet vállaló tagjainknak. Eddig két fő kapott Hubertus kereszt arany fokozatú kitüntetést: *Beregszászi György* és *Tálósi István.*

Elégedetten állapíthatom meg, hogy a tárgyi eredmények mellett - megjelent könyvek, megvalósult pályázatok, rendbe hozott vadászati emlékhelyek, sorolhatnám tovább - több vadásznak, klubtagunknak szereztünk kellemes perceket, órákat összejöveteleinken és örömet írásaik megjelenítésével. A Nimródban írta rólunk dr. Kőhalmy Tamás: „Éppen ezért tartjuk magasztosnak azt a célt, amit az 1994-ben alakult Vadász Könyvklub a zászlójára tűzött. Tömören összefoglalva azt mondhatnánk, hogy ez a cél a vadászati kultúra kiszolgálása. A kiszolgálásban együttesen van benne az érte érzett aggodás, az iránta érzett tisztelet és a cselekvő tenniakarás.” Szeretnénk, ha a vadászársadalom is ilyen véleményel lenne rólunk, fel- és elismerné szándékunkat és egyre többen közreműködnének etikus módon a természet szépségeinek és értékeinek a megőrzésében.

DR. CSÖRE PÁL
A RÉGI SZOKÁSJOG

Érdészeti és vadászati jogunk kezdetei

A szokásjog olyan jog, amely nem írott jogszabályon alapul, hanem a nép állandóan megnyilvánuló és követett meggyőződésében gyökerezik. *A középkorban ez volt a legfontosabb jogforrás, amelyre több egykorú oklevél hivatkozik is.* (Ilyen kifejezések fordulnak elő: „semper et ab antiquo” – mindig és már régtől fogva; „secundum regni consuetudinem ab antiquo approbatam” – az ország régóta jóváhagyott szokása szerint.)

A szokásjogi szabályok maguktól keletkeznek, kapcsolatuk szoros összefüggést mutat a nép gondolkodásával. Mivel az életviszonyok állandóan változnak, ezeket a törvényhozás azelőtt sem tudta elég gyorsan követni. A szokásjog lehet helyi és országos.

A 15. században jutott oda a jogi gondolkodás, hogy a szokásjogot össze és írásba kellett foglalni. Erre más országokban már korábban is volt példa, Svédországban már a 14. században, Morvaországban és Csehországban egy évszázaddal később, míg Lengyelországban csak 1506-ban. Nálunk ismerték ezeket a törekvéseket, és az idegen jog hatását ellenszenvvel nézték. Ezért mondta ki Albert király 1439. évi dekrétuma, hogy az ország régi törvényeit és szokásait vissza kell állítani és „a behozott ártalmas újításokat és szokásokat el kell törölni és ki kell irtani.” Megindul egy kodifikációs törekvés az „örökérvényűség záradékával”, amit már Mátyás király 1486. évi törvénye is kifejezésre juttat: „törvények és írott jog gyanánt örök időkre tiszteletben kell tartani.”

A kodifikációs törekvéseknek az 1505. évi, rákosi országgyűlés állásfoglalása adott nálunk nemzeti jellegű támogatást. A köznemeség az idegen uralkodóházakból származó királyok uralma ellen lépett fel, akik nem ismerték „mores et consuetudines huius Scythice gentis” – a szkíta nemzet erkölcsét és szokásait.

Magyarország szokásjogát *Verbóczy István* foglalta össze könyvében, amit rögtön a címe is elárul: „Tripartitum opus juris consuetudinarii incliti Regni Hungariae” – Magyarország szokásjogának hármaskönyve. Már az Előbeszéd-ben elmondja, hogy ő nemes Magyarországnak törvényeit és törvényerőre emelkedett szokásait készülni leírni. Annak, hogy valamely jogszokást törvényerejűnek lehessen tekinteni, feltétele, hogy az „okszerű”, „idősült” legyen és a „cselekvések ismétlődése” jellemezze. Már ő is háromféle szerepet tulajdonít a szokásjognak: *törvénytörvénymagyarozó, törvénypótló és törvényrontó* hatást.

Érdemes megemlíteni, hogy az Egyházi Törvénykönyv is elismeri a szokásjog érvényét, bizonyos korlátok között. Eszerint: „a hívők közössége által bevezetett szokásjog csak akkor rendelkezik törvényerővel, ha a törvényhozó jóváhagyta.”

A fenti idézetek mutatják, hogy a szokásjog hatályát az 1498. évi törvény és az egyházi jogi kódex bizonyos feltételekhez köti. Ez viszont Verbóczy-nél hiányzik. Különösen kérdéses a törvényrontó hatás elismerése, amelyről egyesek úgy vélekednek, hogy az anyyi volna, mint ismételt jogsértésekből jogokat származtatni.

Nálunk a középkori oklevelekben gyakran találunk utalást az ország szokására. Ezek leggyakrabban örökösödési ügyekben jelennek meg, de akad egyéb, jogi megítélést igénylő, illetve tényállást tisztázandó eset is, amelyben a döntés meghozatalánál ez játszik döntő szerepet. A szokást itt néha törvénynek mondják („consuetudinaria lege” vagy „iuxta legem et consuetudinariam”, tehát szokásjogi törvény, illetve törvény és szokásjog alapján). A szokásjog volt azonban irányadó eljárási kérdésekben, útonállóknak, rablók felakasztásánál, a földbirtokosnak jobbágyai feletti ítélkezésénél, területmérték megállapításánál stb.

Érdekes annak a szokásnak a leírása, amely egy földbirtok határainak megállapításánál volt rendszeresítve. Eszerint a tanúnak meztláb, övét megoldva, a kérdéses föld egy darabját feje fölé tartva kellett esküt tenni arra, hogy kinek a tulajdonában van a vitás terület – prout moris est (ahogy szokásos).

Az erdőkre és a vadászatra vonatkozólag nagyon kevés az írásbeli emlék a középkorból. Erdőtörvény csak a 19. századtól van, s nagyjából ez a helyzet a vadászattal is. A korábbi időkben tehát a szokásjog nyomait kell keresnünk, amennyiben ezen a területen jog alkalmazására szükség volt.

Az erdő az ingatlan tartozéka volt, amit az oklevelek lépten-nyomon el is árulnak. Így tehát földbirtokra vonatkozó jogügyleteknél kereshetjük a szokásjog nyomát. A veszprémi káptalan egyik, 1279-ben kelt oklevelében olvasunk bizonyítást egy birtokeladásról, amely birtoknak terjedelme 15 ekealja volt „iuxta Regni consuetudinem approbatam” – az ország jóváhagyott szokása szerint. Garai Miklós nádornak egyik 1409-ben kelt oklevelében áll az az utalás, hogy a királyi civiseket (polgárokat) és hospeseket (vendégeket) hagyják meg a Vág folyó és az erdők használatában régi szokásaik szerint. Zsigmond király ugyanebben az évben kelt oklevelében megparancsolja, hogy a panaszosok erdejének elfoglalását szüntessék meg és a panaszosok jogukat bírói úton „secundum regni consuetudinem” – az ország szokása szerint érvényesítsék. Ugyanennek az uralkodónak egyik 1410-ben kelt okleveléből megtudjuk, hogy Pozsony város polgárainak szokásos joga volt a város erdeinek vágása és a faanyag szállítása.

Ami a vadászati jogból a középkorban megállapítható, például az, hogy az ingatlan, vagyis a birtokjog tartozéka volt, az is a szokásjogon alapult.

Tekintettel arra, hogy – mint említettem – a törvényhozás régebben nem tudta elég gyorsan nyomon követni az életviszonyok változását, munkája gyakran csak a szokás alkotta jog egyszerű szentesítése volt.

A szokásjognak a későbbi századok során egyre kisebb lett a jelentősége, de például V. László király koronázásakor letett esküjében is ígéri, hogy tiszteletben tartja az ország „elismert szokásait”, és III. Károly is ugyanezt teszi. Azt mindenesetre megállapíthatjuk, hogy a szokásjog a jogalkotásnak a legdemokratikusabb formája volt.

GELLÉR TIBOR
FÁKLYA
Muray Róbert hetvenéves

FRESKÓ

*Mintha e terem falára szállna
vadász szíveknek ősi álma.
Libbenő ködök, könnyű fények
kecsesen mozduló királyi lények.
A nyárutó ezer varázsa
és szól az erdők őszi orgonája*

BÓHM ANDRÁS

A fenti sorok ihletője grafikus, állatfestő: festőművész – művész, aki a természetet, a vadászatot választotta örök témájául, aki a kezdetektől fogva tudatosan készült erre a pályára; a természet és a művészet iránti vonzalom társulása, e két meghatározó tényező egymásra hatásának ritka pillanatai alakították ki alkotói világát, bennük kereste és találta meg az elmélyülést, s mindkettő szeretete a gyermekkorban gyökeredzik. Így csak később dőlt el végleg, hogy mégsem lesz hívatásos ornitológus, zoológus, bár a lelke mélyén ma is közösséget vállal a tudománnyal, és szolgálja azt ecsetjével, legjobb tudása szerint, évtizedek óta. A Magyar Madártani Egyesület egyik alapítója, több külföldi társaság tagja. Műveinek, kiállításainak felsorolása oldalakat töltene meg...

Muray Róbert (1931. Rákospalota) az idén hetvenéves. 1954-ben végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, ahol adjunktusként tanított is; a Főiskola Egyetemi Tanácsa 1990-ben a c. egyetemi

docens címet adományozta a művésznek. 1954 óta önálló, munkáit folyamatosan kiállító művész. *Témám a természet* című - vadászati és természetvédelmi tárgyú - egyéni kiállításainak száma immár a százhoz közelít. A Magyar és a Nemzetközi Képzőművészeti Szövetség tagja, neve - mind a vadászatban, mind a képzőművészetben - immár etalon: hazájában az ezredfordulóig 17 ki-emelkedő díjjal ismerték el munkásságát; gazdag életművéért 1994-ben Állami Díjjal tüntették ki. Hasonlóképpen ismert külföldön, ahol gyakorta járt, és ugyancsak kiállított; művei számos bel- és külföldi közgyűjteményben, valamint magángyűjtőknél találhatóak. 1996 óta az Altamira Egyesület elnöke: körötte csoportosul a természethez kötődő képzőművészek köre. Muray - iskolateremtő személyisége folytán - az évente megrendezendő gemenci nyári művésztelep vezetője is, ahol a természet- és vadfestés utánpótlását igyekszik kinevelni: ennek a körnek volt reprezentatív seregszemléje *A természet szerelmesei* című kiállítás Székesfehérvárott, majd Tatán, a Millenniumi Országos Vadásznaponok.

Dióhéjban ennyi egy életmű. A valóságban - arányai folytán - sokkalta nehezebb felmérni, összefoglalni. A művész életét máig a természet szeretete határozza meg. A vadászat alkalom arra, hogy ez a kapcsolat időről időre megújuljon. - Nem is annyira vadász, mint inkább gyűjtő vagyok - vallja magáról az alkotó. - Nem elsősorban a múzeumnak, de magának gyűjtők: élményt,

hangulatot, ismereteket. Látványokra vadászom! A vadászatban a zsákmánynál sokkalta fontosabb a szoros, bensőséges együttlét a természettel: ez a lényeg! Büszkén vállalom, hogy „hangulatvadász” vagyok.

- S hogy miért festek? Mert mindazt, amit „gyűjtöttem”, szeretném megosztani másokkal, s mert a munkám, küzdelmeivel együtt is, öröm. Hiszek abban, hogy időserű és fontos beszélnem a természet szépségeiről, miként a veszélyről is, mely napjainkban vele együtt mindannyiunkat fenyeget. Bár sok mindent tudok a természetről, igazi titkait inkább csak megérezem, s azt viszem a vászonra: úgymond „hangulati realizmus”-ra törekszem. A gyűjtésben, a tudományos kutatásban, a megfigyelésben megjelenik a szépség, s ez akarva-akaratlan ábrázolásra, kifejezésre serkent, sőt kényszerít.

Ennek az *ars poeticának* a jegyében születtek munkái, melyekből nem csak a természet tudományos és élményszerű ismerete, de mély emberi humánus is sugárzik szemlélőjük felé: az élő természet mérhetetlen szerete. Gazdagon szerzteágazó művészete értékteremtő hagyományok folytatója, egyben újjáteremtője.

- Hajdani grafikus-létemhez kötődik számos jelvény, embléma, prospektus, ismeretterjesztő plakátsorozat tervezése; 1971-ben a Vadászati Világkiállításon öt pavilon művészeti tervezőjeként gyűjtöttem magam köré fiatal pályatársaimat, akik segítettek elképzeléseim megvalósításában, majd megbíztak a plovdivi kiállítás magyar pavilonjának grafikai tervezésével - tekinti át röviden a művész az elmúlt évtizedek termését. Grafikus munkásságát gazdagítja a 70-es években a vadászható madarokról készített füzet, nemkülönböztetve számos tudományos illusztráció: a *Nimród*, az *Állatvilág*, a *Búvár* és más folyóiratok, továbbá a *Búvár-zsebkönyvek* több kötete, a *Magyar Vörös Könyv* és egyéb kiadványok lapjai őrzik őket.

Merőben külön őga a festészetnek - ami további két ágra oszlik - a falfestészet, melynek *al secco* technikájával ugyancsak maradandót alkotott: száraz vakolatra felhordott nagyméretű alkotásai, úgynevezett állfreskói díszítik Rinyatamásiban, Tatán, Márkon, Szőregen, Lábodon és egyebütt a helybeli vadászkastély-vadászházat. A képzőművészet e rurális, dekoratív ágához tartoznak az általa festett dióráma-hátterek, melyek országsszerete több múzeumban is - így például a budapesti Vajdahunyadvárban, a Mezőgazdasági Múzeum vadászati kiállításán több száz négyzetméternyi falfelületen - láthatók: e háttérfestmények elkészítése összetett feladat, hiszen a festőnek el kell képzelnie mindazon élőlényeket és tárgyakat, melyek majd az előtérbe kerülnek, hogy mindez együtt szerves, természetes egységet alkosson, s az összkép valódi táj hatását keltsé.

- Aztán ott a táblafestészet, amit immár negyedszázada vagy annál is régebben gyakorlok, bár mostanában, idős koromban egyre ritkábban művelek - sommázza munkásságának másik fő vonulatát. - Diákon őrzöm munkáimat, s ezek rendszerezésekor olykor jómagam is elámulok, hány száz munkám készült az évek, évtizedek folyamán. Ezek nagy része persze nincs meg - kisebb hányaduk magyar, többségük külföldi gyűjtők tulajdonában van.

- Utolsó évtizedem jelentős feladatkörének tekintem az Altamira Egyesület vezetését: immár 56 tagunk van, többségükben hozzám hasonlóan természetszerető, szellemiség tekintetében rokon „iskolához” tartozó fiatalok, s közülük részben én választhatom ki azokat, akiknek tehetségében, munkájában fantáziát látok; a művésztáborban tíz napig sülve-főve együtt vagyunk, s - bár nem akarok afféle „Muray-iskolát” teremteni, hogy követőim vagy utánozóim legyenek - ilyenkor remélem, hogy valamelyest hatok rájuk. Mert e sajátos tématerülettel, ahogy azt a résztvevők nagy száma is bizonyítja, elég alaposan sikerült beolteni egy sor pályakezdő és már régebben is tevékenykedő művészt. Tény és való: ezt immár őregkori életcélnak tekintem - szeretném továbbadni a fátylát...

FÁCZANYI ÖDÖN BARANYAI VADÁSZALMANACH

Egy személyes vonatkozásokkal át-meg átszótt, színes korszékelt megjelentő vadászkönyvet kaptak kézbe a Baranya megyei vadászok. Kézbe kapták mindahányan, akiknek most érvényes vadászjegyük volt. És elismeréssel (kis irigységgel) vehette kézbe, olvashatta élvezettel más is.

Már csak a köszöntő is elég lenne a kívülállók – a nem vadászok, az esetleg csak megértéssel, kíváncsisággal közelítők – mellett a szakemberek – köztük talán a vadászat szakavatott ellenzőinek is a – meggyőzésére, hogy a vadászat nem értelmetlen, életeket önkényesen pusztító, emberhez méltatlan tevékenység. *Dr. Bodnár József* – aki „civilként” jogász, egyben az OMKV Baranya Megyei Területi Szervezetének elnöke – jó érzékkel teremt hangulatot a „vadászattal nem megérintettek” számára, amikor a hótaposás, a szélzúgás, a szűnyogrohamok, a szalonkavárás varázsát eleveníti föl és értelemre is ható érvekkel áll ki „a természeti környezetet védő és etikus vadászat” mellett. Ugyanakkor meggyőzően szól a „bennfentesek”, a vadászok táborának a tagjaihoz is, hogy az érvényes törvények, jogszabályok, a hatósági ellenőrzés minden intézménye, a vadgazdálkodás rendszere – a tervezés, a regisztráció, a gazdálkodás – és a megkívánt szakismeret mind-mind a természet, a vad óvása érdekében létezik és működik. Arról is ír, hogy a vadásztársaságok fél évszázada kialakult szervezete korszerűsítésre szorul, szükséges azt külső és belső okokból egyaránt a mai követelményekhez igazítani.

De nem, a köszöntő után is folytatódik a vadászat célszerűségének, érzelmi hatásának meggyőző bemutatása. „Egyedülálló válogatás részeseivé szeretnénk tenni önöket. . .” – fordul az érdeklődőkhöz *dr. Papp Tiudar* erdőmérnök a megye szemléletes földrajzi bemutatásával, benne a vadállomány szakszerű ismertetésével, amit teletűzdel történelmi, vadásztörténeti, irodalmi utalásokkal. Igényesen és önkritikusan is tájékoztat a ma vadgazdálkodásáról, kilátásairól *Falk Konrád*, az FVM Baranya Megyei Hivatal Vadászati és Halászati Felügyelőségének vezetője, megítélése kellően differenciált, nem hallgatja el fenntartásait sem. *Dr. Mess Béla* orvosprofesszor pedig a vadászatba ültetett speciális állategészségügyi kérdésekre avatja be a hozzá nem értőket.

És még mindig csak az első fejezetnél tartunk, ebből ismerkedünk meg a helyi természetvédelem, a vadászok által is felvállalt feladataival, a megye vadállományával – a gimnaszarvassal, őzrel, vaddisznóval, az érzékletesen ábrázolt apróvad helyzetével –, a vadász elválaszthatatlan segítőjével, a vadászkutyával. Képekkel illusztrált, a szükséges adatokkal ellátott felsorolás mutatja be a legutóbbi ötven év legjobb baranyai tróféáit, olvashatják ebben többen a saját nevüket, mint szerencsés vadászokét.

Az Elődeink és az Ismerős arcok című fejezetekből csak a helyhiány miatt nem lehet kiemelni valakit, hiszen akkor mindenkit föl kellene sorolni, a portrét adót és a szerzőt egyaránt. Ezek az írások személyes kötődésükkel, mely érzelemmel teltét gyöngyszemek. Élvezetes és tanulságos olvasmányok.

Az Alkotó Vadászok Körét bemutató fejezet élén *Békés Sándor*, kulturális és etikai szakíró, aki több vadászati tisztséget is betölt, állítja, hogy a kultúra maga az életmód; és az életmód kialakulásában a vadászat már nagyon régen, az emberré válás korától kezdve szerepet játszik. Ma azt mondja: „Olyan kulturáltak vagyunk, ahogyan vadászunk.” Jó, igaz megállapítás, nézzünk csak magunkba! Írása azt sugallja, hogy a régi művész, a barlangfestő a zsákmányszerzés reményében festett, a mai a zsákmány megőrzése, védelme érdekében. Vaskos fejezet ez, fotóst, festőt, fa- és csontfaragót, ötvöst, kürtöst, szak- és szépiprot egyaránt bemutat. És kiderül: „A vadászkötezők még figyelnek egymásra. Még örülnek a találkozásnak.” Örülhet ennek a műélvező, a vadász is.

A Baranya megyéhez kapcsolódó vagy baranyai szerzők által jegyzett írások bibliográfiája gazdag forrást tár fel, tartalmazza a fotók, képek jegyzékét is, ezeröttszáznál több címet sorol fel. Végül az utolsó fejezet a Baranya megyei vadászok névjegyzéke a lakhely megjelölésével. Itt azok a személyek szerepelnek, akik a 2000-es évben vadászjegyet váltottak ki. Ők ennek a szép, a vadászskultúrát feltáró almanachnak a boldog tulajdonosai is.

Nem az ünneprontás szándékával – hátha eszébe jut másnak is hasonló könyvet kiadni –, hadd szóljak arról, amiről még szívesen olvastam volna. Kíváncsi lennék a baranyai vadászat gazdasági környezetére, a gazdálkodás gazdasági, pénzügyi körülményeire, hogy milyen az átalakítandó vadásztársaságok vagyoni helyzete, ez mennyire stabil, milyen nehézségekkel küzdenek, milyenek a kilátásaik, a szakember-ellátottságuk. A többi vadászatra jogosultról ebben a vonatkozásban mit lehet mondani, mennyire differenciáltak, milyen a szakmai színvonal? A vadgazdálkodás és a vadászat a megyében mennyi munkahelyet jelent, hány embert tart el? Milyenek a „háttérintézmények”, a vadfelvásárlás, -feldolgozás, -kereskedelem, a vadászboltok hálózata? Ha évtizedekkel később veszi elő az olvasó ezt az ezredforduló vadászatáról szóló könyvet, most elsősorban kulturális és személyes vonatkozásairól kap hiteles képet.

A kötetet díszítő rajzok és történelmi fotók, az írásokat szemléletessé tevő táblázatok és grafikonok lazává, levegőssé formálják a könyvet. Ajánlható olvasmány mindenkinek, aki csak kicsit is vonzódik a természethez. Méltán állítható, hogy ez a 2000-es év egyik vadászkönyv-szenzációja.

A 2000. ÉV GOLYÓS VADÁSZPUSKA ÚJDONSÁGAI

Őszintén szólva – millennium lévén – több érdekességet és újdonságot vártam ettől az esztendőtol, már ami a golyós fegyvereket illeti. Am kétségtelen tény, hogy piacra került néhány figyelemre méltó újdonság, jobbára neves cégektől, melyekről feltétlenül érdemes beszámolni.

A legmeglepőbb puskával talán a patinás *Remington Arms* állt elő. A tolózáras Remington Modell EtronX ismétlőpuska szinte teljesen úgy néz ki, mint már évek, évtizedek óta megszokott Modell 700-as társai – leginkább tán a M.700VSSF-re hasonlít –, de ez csupán a látszat! Ugyanis elektromos gyújtású fegyver. Nagyon átgondolt, minden körülmények között kifogástalanul működő szisztémával. Az elv magában véve cseppet sem számít valami fenemód modernnek, hisz már az 1964-es New York-i vilákiállításon bemutatták ennek francia tervezésű „ősét”, melyet Saint-Etienne-ben fejlesztettek ki, de ezt akkor bock-és hagyományos dupla söréteseknél alkalmazták, és nagyfokú érdeklenséget tapasztalva sorozatgyártásra sosem került sor. Végül is úgy vélem, csak egy óriási előnye van a hagyományosan gyújtó fegyverekkel szemben, mégpedig az, hogy az abszolút minimális idő alatt történik. Míg egy hagyományos Remington M.700-as golyós a gyakoribb, megszokott utószeggel eléri a csappantyút, 0,0026 másodperc telik el. Ez sem mondható éppen valami hosszú időnek, de az elektromos gyújtás ennél is sokkal gyorsabb. Annak ideje mindössze 0,000027 másodperc! Hasonló, de mégsem ugyanilyen felépítésű golyósokat tudomásom szeriint az osztrák Voere cég készít, hoz forgalomba

M.VEC 91 elnevezés alatt, nagyon kis példányszámban, s ezek speciális hüvely nélküli golyós municiókkal: az 5,7 mm UCC, és a 6 mm UCC működnek. A Remington cég óvatos volt, s nem akart ennyire modern lenni. A puskába való töl-tény paraméterei teljesen megfelelnek a hagyományos golyós municiónak – azonos kaliberben érte, természetesen –, „csak” a csappantyúja más. Nem ütésre érzékeny, hanem elektromos gyújtásra. Pontosan úgy, mint a fent említett vilákiállításon sokak által megcsodált francia sörétesek... Tán a Remington cég szakemberei innen vették az ötletet, ki tudja? Az áramszolgáltatást egy közönséges 9 voltos elem biztosítja, amit a műanyag tus gumiaгыtalp alatti üregében helyeztek el. Az agynyakon egy vörös színű dióda informálja a vadászt a következőkről: ha megszakítás nélkül világít, akkor a töltényúrben lapul a munició és a fegyver tüzkész állapotban leledzik. Nagyobb időközben egy-egy pislogás az elem gyengülését jelzi, kettőnél gyors egymásutánban már cserére van szükség, és így tovább mutatja a kibiztosított állapotot, sőt még az esetleges hibáját is az elektronikus szerkezetnek. Az elsütőbillentyűnek körülbelül 0,6 milliméter holtjátéka van, mielőtt az „ütőszeg” végén található érintkező elérné a speciális csappantyút.

A Remington M.700EtronX technikai adatai a következők: kaliber: .22-250 Remington, .220 Swift, és .243 Winchester. A cső hossza 660 mm, 416-os rozsdamentes acélból készült, hőleadó bordás kiképzésű, nagyon vastkos, nyílt irányzék nélküli. A fegyver teljes hossza: 1165 mm. Tömege üres tárral mérve: 4 kg. Egyenes

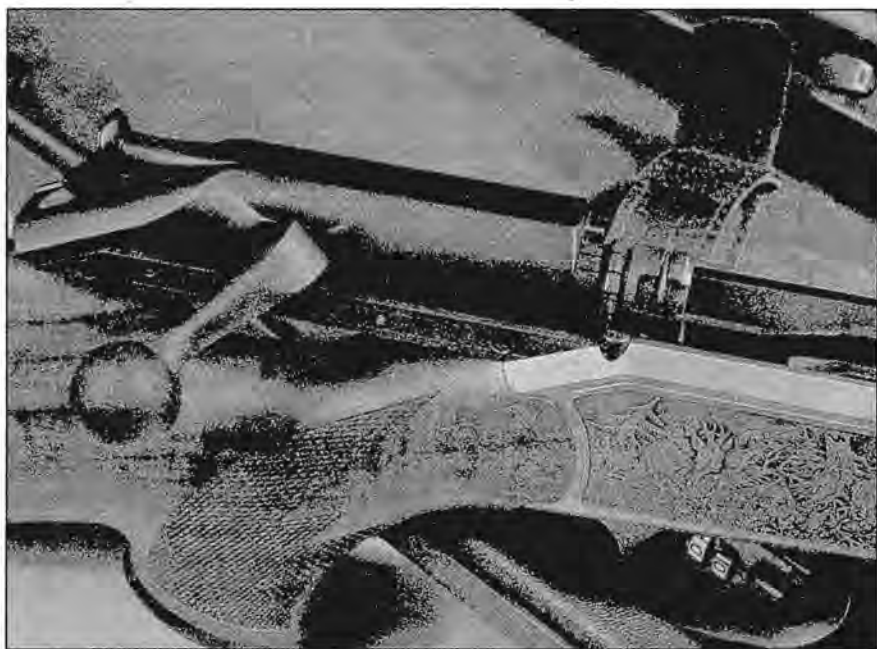
A jövőben egyre több rozsdamentes csövű, műanyag agyazású golyóssal találkozhatunk.
Képünk egy Sako M. TRG-S típust mutat

agyazású, melynek anyaga kevlár-ral és alumíniummal erősített műanyag, vaskos szűrke gumiagytalppal. Maga a puskatus is sötétszürke színű. Forgó-tolózáras, csőretöltés pontosan úgy történik, mint a hagyományos Remington M.700-asoknál. Biztosítást egy billenőkapcsoló jelenti, ami többi modell tolokás biztosítójának helyén, a zárfogantyú mögött jobb oldalon található. Könnyen, hangtalanul mozog, véleményem szerint egy kicsit túl könnyen, akár egy ág, vagy ha ruhába akad, könnyen elmozdítja, miáltal tüzkész állapotba kerül a puska. Másik biztosítása egy „gyújtókulcs”, ami a pisztolyfogásban helyezkedik el, ez tökéletes, mert elfordítva, netán kivéve a fegyverből az teljesen használhatatlanná válik.

A hozzá való lőszerék – mint említettem – csak csappantyú tekintetében különböznek ugyanazon kaliberű társaiktól, tehát az otthoni újratöltők ezeket a hüvelyeket is nyugodtan felhasználhatják, csak éppen más típusú csappan-

tyút kell beletenniük. A fegyver azért ilyen masszív, nehéz, kissé ormóttan darab, mert speciálisan az úgynevezett „Varmint”, vagyis kis kártevőkre történő amerikai vadászatokra készítik. Azok a golyósok pedig – hagyományos gyújtással is – hasonló felépítésűek. A magam részéről nem túl sok jövőt jósolok ennek az új technológiával gyártott Remington modellnek, annak ellenére, hogy külsőleg alig tér el a már megszokott és sokak által megszerett egyéb M.700-asoktól, de részben azoknál jóval drágább, és mi tagadás érzékenyebb is, valamint igazán nem sok előnnyel bír azokkal szemben – csak a gyújtás gyorsaságával. S annyit nem ér az egész, hogy magamnak vegyek egy ilyen, lecsereljem valamelyik másik puskámat érte.

A Mossberg Firearms egy szép vonalvezetésű, alsókulcsos, billenőcsövű egylövetű „gavallérpuskával” rukkolt elő a millenniumra; a Modell SSI-One-al. Egyelőre .223 Remington, .243 Winchester, .270 Winchester, .308 Win-

Ügyszintén fényes jövő vár az egyenes zárhúzású, cserélhető csövű golyósokra.
A foton egy Blaser M. R93 fegyver részlete látható

chester és .30-06 Springfield ürméreteken kapható. Legalábbis Standard-csővel szerelve. Beszerezhető hozzá jóval vastkosabb, úgynevezett Varmint-cső is, melynek kalibere .22-250 Remington, sőt mi több, 12-es sörétessel is szerelik. Mindez könnyen cserélhető egymással. A csőhossza 610 mm, teljes hosszúsága a fegyvernek pedig 1080 mm. Standard csővel szerelten a puskát tömege: 3,6 kg. Tehát nem túl rövid, és nem is túl könnyű golyós, de azért igencsak kézreálló darab. Agyzása amerikai diófából készül, egyenes vonalvezetésű, pisztolyfogásos, melyet - akár csak az előagyat - rovátkázással láttak el. Irányzék, célgömb, rossz amerikai szokás szerint, nincs a puskán, viszont a csövön Weaver-típusú céltávcsőszerelékhez való furatokat találunk. A fémrészek szépen barnítottak, míg az agyzást tompa fényű, vékony lakkréteg fedi. Biztosító az agnyakon található, pont ott, ahol általában a söréteseknél. Összességében nézve, vizsgálva cseppet sem rossz fegyver, a

kinézetével sincs baj, jól is lő, ám nekem mégsem kellene. Ennek pedig az a fő oka, hogy a zárolásával cseppet sem vagyok elégedett. Kétszeres alsó reteszelés helyett - ami általában jellemző az európai billenőcsövű egylövetű golyósokra - egy vastkos ékreteszelés rögzíti a csövet a zártesthez, amit ezekenél a kalibereknél kevésnek érzek. Sokkal hamarabb „kotyogóssá” válik a cső, mint erősebb, gondosabb felépítésű fegyvereknél. Ezt eléggé hátrányosnak érzem ahhoz, hogy érdeklődésem azonnal egylövetűek felé forduljon vásárlási szándékkal.

Például a Ruger M. No.1-hez. Ez sokkal szilárdabb, jölehet tömbzárás típus, alsó kulccsal nyitható-zárható, s az idei év nagy szenzációja, hogy Standard és Varmint változatban laminát agyzással, rozsdamentes csővel és fémrészekkel szintén forgalomba hozták. Ezek az „esőpuskák” egyelőre a következő kaliberekben váltak hozzáférhetővé: .22-250 Remington, .25-06 Remington, 7 mm Remington Magnum, 7 mm STW és .300

Winchester Magnum. Csőhosszuk 610, illetve 650 mm, tömegük 3,6-3,8 kg. Szélsőséges időjárás viszonyok, rideg körülmények között a „stainless” egylövetűek minden téren túlszárnyalják szebb küllemű, diófa agyazású, szénacél alkatrészű-csővű társaikat. Szemre tán nem olyan kívánatosak, de praktikusabbak.

Las Vegasban a Shot-Show-n mutatta be a német *Mausergyár* új golyósát, az M.99-et. Voltaképpen roppant hasonlít a Blaser M. R-93-ra, sok alkatrészük is azonos, akár felcserélhető, a fő különbség köztük, hogy a Mauser M.99 zárdugattyúja nem egyenes húzású, hanem forgótolózáras. Tehát a zárfogantyút ismétléskor meg kell emelni, mielőtt hátrahúzná a lövész. Amúgy pont olyan síneken csúszik a zár, mint a Blasereknél. Közlebbi adatokat – például kaliberválaszték – sajnos még nem tudok róla. Érdekes számomra, hogy ezt a vadonatúj típust nem egyenes húzású zárdugattyúval tervezték-látták el, holott pontosan erre mutat a fejlődés iránya. Olyannyira, hogy a német *SO Präzisionswaffen* cég 2000-ben *egyenes húzású tolózárt* fejlesztett ki, és máris árul a „rég, jó” Mauser Modell 98-as, és a Remington Modell 700-as golyósokhoz! Szerkezetük – állítólag – olyan ötletes és precíz, hogy nincs szükség puskaműves beavatkozásra, mikor a régi forgótolózárt helyére teszik. Magam csak hallottam és olvastam erről az ötletes találmányról, viszont sohasem láttam. Egyelőre nagy újdonságnak számít. További információkat lehet kapni róla a 0049-7447-94740 telefonszámon, illetve interneten: www.sommer-ockenfuss.de

Az év másik nagy eseménye, hogy az olasz *Beretta* cég – mely elsősorban a sörétesgyártás terén számít nagyhatalomnak – felvásárolta a finn Sakót. A Beretta saját golyóstípusát, forgótolózáras, igényesen elkészített Modell Matto-t az amerikai Dakota gyár állítja elő, s úgy látszik, hogy ilyen téren is terjeszkedni akar, hiszen a Sako az egyetlen európai márka – például a legújabb M.75 típusa –, melyet igen nagy számban forgalmaznak az Egyesült Államokban.

A felettebb jó hangzású svéd *Husqvarna* név alatt cserélhető csővű, úgynevezett „Take Down” puska került forgalomba. Ezt az 1900-as

modellből fejlesztették ki, egyedüli különbség köztük, hogy az új golyós csőve – az előgaggal – gyorsan cserélhető akár más kaliberűre is. Kaliberválaszték a következő: 6,5×55, .30-06 Springfield, 9,3×62, 7 mm Remington Magnum és végezetiül, .300 Winchester Magnum. Ha valaki az utóbbi Magnum kaliberekben vásárol tartalék csövet Standard űrméretű fegyveréhez, akkor másik zárdugattyút is adnak hozzá, ami a hornyos-szalagos hüvelyvégződésű töltényekhez illik. A puskacső hossza: 600 mm, teljes hossza: 1120 mm. Tömege: 3,3 kg. A középagy tárba 5 töltény fér Standard munícióból, míg Magnumból 3 darab. Agyazása európai dióból készül, emelt hátú, úgynevezett „Monte Carlo” kialakítású; pisztolyfogásopofadékos. Biztosító a billentyű fölött, a szerkezet jobb oldalán található. Forgótolózáras, kettő zárszemölcsel reteszel. Amerikai módi szerint csupasz csővel kínálják, de külön kívánságra nyílt irányzékkel is ellátják, szerelik. Zárkamrája céltávcső szerelék számára kialakított, billentyűje egyfokozatú. Megrendelésre akár nyolcszögletes csővel, szűrített zárttesttel, gazdagon vésvé is beszerezhető, sőt mi több: agyazását a vásárló méreteihez igazítják. A vadászfegyver érdekessége, hogy noha svédek forgalmazzák „Husqvarna M.1900 Take Down” elnevezés alatt, egyetlen alkatrésze sem származik Északról, hanem bér munkában egy *olasz* cég készíti megbízójának. Ámbár manapság az ilyesmi egyre kevésbé tűnik furcsának, hisz pár éve még az *angol* világhírű Rigby golyósaihoz felhasznált *cseh* ZKK-602-es alkatrészeket, míg mondjuk a Browning cég vadászpuska-kínálatának jó részét szerződéses munkában Japánban gyártatja.

Az elsősorban alsóemelőkáros golyósairól ismert és elismert amerikai *Marlin* cég 2000-ben több újdonsággal is előrukkolt. Rövidcsővű „Guide Gun” sorozatát, tudomásom szerint, két új taggal egészítette ki, a nagy sikerre való tekintettel. Az eddigi .45-70 Government és .444 Marlin kaliberű változatok mellé került az új Modell 1894P. Ennek kalibere: .44 (Remington) Magnum. Agyazása – az előzőekkel megegyezően – kétrészes, egyenes vonalvezetésű, angol diófából készült, ventilált, lökéstopmítő,

sötétbarna színű gumiagyaltalp végződésel. Tárkapacitása nyolc töltény, csőhossza: 410 milliméter, a fegyver teljes hossza pedig 850 mm! Hihetetlenül kézies, kicsi, könnyű kengyelkulcsos puska! Tömege üres tárral mindössze 2,6 kg. A visszarúgások mérséklésére a csőszáj két oldalán – a célgömb alatt – 6-6 furat található. Ez a technikai megoldás mérsékeli a fegyver lökését, és a cső sem vágódik az égben minden lövéskor, azonban sajnos alaposan megnöveli a fegyverdőrejt és totokolttűzet. De hát, ahogy mondani szokták: valamit valamiért...

A másik új „Guide Gun” ettől a cégtől a jóval erősebb lőszerhez kialakított Modell 1895M. Ezt vadonatúj töltényhez, a direkt ehhez a kengyelkulcsos fegyverhez konstruált .450 Marlinhoz (11,4×53BR) fejlesztették ki. Kinézetre pontosan úgy fest, mint az inént bemutatott .44-es „csattogó masina”. Viszont csőve valamivel hosszabb, 407 mm, teljes hossza így: 907 mm, tömege pedig 3,1 kg, természetesen üres tárral mérve. Csőre töltve a fegyver öltövetű. A hozzá való muníció hüvelyvégződését leszámítva pontosan úgy néz ki, mint a XIX. század 70-es éveitől népszerű .45-70 Government, csak míg az peremes kialakítású, a .450 Marlin hornyos-szalagos, ami persze a magnumok sajátossága. Furcsa, hogy ebben az esetben a konstruáló cég ettől a hangzatos jelöléstől eltekintett. A 22,75 g-os osztott köpenyű lövedék 579 m/s-mal hagyja el a kurta csövet, s ott mért energiája több, mint 4700 joule! Alaszakai „Guide”-oknak, avagy vadászkísérőknek ideális gyorstűzelésű, nagy becsapódási energiájú veszélyes vadfékező, azt megállító tölténypuska kombináció. Mivel egyelőre teljes burkolatú, úgynevezett „Solid” lövedékkel szerelt muníció nem kapható ebben a kaliberben, ezért vastag bőrű vadfajokra használata nem ajánlott.

Végezetül említve, idén a Marlin előrukkolt legkapósabb – 30-30 Winchester űrméretű – virginiai szarvaslövő kengyelkulcsos gyolyósának rozsdamentes változatával. Ennek jelzése: Marlin M. 336M. Agyazása egyenes vonalvezetésű, de pisztolyfogásos, amerikai dióból készült, előagyon és markolaton rovatkozással kialakított. Csőve 510 mm, nyílt irányzékkal

szerelt. Teljes hossza: 980 mm. A csőtárba 6 töltény fér. Tömeg: 3,2 kg. Szép puska, csak egy kicsit túl fényesnek találok a fémrészeit. Jobb lett volna valamivel mattabbá tenni, mert a napsütés megcsillanhat a csövön, ami elugraszthatja a kiszemelt vadat.

Az U. S. Repeating Arms, azaz Winchester idén valójában nem sok érdekességgel jelentkezett golyós puskák terén. Állítólag a birkapásztorokra alapozva készített egy közepagyatás, forgatólőzárás M.70-es változatot, a Modell 70 Coyote-ot. Ennek csőve 610 mm, rozsdamentes acél anyagú, a szerkezet tok szénacél, agyazása egyenes, pisztolyfogásos, laminát anyagú. Csak három, de jól bevált kaliberben kínálják: .22-250 Remington, .223 Remington, .243 Winchester.

Úgy vélem, ennél sokkal érdekesebbek a „Historic Rifles” történelmi nagygyolyósai. Immár évek óta gyártják, korlátozott számban, egyetlen űrméretben – .45-70 Governmentben – az 1886 mintájú Winchestereket. Idén az úgynevezett „Extra Light Rifle” változatban került piacra. A „High Grade” jelzésűből – melynek zárteste szürkített, gyönyörűen vésett, agyazása gondosan kiválasztott amerikai dióból készül, s a megfelelő helyeken rovatkázással ellátott ezer példányban hozták forgalomba, míg a „Grade 1”-et – szépen barnított zárttesttel, véssé, rovatkázás nélkül – 3500-ban. Fő technikai adataik teljesen azonosak. Csőhosszuk 560 mm, teljes hosszuk 992 mm. Tömegük 3,3 kg. Hengeres tárukba, mely a cső közepéig húzódik, négy darab muníció fér. Számomra pontosan ennek a modellnek ez a változata képviseli az alsóemelőkáros, csőtáras golyósok „non plus ultra”-ját. Ezt tartom a legjobbnak, legszebbnek és ugyanakkor nagyvad-vadászatra legraktikusabbnak mind közül. Jól kézre áll, nem túl nehéz – teli tárral sem –, és kalibere minden európai nagyvadfajhoz elegendő 150 m-en belül.

Ugyancsak szép, dekoratív, s a „Wild West”-et idéző az idén, szintén csak pár ezer példányban készített Winchester Modell 1892 Short Rifle. Ez a fegyver voltaképpen nem egyéb, mint az előzőleg bemutatott, arányosan lekicsinyítve, karabély-formátumban, .44 Magnum töltényhez csővezve. Ennél a tár egészen a cső

végéig húzódik, kapacitása 11 patron. Agyazása kétrészes, egyenes kialakítású, csőhossza 510 mm, teljes hossza pedig 970 mm. Tömege 2,7 kg. Szűk helyeken is jól „kormányozható”, igazi, hamisítatlan bozótpuska! A dicső múltat vissza-visszaálmódó amerikai fehér farkú szarvas vadászáinak egyik fő kedvence. A magyarok közül az ismert utazó, Oroszországot és Mongóliát járt Geleta József kedvelte nagyon ezt a Winchester-t - 44-40 Winchester űrméretben - az 1900-as évek első évtizedeiben. Nagyon eredményesen zsákmányolt vele, mint írásából kiderül.

Következik a legenda maga, a híres-neves „Nagy Varázsló”, „Oroszlánorvosság” - ahogy Teddy Roosevelt becézte annak idején kedves kengyelkulcsosát -, a Winchester Modell 1895. Az elmúlt években ezt .30-06 Springfield és .270 Winchester kaliberekben forgalmazták, idén került a boltokba a leghíresebb űrméretében; .405 Winchester töltényekhez csövezve. Ahogy egyik könyvemben is írtam, ez egy kicsit „se hús, se hal” típus; átmenetet képez a régi és a modern fegyverek között. Beépített sortáras, de a hüvelyek még felfelé vetődnek ki ismétléskor a zártestből. A múlt század végén persze ez még nem jelentett problémát, hisz az akkori amerikai nimródok több mint 90 százalékának golyósáról hiányzott a „teleszkóp”. Mindenesetre Theodore Rooseveltnek 1909-es kelet-afrikai szafariján pont ez a típus volt kedvec mindene, .405-ös kaliberben. Könyvében sokat dicsérte fegyverét. Egyébiránt 58 különböző fajba sorolt 296 nagyvadat ejtett zsákmányul, s ezek jó részét a fenti puskával. És persze céltávcső nélkül. (De persze abban az időben Kittenberger Kálmán és Horthy Jenő is előnyben részesítette a nyílt irányzékat, ők is csak azzal céloztak elsős útajakon a fekete földrészen.)

Ezt a klasszikusnak mondható .405-ös 1895-ös mintájú Winchester-t most két változatban lehet megvásárolni. „High Grade” kivitelben, vésvé, szürkített zártesttel, gondosan kiválasztott, szép minájú diófa agyazással, és „Grade 1”-ként egyszerűbb, szépen barnított fegyverként. Technikai adataik azonosak. Egyenes sortárukba 4 db töltény tárazható.

Csőhosszuk 610 mm, teljes hosszuk 1070 mm, tömegük 3,6 kg. A biztosító az agnyyakon található - korunk szakemberei ezzel egészítették ki a régi puskát -, agyazása két részből áll, amerikai diófa, agnyyakán és előagyán szép, izléses rovátkázás van. Nyílt irányzékkel ellátott, igazán hangulatos, a „boldog békeidőket” tükröző vadászfegyver. Ha eljuthatnék a közeljövőben Afrikába, akkor biztosan vásárolnék magamnak is egy ilyet, hogy legfőbb ténykedésének színhelyén próbálhassam ki. A bele való .405 Winchester töltény minden észak-amerikai és európai vad faj elejtéséhez teljesen elegendő, de a legtöbb fajhoz egy kicsit sok. Disznóhajtásban, vagy bógó bikára cserkelve viszont elsőrangú lenne, persze ha valaki régies puskával kíván vadászni.

Következik egy sokkal modernebb tolózáras! Ez az év meglepetése - legalábbis számomra. Egy igazi „Mega Magnum” elefántölő; fogótolózáras, közepagyatás .700 Nitro Express kaliberű monstrum. A puskaműves és egyben mérnök Peter Hambrusch alkotása, ki Ferlachban él és dolgozik. A létező legerősebb golyós töltényhez csövezte megnagyobbított Mauser M.98-as mintájú zárra épített ismétlőpuskáját. Csőhossza: 660 mm, teljes hossza 1250 mm. Kivehető sortárba 3 töltény fér. S ennek a dinoszaurusz-állító fegyvernek a tömege 8,65 kg. Nem semmi! De a visszarúgások fékezésére muszáj ilyen súlyos „egyéniséggé” tenni. Ami az egészen felettébb érdekes, hogy nyolcszögletes csővel, rajta sínnel, szép vonalvezetéssel igazán izlésesnek mondható ez a masztodon „Mega Magnum Repetierbüchse”. Agyazása gyönyörűen erezett diófából készül, erős pisztolyfogásos, pofadékos, egyenes vonalvezetésű, és magától értetődően vaskos gumiagyatpalban végződő. Biztosítója a zárdugattyún található, mint a Winchester M.70-eseknél. A zár 3 zárszemölccsel reteszel, melyekből 2 elől, a harmadik pedig a fogantyú előtt található, mint a többi Mauser M.98-as szisztémájú társainál. Express-mintájú nyílt irányzék van a csövön, talán ez felel meg legjobban a célnak és a hagyományoknak. A hozzá való löszert eredetileg Holland & Holland kisipari duplákhöz fej-

lesztették ki, ezért peremes muníció. 65 g-os (!!!) teljessköpenyű, illetve ólomhegy lövedékének kezdősebessége 590 m/s, és csőszájánál mért energiája nem kevesebb, mint 11 300 joule. (Csak összehasonlításképpen, a közkedvelt 30-06 Springfield 11,7 g lövedékének ezen értékei; V_0 : 823 m/s és E_0 : 3948 joule.) Ez a „legveszélyesebb, legvastagabb bőrűekre való leg-effektívebb” ismétlőpuska kis példányszámában, rendelésre készül. Ára körülbelül 60 ezer DM. További felvilágosítást kaphatunk felőle a 0043-4227-2262 telefonszámon.

Ezzel végére értünk az idei év jelentősebb újdonságainak, már ami kifejezetten a nagygolyókat illeti. Helyhiány miatt mindenre, mind-egyikre ezen kategórián belül sem térhettem ki, de úgy érzem, hogy az így vagy úgy fontos dologról írtam.

Az elkövetkező néhány esztendőben vajon mi várható a golyós vadászpuska gyártása-forgalmazása terén? Néhány újabb kaliber bukkan fel, teljesen feleslegesen, de a választéket azért bővítik. Egyre több egyeneshúzású tolózáras ismétlőpuska „születik”, és lassan, de biztosan terjednek tovább a vadászberkekben. Pár éve úgy tűnt, hogy az akkor aktuális „trend”, divat hozta ezeket magával, de végül is már biztos, hogy ez a gyors ismétlési mód sokaknak megtetszett. S nem véletlen, hogy annyian veszik az ilyenet Browningokat, Heymeket, Mausereket, és főként a csúcsszuper Blaserokat. Valószínűnek tartom, hogy a Winchester és Remington cégek tervezőmérnökei titokban, de annál lázasabban próbálnak hasonló, és kicsit mégis más, egyeneshúzású tolózárasokat konstruálni, melyek majd a következő évek szenzációi lesznek. Hódít a rozsdamentes acél, a műanyag agyazás, egyre több helyen alkalmaznak műanyagot és alumíniumot. A modern puskagyártás terén ez a jövőben sem változik. Sőt! Ugyanakkor a már megkezdett úton haladva, újra gyártják a múlt századi legendás fegyvereket is, kifejezetten a nosztalgia kedvelő vadászok részére. Viszont az elektromos gyújtású golyó-sok pár éven belüli kiugrásában, elterjedésében

cseppet sem hiszek. Holott van benne ráció, de a vadászok közismerten ragaszkodnak a megszokott - ugyanakkor jól bevált - dolgokhoz, s minnek újítsanak, ha nem feltétlenül szükséges, és sokat különben sem nyerne vele?

Általános tapasztalat, hogy világviszonylatban egyre több a fegyverkorlátozás, amiket rendszeresen a tisztas állampolgárok megnyugtatósára rendelnek el, sokszor azzal az indoklással (is), hogy ezzel gátat vethetünk az illetén bűnözésnek. Ez természetesen nem igaz, hiszen a bűnöző elemek a legritkább esetben vesznek igénybe azonosítható, ráadásul hosszú, a cél-nak nem igazán megfelelő vadászpuskákat. Előnyben részesítik inkább a feketepiacon beszerzett pisztolyokat, revolvereket, gépkarabélyokat. Az ő szempontjukból - teljesen igazuk van! Viszont az adófizető tisztességes állampolgárokat is meg kell nyugtatni valahogy. S ez talán legegyszerűbben a törvényes, regisztrált sport- és vadászfegyverek korlátozásával, megszerzésük, tartásuk szigorúbb engedélyhez kötésével érhető el. Vagyis bármi történik - mindig a vadászok és sportlövészek hátán csattan az ostor! És ezt nem kifejezetten Magyarországra értem, hisz az itthoni törvények, rendelkezések eléggé liberálisak, de lassanként azért itt is szorítanak a hurkon... A vadászpuska-létszám maximálása persze egyértelműen hozza magával, hogy mind több gyár áll rá a cserélhető csövű golyósok készítésére. Hiszen ha valaki több kalibert szeretne használni, ugyanakkor nem lehet sok fegyvere, törvényszerű, hogy figyelme előbb-utóbb a szétszedhető, könnyen cserélhető csövű pusokák felé fordul. Így egy agyazáshoz-zárszerkezethez akár 6-7 különféle ürméretű csövet is választhat, kipróbálhat, birtokolhat. Ami a gyakorlatban azt jelenti, mint ha 6-7 különböző fegyvere lenne, de a hivatalos papíron egy szerepel - néhány csövel. S mivel a kereslet határozza meg a kínálatot, az ilyen praktikus golyósból egyre több és több lesz az évek múlásával. De ez már a jövő zenéje, egy másik történet, ahogy Kipling mondaná.

CÍMJEGYZÉK

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZKAMARA KÖZPONTJA

1027 Budapest, Medve utca 34-40. Telefon/fax: 212-2226, telefon: 355-6180, fax: 375-8378

OMVK Bács-Kiskun megyei Területi Szervezete
6000 Kecskemét, Árpád krt. 2.
Telefon: (06-76) 418-800

OMVK Baranya megyei Területi Szervezete
7626 Pécs, Felsővárház u. 44.
Telefon: (06-72) 332-354

OMVK Békés megyei Területi Szervezete
5600 Békéscsaba, Bajza u. 11.
Telefon: (06-66) 321-234

OMVK Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
3526 Miskolc, Tas u. 18.
Telefon: (06-46) 327-288

OMVK Csongrád megyei Területi Szervezete
6701 Szeged, Római krt. 18/b.
Telefon: (06-62) 420-362

OMVK Fejér megyei Területi Szervezete
8000 Székesfehérvár, Rác u. 15.
Telefon: (06-22) 327-561

OMVK Főváros és Pest megyei Területi Szervezete
1051 Budapest, Nádor u. 34.
Telefon: (06-1) 311-9608

OMVK Győr-Moson-Sopron megyei Területi Szervezete
9025 Győr, Jókai u. 12.
Telefon: (06-96) 329-535

OMVK Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
4026 Debrecen, Péterfia u. 4.
Telefon: (06-52) 417-447

OMVK Heves megyei Területi Szervezete
3300 Eger, Hibay K. u. 12.
Telefon: (06-36) 316-512₄

OMVK Jász-Nagykun-Szolnok megyei Területi Szervezete
5000 Szolnok, Petőfi u. 13.
Telefon: (06-56) 421-401

OMVK Komárom-Esztergom megyei Területi Szervezete
2800 Dózsakert u. 63.
Telefon: (06-34) 316-733

OMVK Nógrád megyei Területi Szervezete
3100 Salgótarján, Múzeum tér 1. Pf. 234
Telefon: (06-32) 314-929

OMVK Somogy megyei Területi Szervezete
7400 Kaposvár, Rákóczi tér 9-11.
Telefon: (06-82) 311-963

OMVK Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területi Szervezete
4400 Nyíregyháza, Vörösmarty tér 7/b.
Telefon: (06-42) 311-246

OMVK Tolna megyei Területi Szervezete
7100 Szekszárd, Bezerédi u. 2.
Telefon: (06-74) 312-319

OMVK Vas megyei Területi Szervezete
9700 Szombathely, Puskás T. u. 7.
Telefon: (06-94) 333-787

OMVK Veszprém megyei Területi Szervezete
8200 Dózsa György út 32.
Telefon: (06-88) 422-298

OMVK Zala megyei Területi Szervezete
8900 Zalaegerszeg, Tompa u. 1.
Telefon: (06-92) 312-552

Új modell 700 BDL 300
és 338 ULTRA MAG

Az 6v nélküli tervezésű szélesebb hüvelytelnek és a megnyújtott méreteknek köszönhetően a 300 Ultra MAG röppályája 13%-kal leposabb mint a 300 West-herby MAG-nak. A 338 ULTRA MAG kategóriájának legerősebb kallitára, töltélti sebessége 770-ig míg energiája 5X-kal nagyobb mint a 300-éval!
A legyves. méreteiben:
88 cm. súly: 4,1 kg,
törkép: 341. Nyitást:
2000. október 1-én:
233.300 Ft (bruttó)

Remington

C O U N T R Y

AKCIÓ
30-06 11,7 g
Remington löszér
285 246 Ft/db

Marlin alsókulcsos fegyverek

Tévcsovel szerelhető, gyorsan kezelhető fegyverek, kal: 30-30 min, 444 Marlin

Cheddite

Olasz
sörétes löszér

Széles választékban kaphatók
8, 12, 16 mm peremhosszú
löszérek, 2 mm - 6.2 mm
átmérőjű söréttel. Kal: 12, 16,
20, 28, 410.

KAHLES

Cél és
keresőtávcsövek

Üveglencsés, acél
vagy könnyűfém házas
céltávcsövek. 40 év
garancia, 17 féle nor-
mál és 6 féle világító
szálkereszttel.

Cudeman

Spanyol bicskák, török

WENGER Multifunkcionális
svájci bicskák

Ezenkívül nálunk megtalálja a SABATTI vegyescsövű és duplagolyós fegyvereket, TASCÓ és LISENFELD cél- és kereső távcsöveket, gumicsizmákat, bakancsokat, ruházatot széles választékban.

Magnum vadászfelszerelések
kis- és nagykereskedése
üzletek:
BUDAPEST, VII., Erzsébet krt. 29. Tel: (1) 342-8333
BUDAPEST, IX., Soroksári u. 164. Tel: (1) 280-8311
V A C, Csányi krt. 55. Tel: (27) 317-300
nagykereskedés:
BUDAPEST, IX., Soroksári u. 164. Tel: (1) 280-8311
e-mail: magnum@mail.dunaveb.hu, web oldal: www.magnum.dunaveb.hu

2001-ben is keresse
új katalógusunkat
a vadászboltokban
vagy hívja a
(27) 317-300
telefonszámot

960 Ft